

Три деценије УВПС

ВОЈНИМ ПЕНЗИОНЕРИМА ПОУЗДАНИ ОСЛОНАЦ

Да благовремено на друштвену сцену није ступила организација која је добро осмишљена, статус и друштвени положај пензионисаних војних старешина би данас био знатно другачији, у свему неповољнији и са нејасном перспективом на хоризонту. Тридесет година постојања и рада гарант су да ће Удружење јачати и остваривати нове домете.

Округле годишњице прилика су за сагледавање остварених резултата, давање оцена о учињеном и утврђивање даљег развоја организације. Три деценије рада и постојања нису обавезни разлог за славља, али је у подлози те чињенице природна потреба за дружење, неусахла прилика за подстицаје у остваривању амбициозних, али реалних планова и јачање организационих и акционих способности Удружења војних пензионера Србије.

Од иницијалних корака, преко развоја и нагло повећања броја чланова, све до данашњих дана, УВПС је било у служби својих чланова, помажући им у границама реалних могућности, штитећи их од покушаја умањивања права, борећи се за враћање укинutih бенефита, штитећи дигнитет професије, обезбеђујући им заслужени статус и положај у друштву.

Сви они који су допринели да Удружење буде формирано и стекне репутацију какву има, заслужују епитет визионара и речи захвалности. Многи од њих више нису међу нама, али су заслугама обезбедили да их нове генерације војних пензионера са поштовањем спомињу и славе.

Ако би се сублимираним ставом оценио досадашњи пут репрезентативне организације војних пензионера, могло би се рећи да је низом остварења испуњена мисија УВПС. Разуме се на том путу је било много препрека, неке су изгледале несавладиве, али упорношћу, различитим приступима, студиозним проучавањем правних аксиома, вештином ваљаног преговарања и договарања, укључивањем свих потенцијала, а нарочито обједињавањем интелектуалних способности, постигнути су веома повољни резултати. При томе треба посебно апострофирати борбеност војних пензионера од месних организација, преко општинских и градских организација, до Скупштине УВПС. То је особина која произилази из суштине професије војног старешине.

Није згорег да се у овом свечаном тренутку присетимо и неких чињеница из историје Удружења. Идеја о организацији која ће заступати друштвену групу војних пензионера зачета је у тешким и сложеним условима 1993. године, када је после разбијања СФРЈ нова држава СРЈ била у врлог хиперинфлације и под санкцијама међународне заједнице. Заједница социјалног осигурања војних осигураника, на основу Закона о Војсци Југославије и Уредбе Савезне владе, трансформисана је у Фонд за социјално осигурање војних осигураника. Војни пензионери су били у врло тешком положају у погледу остваривања стечених статусних права из пензиј-

ског и инвалидског осигурања, здравствене заштите, стамбеног збрињавања и свеукупног друштвеног статуса. У таквим условима отпочете су припреме за оснивање Удружења војних пензионера, у намери да се на местима одлучивања чује њихово мишљење.

Убрзо је основан је Иницијативни одбор који је одржао три седнице, а на трећој је донета одлука о сазивању Оснивачке скупштине Удружења војних пензионера за 16. септембар 1993. године (у Централном дому Војске у Београду).

У првом Статуту, који је усвојен на оснивачкој скупштини, дефинисано је да је Удружење интересна социјално-хуманитарна, нестраначка организација добровољно удружених војних пензионера ради остваривања интереса својих чланова да на начелима солидарности штити права војних пензионера гарантована Уставом и законима, са тежиштем на заштити статусних права и интереса из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења; унапређења личног и друштвеног стандарда; унапређења места војних пензионера у друштву и породици и заштита њиховог личног интегритета и људског достојанства; учествовање у израђивању и доношењу ставова и одлука на местима где се одлучује о њиховом социјално-економском положају; сарадња и креирање заједничког наступа са сродним удружењима и савезима.

Задачи Удружења, према Статуту из 2010. године су: пружање помоћи војним пензионерима у остваривању основних права из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; иницира решавање проблема и доношење прописа ради побољшања статусног и материјалног положаја војних пензионера; остварује сарадњу са одговарајућим државним и другим институцијама, Војском Србије, као и сродним организацијама у земљи и иностранству; организује посете и пружа помоћ оболелим, изнемоглим и усамљеним члановима; организује посете јединицама Војске Србије, музејима, установама културе и историјским споменицима, облике рекреативног и забавног карактера и ствара повољне услове за одмор и опоравак војних пензионера; пружа помоћ у организовању и раду клубова војних пензионера и редовно информисање јавност о раду Удружења и проблематици војних пензионера.

Током минулих тридесет година држава је пролазила кроз различите тешкоће, нашу земљу је 1999. године напала најјача светска сила, економија је доживљавала успоне и падове, светске прилике такође су руинирале процесе и појаве... Живот је

постајао све проблематичнији, а стандард је непрестано био нападан. У тим околностима тешко је било испољити активности које би биле заштита достигнутог степена стандарда или законом утврђених права јер је друштво сиромашило и сучељавало се са многобројним проблемима.

Удружење се храбро и одлучно хватало укоштац са параграфима, прописима и институцијама које су умањивали права пензионисаних војних старешина. А догодило се да су у два наврата значајно биле закинуте пензије. После прве фазе сучељавања са стварношћу, која је значила смерно и аргументовано указивање надлежним институцијама да је учињена неправда, Удружење је било принуђено да поведе управне и судске поступке. Својим члановима је помогло да без адвоката воде те процесе. У свакој фази те административне борбе, вршене су опсежне анализе, одређивани наредни потези и о свему обавештавани чланови. Ти административни поступци трајали су седам до осам година, да би на крају војни пензионери излазили као победници.

Велика заслуга УВПС се састојала и у томе што су многе намере надлежних, које би биле неповољне по војнопензионерску популацију, административним активностима биле заустављене већ на самом зачетку. За Удружење би се могло рећи да помно дежура и предузима лековите мере на фронту административне борбе усмерене на одржање и јачање статуса и положаја војних пензионера.

Пре месец дана, на предлог УВПС, промењена је одлука да се онима који стамбено ситуацију решавају доделом бесповратног кредита од 20.000 евра у динарској противвредности повећа износ на 30.000 евра.

Нажалост до сада није прихваћена аргументација УВПС да се обустави додела станова методом која је названа „брзи прсти“, али ће Удружење наставити са захтевима све док се то деси, јер је реч о дубоко неправедном начину доделе станова. Садашњи систем заснован на принципу лутрије и хазарда не може да опстане у систему који је преко ноћи срушио оно што је деценијама пажљиво градио.

У унутрашњости је многим мерама које је иницирало УВПС побољшано здравствено збрињавање и лечење војних осигураника. Што се лечења на ВМА тиче, и поред позитивних помака војни пензионери испољавају негативно задовољство због неких пропуса.

Тешко би на малом простору могли да побројимо све успехе репрезентативне организације пензионисаних војних старешина. Довољно је само рећи да је УВПС свих 30 година био поуздани ослонац војним пензионерима. **Звонимир ПЕШИЋ**

Војска Србије први пут обележила крсну славу

ЛИТУРГИЈУ СЛУЖИО ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић присуствовали су 1. августа, у цркви Светог Марка у Београду, литургији коју је служио Његова светост патријарх српски Порфирије поводом крсне славе Свети деспот Стефан Високи, коју Војска Србије обележава први пут.

Кум славе је министар Вучевић, док је домаћин генерал Мојсиловић.

Патријарх Порфирије служио је свету архијерејску литургију, уз саслужење епископа липљанског и војног Доситеја и свих досадашњих епископа војних, уз присуство војног свештенства. У беседи након литургије, патријарх српски указао је на значај обележавања крсне славе и подсетио на живот и дело деспота Стефана, који у себи сажима мноштво особина које треба да буду и јесу узор за свакога.

Премијерка Брнабић подржала идеју о формирању националног савета за бригу о пензионерима

ПОТРЕБНА ВЕЋА БРИГА О ВРЕМЕШНИМА

Председница Владе Србије Ана Брнабић је на састанку са представницима пензионерских организација Србије одржаном 28 августа подржала њихову идеју о формирању националног савета за бригу о пензионерима, као и израду стратегије за унапређење положаја старих лица, саопштено је из Кабинета премијерке.

На састанку, коме је присуствовао и министар финансија Синиша Мали, Брнабићева је са представницима Савеза пензионера Србије, Удружења пензионера Србије „Независност” и Удружења синдиката пензионера Србије разговарала о бројним темама које се тичу најстарије популације, посебно о начину повећања пензија.

Премијерка је захвалила саговорницима на

Уз честитке свим припадницима Војске Србије поводом крсне славе, патријарх Порфирије предао је генералу Мојсиловићу икону Светог Деспота Стефана Високог, коју је даровао Војсци Србије.

Одлуком Сабора Српске православне цркве, у мају ове године, Војсци Србије додељена је званична слава - Деспот Стефан Лазаревић. Синод Српске православне цркве је на основу те одлуке определио да ће статус војног храма бити додељен цркви Светог Марка у Београду, с обзиром на то да у тој цркви постоји олтар посвећен деспоту Стефану Лазаревићу.

Светој литургији присуствовали су министри у Влади Републике Србије, представници државних институција, чланови колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, припадници Министарства одбране и Војске Србије, а и верници.

конструктивном разговору и истакла да пензионери имају пуно поштовање Владе Србије, која настоји да обезбеди и унапреди свакодневни живот најстаријих грађана.

Министар финансија Синиша Мали подсетио је на повећања пензија у протеклом периоду и указао да оне данас у Србији расту брже од плата, да је тзв. швајцарска формула плус дала очекиване резултате и да се кроз ванредну индексацију пензија достиже жељени циљ.

Нагласио је да је тај циљ да просечна пензија не буде испод 50 одсто просечне плате и да се иде ка томе да просечна пензија до краја 2025. године буде 450 евра.

Мали је додао да се наставља са бригом о најстаријим суграђанима, између осталог увођењем пензионерске картице.

Представници пензионера поручили су премијерки Брнабић да су задовољни оним што је до сада учињено за ту популацију, да је показана брига и заустављено урушавање пензија, а да истовремено имају разумевања за све тешкоће које држава има.

Договорено је да ће разговори бити настављени.

Танјуг

Повећање бесповратног кредита за коначно решење стамбеног питања

ДОБРОДОШЛА ОДЛУКА

На основу захтева Удружења војних пензионера Србије из јануара ове године, у коме је захтевано да се за лица која немају стан, бесповратни кредит преко Фонда за СОВО од 20.000 евра, повећа на 30.000 евра (због повећања цене квадрата) увећан је износ на 30.000 евра у динарској противвредности.

У Службеном војном листу број 26 од 20. јула 2023. године у члану 7. Правилника о изменама и допунама Правилника о употреби, условима и начину коришћења средстава за побољшање материјалног положаја корисника војне пензије без стана наведено је да се број „20.000“, замењује са „30.000“. Измена ступа на снагу осмог дана од објављивања у Службеном војном листу.

Од 2010 године корисницима војне пензије који су без стана дата је могућност да своје стамбено питање решавају и преко Фонда за СОВО (СВЛ. 32/2010) доделом бесповратног кредита од 20.000 евра у динарској противвредности. По том основу до сада је своје стамбено питање решило око 2.300 војних пензионера. У последње време велики број корисника војних пензија изразило је незадовољство у односу на висину новчаних средстава, имајући у виду да је цена станова у скоро свим градовима у Србији достигла износ већи од 1.500 евра по квадратном метру. У Београду се за тај износ није могло купити ни 20 квадратних метара стамбеног простора.

С обзиром на то да се у последње две године подела станова преко стамбеног органа МО, своди на неколико десетина, војни пензионери који у просеку чекају на стан више од 25 година и да су старосне доби изнад 75 година све више су заинтересовани да своје стамбено питање реше доделом бесповратног кредита. На тај начин одричу се станова већих структура који им по правилнику припадају, и чињенице да врло мали број може да реши стамбено питање доделом станова које реализује Влада РС за припаднике снага безбедности (тзв. јефтине станове), имајући у виду да банке не одобравају стамбене кредите лицима старијим од 70 година.

Видовданске манифестације

ПОШТА КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА

Поводом Дана града – Видовдана и обележавања 634. годишњице Боја на Косову, изасланик председника Републике Србије Никола Селаковић, предводио је церемонију одавања државних и војних почести и полагања венаца на Споменик Косовским јунацима.

Министар је указао да је Видовдан дан када се не сећамо само косовских јунака, већ и свих страдалих у одбрамбено-ослободилачким отаџбинским ратовима све до данашњег дана, као и дан када се сећајући Косовске битке враћамо косовском завету. „Косовском завету који није везан само искључиво за Косово и Метохију, он је везан за читав српски народ. Враћамо се косовском завету који нас упућује да је једини спас у нашој слози и у нашем јединству. Тако је и данас када су наша браћа и сестре на Косову и Метохији у тешким данима које проживљавају, поготово у последњих нешто више од месец дана“, истакао је министар Селаковић.

Венац је положио и министар унутрашњих послова Републике Србије и некадашњи градоначелник Крушевца Братислав Гашић.

Поводом Дана града – Видовдана, венаце на Споменик косовским јунацима положили су: градоначелник Јасмина Палуровић и председник Скупштине града Предраг Вукићевић, начелник Расинског управног округа Иван Анђелић, делегација Војске Републике Србије – Гарнизон Крушевац, делегација МУП Србије, Удружење војних пензионера Крушевац, СУБНОР, Организација резервних војних старешина, политичке партије, многе друге слободарске организације и удружења.

Обележен Дан војног санитета

У СЛУЖБИ НАРОДА И ВОЈСКЕ

У Војној болници Ниш 30. јула прослављено је 184 године постојања војног санитета. Поводом обележавања Дана санитетске службе у кругу Војне болнице у Нишу, одржан је парастос и положени су венаци на Споменик оснивачу ове болнице др Владану Ђорђевићу, на Споменик умрлим од тифуса у периоду од 1914. до 1915. године и Спомен-плочу руским војним лекарима који су лечили српске војнике током Првог светског рата.

У име Удружења војних пензионера Ниша, венац су положили председник УВП Зоран Јашовић, председник Комисије за здравство др Витомир Панчић и председник УППВСС ГО Ниш Зоран Симеоновић.

По речима управника Војне болнице, пуковника др Вељка Милића, 30. јул је значајан по томе што је доктор Емерих Линдермајер 1839. године постао први човек српског санитета.

„Прошле су 184 године од оснивања српског санитета. Тог 30. јула 1839. године, је указом кнеза Александра Карађорђевића постављен први штабни доктор. Кроз ту службу је прошло много значајних лекара, међу њима и оснивач Војне болнице Ниш др Владан Ђорђевић. Небројено је страница историјских исписано тиме што је војни санитет делио судбину народа и до данашњих дана, када је постао организација која је способна да одговори на све захтеве које време поставља пред нас“, истакао је пуковник др Вељко Милић.

Војна болница Ниш, истакао је њен први човек, редовно

подмлађује кадар и набавља нову опрему. Болница планира уговор са Републичким фондом и улагање у инфраструктуру, како би створили нови бољи изглед, све у циљу подршке Војске Србије у решавању и обављању задатака и лечењу пацијената.

„Уз помоћ Министарства одбране и Управе за војно здравство, која је кровна санитетска институција, ове године завршавамо набавку неколико санитетских возила, ултразвучних апарата и обнављање комплетне апаратуре на гинеколошком кабинету и на ортопедији. Посебно смо поносни на сарадњу са градским установама, са Универзитетским клиничким центром и Домом здравља. Та сарадња је веома жива. До скоро је Клиника за инфективне болести била „у гостима“ у Војној болници. Све је прошло у најбољем реду. Кроз Војну болницу годишње прође више од 200.000 пацијената. Имамо нешто мање хоспитализованих. Због тога РФ ПИО нудимо одређени број постеља. Мислимо да је то значајно, како за грађане Ниша, тако и за становнике из околине. Пацијенти су увек имали поверења и волели су да их прегледа војни доктор. То традиционално поверење постоји и данас“, каже Вељко Милић.

Војна болница Ниш је основана као Велика нишка болница 22 јануара 1878. године, одлуком Врховног штаба српске војске, на предлог начелника санитетске службе пуковника др Владана Ђорђевића и била је прва и једина болница у Нишу. **Зоран Јашовић**

Делегацију УВП Крушевац предводио је председник Душан Самарџић.

Након полагања венаца на спомен-обележја у Граду, представници руководства Града, градоначелник Јасмина Палуровић, министар полиције Братислав Гашић, председник Скупштине града Предраг Вукићевић, високе званице и други гости, придружили су се многобројним грађанима у литији која је пошла из цркве Лазарице.

Након литије, већ традиционално, одржан је помен код Споменика косовским јунацима, а богослужили су владика крушевачки господин Давид са свештенством Крушевачке епархије.

У организацији МУП – а, за госте, али и све Крушевљане, кроз свечани дефиле у центру града представили су се оркестар полиције, чета коњаника, водичи службених паса, представници управе Саобраћајне полиције.

Након дефилеа, посетиоци су имали изузетну прилику да уживају у вештинама Жандармерије кроз извођење Егзерцира.

Претпразнично вече завршено је концертом на Багдали, на коме је учествовао Оркестар полиције, а наступили прваци Народног позоришта – Љубица Вранеш и Драгољуб Бајић.

На свечаној седници Скупштине града Крушевца, традиционално су додељени Видовданска награда и признања најзаслужнијим организацијама и појединцима.

Ове године Видовданска награда додељена је Његовој светости архиепископу пећком, митрополиту београдско-карловачком и патријарху српском господину Порфирију, за изузетан допринос очувању, неговању и развоју српске духовности и јединства српског народа.

Мр Александар Симоновски

Обележена слава 37. бригаде

ОКРЕНУТИ САБОРЦИМА

Удружење херојске 37. моторизоване бригаде, светом литургијом у Саборном храму Свете Тројице Епархије нишке, у Рашкој обележило је своју славу Свети Стефан деспот српски. Од ове године то је и слава Војске Србије.

Слава је још један начин обогаћивања сећања на нашу традицију, подстицај на важност и значај традиције, а посебно на људе који су стали на браник отаџбине у времену када је отаџбина била угрожена.

„Ми смо Удружење које баштини традицију и културу сећања на херојски ратни пут 37. моторизоване бригаде која је за изузетне заслуге у одбрани отаџбине од агресије НАТО-а 1999. године одликована Орденом народног хероја. Удружење је формирано 24. марта 2022. године. За првог председника изабран је мирнодопски и ратни командант генерал Љубиша Диковић. Циљ нам је да Удружење помогне борцима, не само наше јединице већ свим борцима и породицама погинулих, да се боримо за статус и права бораца, али и да се окупљамо и саборимо. Да покушамо да својим примером јединства и саборности позовемо сва сродна удружења да нам се прикључе у остваривању идеје да сви борци, РВИ и сви који баштине традицију и културу сећања на све наше борбе за одбрану Отаџбине станемо под једну „капу“ и да јединствени учествујемо у заједничкој борби за остваривање права бораца“, изјавио је члан Управног одбора Удружења и члан Скупштине УВПС Иван Милошев.

И. М.

Ребаланс финансијског плана
РФ ПИОДОТАЦИЈЕ СМАЊЕНЕ
НА 17,64 ОДСТО

Управни одбор Републичког фонда ПИО одржао је 21. августа 2023. године 17. седницу у актуелном сазиву, на којој је донета Одлука о изменама и допунама Финансијског плана РФ ПИО за 2023. годину.

Како је навела Бојана Поповић, директорка Сектора за финансијске послове у Дирекцији РФ ПИО, повод за ребаланс Финансијског плана Фонда за ову годину јесте повећање пензија планирано на јесен.

– Ванредно усклађивање пензија за 5,5 одсто планира се од октобра, и оно је повод за измене и допуне Финансијског плана Фонда за 2023. годину. Од почетка 2023. године, корисницима ће примања бити усклађена за укупно 18,3 одсто, с обзиром на то да је почетком године било редовно усклађивање за 12,1 проценат – навела је Бојана Поповић и истакла да је због више остварених прихода од доприноса, дошло

до смањења трансфера из буџета на 160,11 милијарди динара.

Она је казала да су ребалансом Финансијског плана Фонда за 2023. годину, укупно планирани приходи и примања, као и расходи и издаци Фонда за 2023. годину, увећани на 911,36 милијарди динара, односно за 1,32 одсто. Приходи од доприноса повећани су за 4,5 процената у односу на првобитно планиране.

– До краја године је планирано да се наплати 31,6 милијарди динара више у односу на првобитни Финансијски план Фонда, што је у поређењу са претходном годином за 63,9 милијарди динара више прихода од доприноса. У складу с тим, када је реч о учешћу дотација у приходима и примањима Фонда, оне ће ребалансом бити смањене са 20,61 на 17,57 одсто, упркос планираном усклађивању пензија од 5,5 процената – објашњава Бојана Поповић.

Говорећи о расходима и издацима, она је навела да расходи на име права из ПИО износе 884,85 милијарде динара. Средства која су потребна за повећање пензија од 5,5 одсто садржана су у више наплатеним приходима од доприноса, тако да нема повећања учешћа државе у трансферима, што је, како је истакла директорка Сектора за финансијске послове Фонда, веома значајна информација.

Значајан попуст
за пензионереОД „ПЛАНЕТЕ
СПОРТ“ ДЕСЕТ
ОДСТО

У оквиру пројекта Пензионерска картица потписан је Споразум о сарадњи између Фонда ПИО и компаније „Planeta Sport“ ДОО, која је једна од највећих малопродајних ланаца спортске опреме у Србији.

Захваљујући овом споразуму, корисници пензионерских картица ће моћи да остваре попусте у неком од 100 продајних објеката „Planeta Sport“, осим „Planeta sport Outlet“, у чак 59 градова широм Србије. Од 1. октобра, када почне примена пензионерских картица, сви корисници ће уз ову картицу моћи да остваре попуст 10% на артикле који су означени као већ снижени, и чак 20% на целокупан асортиман обележен ознаком „нова колекција пролећето“ и „нова колекција“ јесензима“ у малопродајним објектима „Planeta Sport“.

До сада је потписано више од 350 споразума са различитим државним институцијама, компанијама и приватним сектором, бројни споразуми су у фази припреме за потписивање и сигурно је да ће до 1. октобра на овај начин бити обезбеђени значајни попусти за кориснике пензионерских картица у трговинским ланцима, апотекама, здравственим установама, културним и спортским институцијама, продавницама техничке робе, пекарама, прехранбеним продавницама, занатским радњама и осталим друштвено одговорним правним субјектима.

Подсећамо пензионере да ће по основу својих пензионерских картица по истим условима остваривати попусте у сваком правном лицу или предузетничкој радњи у Републици Србији с којом је Фонд потписао споразум, без обзира на пребивалиште, односно на филијалу која му врши исплату пензија. У поступку потрошње, односно при свакодневном плаћању роба и услуга, без обзира да ли је потрошња реализована у правном лицу које даје или не даје попуст за корисника Пензионерске картице, корисници ће остваривати право и на бодове, по основу којих ће касније моћи да остваре додатне бенефите у јавним предузећима или установама (библиотеке, музеји, позоришта, спортски центри, државне апотеке, бање ...)

Ребаланс финансијског плана РФ ПИО

ДОТАЦИЈЕ СМАЊЕНЕ НА 17,64 ОДСТО

Управни одбор Републичког фонда ПИО одржао је 21. августа 2023. године 17. седницу у актуелном сазиву, на којој је донета Одлука о изменама и допунама Финансијског плана РФ ПИО за 2023. годину.

Како је навела Бојана Поповић, директорка Сектора за финансијске послове у Дирекцији РФ ПИО, повод за ребаланс Финансијског плана Фонда за ову годину јесте повећање пензија планирано на јесен.

– Ванредно усклађивање пензија за 5,5 одсто планира се од октобра, и оно је повод за измене и допуне Финансијског плана Фонда за 2023. годину. Од почетка 2023. године, корисницима ће примања бити усклађена за укупно 18,3 одсто, с обзиром на то да је почетком године било редовно усклађивање за 12,1 проценат – навела је Бојана Поповић и истакла да је због више остварених прихода од доприноса, дошло до смањења трансфера из буџета на 160,11 милијарди динара.

Она је казала да су ребалансом Финансијског плана Фонда за 2023. годину, укупно планирани приходи и примања, као и расходи и издаци Фонда за 2023. годину, увећани на 911,36 милијарди динара, односно за 1,32 одсто. Приходи од доприноса повећани су за 4,5 процената у односу на првобитно планиране.

– До краја године је планирано да се наплати 31,6 милијарди динара више у односу на првобитни Финансијски план Фонда, што је у поређењу са претходном годином за 63,9 милијарди динара више прихода од доприноса. У складу с тим, када је реч о учешћу дотација у приходима и примањима Фонда, оне ће ребалансом бити смањене са 20,61 на 17,57 одсто, упркос планираном усклађивању пензија од 5,5 процената – објашњава Бојана Поповић.

Говорећи о расходима и издацима, она је навела да расходи на име права из ПИО износе 884,85 милијарде динара. Средства која су потребна за повећање пензија од 5,5 одсто садржана су у више наплаћеним приходима од доприноса, тако да нема повећања учешћа државе у трансферима, што је, како је истакла директорка Сектора за финансијске послове Фонда, веома значајна информација.

Крушевачки хоризонти

ОБЕЛЕЖЕН ДАН РОДОЉУБА

У касарни „Цар Лазар“ на Спомен-обележје положени су венци поводом Дана страдања родољуба у Првом светском рату. У име града Крушевца венац су положили градоначелник Јасмина Палуровић и председник Скупштине Предраг Вукићевић.

Венце су положили и представници Команде гарнизона Крушевац на челу са пуковником Сибином Динчићем, Иван Анђелић, начелник Расинског управног округа, Удружење за неговање слободарских традиција, представници УВП Крушевац, СУБНОР-а, потомци страдалог родољуба Бошка Николића из Бруса и други.

Делегацију УВП Крушевац предводио је секретар ГрОд УВП Крушевац Горан Мишковић.

Овим је обележен догађај када је 14. 7.

1916. године у касарни „Цар Лазар“ обешено осам родољуба са територије општине Брус, који су осуђени од стране аустроугарског војног генералног гувернера, коме је Крушевац припадао. Наиме, у току лета 1916. године аустроугарске власти су откриле једну од организација које су имале задатак да припреме противдржавни покрет. Окупаторска истрага дошла је до података који су јој били довољни да ухапсе 38 виђенијих људи из крушевачког и брусског краја, а и неке угледне Београђане, који су се у овом крају затекли по слому српске одбране у јесен 1915. године. Испитивањем затвореника, непријатељ је дошао до закључка да је заиста у питању била тајна организација са седиштем у Брусу и под вођством Сибина Јеличића, велеиндустријалца. Суђење је одржано 11. 6. 1916. године у Крушевцу, на коме су осуђени на смрт вешањем – „због злочина против државне силе, завере и подстицања народа да не предаје оружје“.

Мр А. Симоновски

Крагујевачка суморна разгледница

НЕБРИГА ИЛИ НЕОДГОВОРНОСТ

У Крагујевцу је до пре двадесетак година била Команда корпуса са одређеним бројем јединица. Потоњом реорганизацијом Војске Србије смањен је и број људи и наоружање. Остале су зграде у касарни и Дом војске који зуји празан, а празно је најскупље.

Некада војна болница, сада само војна амбуланта, већ прилично руинирана вапи за уређењем у неко нормално стање.

У том граду остао је одређени број професионалних припадника ВС и још више пензионерта са породицама.

Чекаонице амбуланте са, ту и тамо, винас плочицама на поду као и лекарске ординације, које личе на педесете године прошлог века са намештајем старијим од времешних пензионера. Ваљда по неком званичном и законском договору од војног земљишта амбуланте одузет је део и уређена нова кратка улица, да би станари зграда, које се граниче са војном имовином, могли где да паркирају своја возила или да уђу у гаражу зграде, што је инвеститор „испустио“ из плана али није заборавио на отварање коцкарнице.

Капија за пешаке јесте нова али је закључана јер још није оспособљена, па се до амбуланте мора ићи околу, улицом препуну возила и нервозних возача, па је могућност несреће при преласку улице и стицања до капије предвиђене за улаз моторних возила заопслених и амбулантних санитета веома могућа.

Лепо је урађена мала зграда за смештај дежурних, на улазу мале капије, која још увек не ради?

Ко о свему треба да води рачуна и буде одговоран са домаћинском бригом о решењу ових нерешених проблема, очигледно се не зна, и стање остаје „статус кво“ очекујући боље дане или даље пропадање. Можемо ли говорити о мотивисаности лекара и медицинског особља у оваквим условима рада који су само „скретничари“ за даље лечење пишући упуте и издајући рецепте. Смемо ли поменути морал као скоро изгубљени смисао? Лабораторија постоји и школовани лаборант, али не ради јер су апарати толико застарели и нису за употребу, па тако лаборант помаже раду у апотеци или картотеци?

Све наведено се може решити одговорним радом, без много улагања на обострану корист и задовољство, негујући наменски углед ове војне установе. Због свега наведеног и указујемо на постојеће стање и „буђење“ одговорних. Верујући да ће ово стићи до ока и уха надлежних, надамо се да ће се нешто и урадити и решити нагомилани проблеми.

Јанко Мићић

Нова услуга Фонда ПИО

ПРОРАДИО Е-КАЛКУЛАТОР

Грађанима је од 25. августа ове године доступна још једна електронска услуга Фонда ПИО. Реч је о „е-Калкулатору“, веб порталу коме се приступа преко насловне стране сајта Фонда ПИО www.pio.rs.

Нову електронску услугу Фонда, 25. августа у Дирекцији РФ ПИО, представио је директор Фонда Реља Огњеновић.

– Оно што желимо је да Фонд приближимо нашим корисницима и осигураницима и искључимо могућност да људи долазе и чекају редове, већ да им омогућимо да све оно што их интересује, а везано је за остваривање права из ПИО, могу да ураде из својих домова или путем својих мобилних оператера. „е-Калкулатор“ је платформа коју смо направили, да сваки наш корисник и осигураник може да провери све податке који га интересују, о висини својих примања, о уплаћеним доприносима, као и о пријавама и одјавама са осигурања, а да за то не мора да долази у Фонд. То може да се уради преко рачунара или преко мобилног телефона, односно таблет уређаја – рекао је Реља Огњеновић.

Како је појаснио директор Фонда, приступ порталу регулисан је на два начина: преко квалификованог електронског сертификата, који издаје МУП Србије и за чије коришћење је потребан читач личне карте, или преко електронског идентитета грађана. Уколико осигураник жели да приступи порталу „е-Калкулатор“ са свог личног рачунара, то може да уради на један од два наведена начина. Међутим, уколико жели да приступи подацима преко мобилних уређаја (мобилни телефон или таблет) то може урадити само ако је претходно регистрован као електронски грађанин преко портала за електронску идентификацију и инсталирањем одговарајуће апликације за мобилне уређаје ConsentID.

– У овом случају је потребно да осигураник преузме ConsentID апликацију, која је потпуно бесплатна, и да у Пошти затражи eID, који добија за свега тридесет секунди, затим уђе на апликацију, идентитет потврди укуцавањем свог кода и онда може даље да поступа у нашој платформи „е-Калкулатор“ и да провери податке који га интересују. Осигураник сада може да провери податке о висини исплаћених примања, као и о

годинама стажа, о тренутку када остварује право на пензију, али и ако остварује право на инвалидску пензију, колики би био износ пензије. За оне људе који су у последњој години свог радног стажа и остварују право на пензију, они ће моћи, са великом дозом тачности, да знају колика ће бити висина примања коју ће остварити након свог пензионисања, што је и најчешће питање будућих пензионера упућено нашем Контакт центру – рекао је Реља Огњеновић.

Он је најавио и унапређење овог сервиса Фонда у наредним месецима, након што се изврши неопходна миграција података, када ће и сви остали осигураници, не само они који су у последњој години радног стажа, моћи да виде који би износ пензије могли да очекују на основу досадашњег оствареног стажа и података у бази матичне евиденције Фонда, с тим да тај податак неће имати овако висок степен тачности.

Како је навео Реља Огњеновић, „е-Калкулатор“ нуди и опцију „Пријави проблем“, путем које осигураници могу да пријаве проблем уколико нису пријављени на осигурање, или послодавац можда није уплатио доприносе. Оваква пријава се аутоматски шаље службама Фонда које се баве остваривањем права, које путем замолница или веб сервиса са другим институцијама проверавају да ли послодавац није уплатио доприносе или постоји само технички проблем што обрасци нису послати Фонду. Затим се потребни обрасци накнадно шаљу Фонду и проблем се решава.

– Ово је опција којом смо желели да смањимо време чекања на прво решење и на трајно решење наших осигураника – подвукао је Огњеновић.

Директор Фонда је нагласио важност заштите личних података и навео да се комуникација између портала и корисниковог рачунара остварује се преко сигурне и криптоване везе заштићене међународно признатим квалификованим серверским SSL сертификатом.

Сви неопходни детаљи за приступ и коришћење „е-Калкулатора“ налазе се на насловној страници портала, а обезбеђена је и помоћ за приступ и образложења свих информација које се могу појавити при коришћењу портала.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу

ЛЕТЊЕ ОСВЕЖЕЊЕ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 31. јула 2023. године, размотрио захтеве достављене у јулу 2023. године и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Зајечар ДМ: 37.000,00 – по члану 16.269,53 динара;
ОпОр Зајечар ЧД: 35.000,00 – по члану 17.950,41 динара;
ОпОр Прокупље ТВ: 39.000,00 – по члану 6.526,33 динара;
ОпОр Прокупље РР: 33.000,00 – по члану 17.709,12 динара;
ОпОр Земун ТМ: 35.000,00 – по члану 15.718,95 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану.

ОпОр Стара Пазова ЦС: 30.000

ОпОр Земун МТ: 30.000

ОпОр Земун КМ: 25.000

ОпОр Прокупље ЂХ: 25.000

ОпОр Прокупље ПЉ: 20.000

ОпОр Земун СЉ: 30.000

ОпОр Прокупље ПС: 15.000

ОпОр Суботица ЛЕ: 25.000

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 7. августа 2023. године. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. августа 2023. године, биће решавани почетком септембра 2023. године.

Извршни одбор

Позитиван извештај ДРИ о завршном рачуну Фонда

НИЈЕ БИЛО НЕПРАВИЛНОСТИ

Државна ревизорска институција је и ове године, након ревизије завршног рачуна, објавила позитиван Извештај о ревизији Завршног рачуна Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање за 2022. годину.

Након ревизије Завршног рачуна Фонда Државна ревизорска институција је дала мишљење да су финансијски извештаји Фонда припремљени по свим материјално значајним питањима у складу са Законом о буџетском систему и осталим прописима који се односе на финансијско пословање корисника буџетских средстава, корисника организација за обавезно социјално осигурање и буџетских фондова.

То значи да у извештају који је Државна ревизорска институција дала за 2022. годину нису утврђене неправилности, и, у складу с тим, ДРИ није дала препоруке за даље поступање.

Извршена је ревизија приложених финансијских извештаја који чине Завршни рачун Фонда за 2022. годину, а који обухвата: Биланс стања на дан 31. децембар 2022. године, Биланс прихода и расхода у периоду од 1.1.2022. до 31.12.2022. године, Извештај о капиталним издацима и примањима, Извештај о новчаним токовима, Извештај о извршењу буџета за годину која се завршава на тај дан и осталих пратећих извештаја.

По мишљењу Државне ревизорске институције, финансијски извештаји су припремљени по свим материјално значајним питањима у складу са Законом о буџетском систему, Уредбом о буџетском рачуноводству, Правилником о начину припреме, састављања и подношења финансијских извештаја корисника буџетских средстава, корисника средстава организација за обавезно социјално осигурање и буџетских фондова и Правилником о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем.

Бригадни генерал др сци вет. мед. Радивоје Анђелковић

ВОЈНО ЗДРАВСТВО НАЦИОНАЛНИ РЕСУРС

За војно здравство кажу да има меку моћ, има утицај на друштво, али није у првом плану. Ковид је показао управо снагу те меке моћи - да сачува оно што је најдрагоценије. Јер, све може да се надокнади. Наиђе поплава, однесе мост - направимо нови. Догоди се земљотрес, поруши објекте - изградимо нове, крену пожари, изгоре шуме - засадићемо нове. Када се изгуби људски живот, ту више враћања нема. Војно здравство, као и здравство у целини, чува људске животе и у њега вреди улагати јер је национални ресурс – истакао је генерал Радивоје Анђелковић, начелник Управе за војно здравство, с којим смо разговарали поводом Дана санитетске службе.

Пише Мира ШВЕДИЋ

За Дан санитетске службе Војске Србије одређен је 30. јул, дан када је 1839. за штабног доктора у Главном војном штабу постављен др Емерих Линденмајер. Од тог времена постоји и функционише санитетска служба, као активна подршка и обезбеђење војске и у најтежим ситуацијама - посебно у осам великих ратова које су водили српски народ и српска војска. Пред каквим се изазовима та служба налази после 184 године и какви су им планови за будућност, разговарали смо са начелником Управе за војно здравство бригадним генералом др сци вет. мед. Радивојем Анђелковићем.

У претходне три године војно здравство је, као и здравствени систем у целој земљи, збринуо велики број оболелих од ковида19. Гледајући из данашње перспективе каква искуства носите?

- То је дефинитивно оставило великог трага на наше друштво, а и на цео свет. Били смо потпуно сигурни да неке ствари не могу да нам се догоде и да је питање заразних болести и масовних епидемија далеко иза нас. У савременом друштву на располагању су нам нове технологије, медицина је развијенија него икад раније. А доживели смо да једна заразна болест блокира целу планету. Схватили смо да живимо у великом глобалном селу, да нико није поштеђен тога што се у њему дешава, ма колико мислио да је различит од других или да има неке посебне потребе. То је прва импресија здравствених радника и здравствених сарадника. Позитивна импресија је ентузијазам нашег народа кад се сусрео са таквом опасношћу.

Путем различитих медија могли смо да чујемо како су неки народи били чак и у стању панике, како су падале у воду и моралне норме.

Да ли се у нашем народу пробудило памћење великих епидемија које су однеле многе животе у 20. веку? Да ли нам се тад „урезало“ у гене како се борити и преживети те пошасте?

-Преживети је запис у нашем менталном склопу и ми дефинитивно живимо на плећима наших претходника. По природи смо борци, хватамо се укоштац са проблемима и решавамо их. Импуњује што су це-

ла Србија, наша војска и Министарство одбране стали уз народ, што смо подigli здравствене капацитете и урадили одличан посао. Често се заборавља да је војска највиталнији и најфлексибилнији део друштва који може довољно брзо да реагује кад год се појави проблем, а да то пацијенти не осете.

За војно здравство кажу да има меку моћ, да има утицај на друштво, али није у првом плану. Ковид је управо показао снагу те меке моћи - да сачува оно што је најдрагоценије. Јер, све може да се надокнади. Наиђе поплава, однесе мост - поставимо нови. Догоди се земљотрес, поруши објекте - изградимо нове. Крену пожари, изгоре шуме - засадићемо нове. Кад се изгуби људски живот, ту више враћања нема. Мислим да је главна порука да војно здравство, као и здравство уопште, чува људске животе и да у њега вреди улагати јер је национални ресурс.

Има ли ичег доброг што су претходне епидемијске године донеле?

-Током ковида били смо у разним улогама. Проценивали смо ситуацију у земљи и свету, предлагали смо и предузимали мере у складу са тим, ангажовали сопствене капацитете, али и руководили привременим мешовитим саставима у којима су поред припадника војске били ангажовани и цивили. И јако је битно што су људи који су радили са нама препознали наше вредности, видели начин на који радимо и касније се јављали на конкурсе за пријем у војну службу. Због тога сада имамо релативно добру поуну стручног кадра, што медицинских техничара, што лекара. И не само то, долазе нам готови формирани стручњаци и траже да раде код нас јер осећају сигурност у војном здравству. То је поента. Ми можда не можемо да парирамо високим платама, али

можемо могућношћу за усавршавање, уређеним системом што се тиче радног ангажовања, припадностима - од бенефицираног радног стажа па надаље. Ту је и могућност ангажовања у мултинационалним операцијама.

Позитивно је и то што сада имамо већи број кандидата за специјализације него што можемо да упишемо. Наши конкурси за специјализације су увек попуњени. Почели смо активно да сарађујемо са медицинским школама и ти млади људи сваке године имају прилику да обављају стручну праксу на ВМА и у војним болницама у Нишу и Новом Саду. Најбољи од њих често остају у систему војног здравства као стално запослени. Кроз професионалну праксу већ су припремљени за изазове које могу да очекују у војном здравству и на тај начин се лакше одлучују за тај корак. Велику пажњу посвећујемо сестринству које је одлично организовано и, слободно можемо рећи, чини перјаницу у Републици Србији. Захваљујући разумевању носила-

Војно здравство је опремљено савременим средствима дијагностике

ца функција у Министарству одбране се-стрински кадар је подмлађен и обезбеђена је добра попуна. То је значајно јер свуда недостаје кадар, људи завршавају школу и одлазе у иностранство.

Војно здравство је и јако динамичан систем. Лекарске специјализације толико трају да се од момента кад лекари упишу специјализацију до њеног завршетка и њихове самосталности у раду већ развијају нове гране и они морају да иду у неке нове супспецијалистичке области.

Потенцијални проблем данас може да буде усложњавање процедура лечења, што често изазива неразумевање пацијената. Медицина је некада била технолошки примитивнија, а данас имамо процват појединих грана, као што су хирургија или дијагностика. Некад сте од дијагностике имали као основна средства топломер, стетоскоп, перкусиони чекић, а сада се без магнетне резонанце, ултразвучне дијагностике, скенера не може завршити преглед пацијента. То значи повећање броја стручног кадра са специфичним знањима. Самим тим то доводи до сталног усавршавања система војног здравства и отварања нових радних места.

Шта се дешава са привременом ковид болницом на Карабурми?

- Она је као и све остале привремене ковид болнице формирана и расформирана на основу одлука Кризног штаба. Радила је од марта 2020. до октобра 2022. године и враћена је својој ранијој намени. То не значи да ми и даље не лечимо ковид пацијенте, јер то обољење не може да се укине декретом. Само је број пацијената толико опао да можемо да их збринемо редовним мерама здравствене заштите. Појава ковида изазвала је логистичку лавину јер су потребе за лечењем биле вишеструко веће него капацитети здравства. То је решено отварањем привремених болница и изградњом нових објеката. Садашњи капацитети војног здравства задовољавају потребе војних осигураника. Према препорукама Министарства здравља све болнице секундарног и терцијарног нивоа могу да организују одељења која ће збрињавати оболеле од ковида. Тако смо организовани и ми у војном здравству.

Суштински, са ковидом се дешава оно што је Светска здравствена организација и прогнозирила. Од нечега што је била ударна болест и „бич божи“, добили смо нешто што се спорадично јавља и не представља проблем. Ковид 19 ће у перспективи бити у статусу сезонског грипа, а можда и неког лакшег обољења.

Да ли има последица на објектима који нису дуго коришћени, као што је био ВМЦ „Карабурма“?

- Напротив. Из данашње перспективе, епидемија ковида 19 означила је и велика улагања у војно здравство. Требало је убрзано сагледати потребе, закључити шта нам је неопходно и шта треба да се занови. Убрзано је и обнављање инфраструктуре, посебно на ВМЦ „Карабурма“. Током ковида уложена су значајна средства у њено одржавање. Зграда је сада враћена својој примарној функцији, али свакако у новијем руху. Такође, имамо и изграђен објекат К2, који је проширио капацитете ВМЦ „Карабурма“. Јако смо захвални америчкој страни на донацији скенера, која је у правом смислу донација за грађане Србије. То је најсавременији скенер којим су током ковида прегледани и цивилни и војни осигуранци. Као здравствена установа ВМЦ „Карабурма“ је веома перспективна и ми ћемо у наредном периоду наставити улагање средстава у њу.

Војномедицинска академија чини огроман део војног здравства и претпостављамо да ће се ипак највише улагати у њу, али шта је са осталим војним болницама - у Нишу и Новом Саду и Центром војномедицинских установа „Београд“?

- Логично је да је ВМА као највећа и једина установа терцијарног нивоа здравствене заштите предвиђена за врхунску медицину и у њу ће бити највећа улагања. Али слободно можемо рећи и да ће пропорционално обавезама, бројном стању задацима које извршавају све војноздравствене установе равномерно добијати и средства и опрему. Прошле године је ВМА добила нову ангиограму и апарат за зрачење крви, у нишкој војној болници обновљена је радиолошка дијагностика набав-

ком савременог 128-слајсног скенера. И не само то, простор у којем је скенер инсталиран комплетно је грађевински реновиран. За војну болницу у Новом Саду набављена је медицинска опрема - монитори, инфузомати, неинвазивни вентилатори, концентратори кисеоника и др. Актуелни пројекат реконструкције фасаде и зграде на Петроварадину укључује и нашу војну болницу.

Улагање у друге војноздравствене установе које су задужене за секундарну и примарну здравствену заштиту одвија се као и до сада, према потребама и задацима - систематски прегледи, Пројекат 5.000, редовни специјалистички прегледи осигураника Фонда за СОВО... У току је и набавка санитарских возила и обнова санитарских комплета.

На чему ће у наредном периоду бити акценат у војном здравству?

- Предвиђамо два правца који суштински иду ка истом циљу. Један је развој способности војног здравства које су потребне за извршавање задатака Министарства одбране и Војске Србије, а други подизање нивоа услуга здравствене заштите војних осигураника и пружање услуга цивилним осигуранцима. Што се тиче првонаменутог, ми се уклапамо у планове МО и ВС за подизање операционих и функционалних способности Министарства одбране и мислим да то врло успешно радимо. Када је реч о другом сегменту - лечењу војних и цивилних осигураника који долазе код нас, у потпуности пратимо добру праксу и инструкције Министарства здравља, које је као ресорно министарство задужено да води рачуна о здрављу целе нације. Наравно да ВМА као врхунска установа терцијарног нивоа у односу на остале војноздравствене установе даје већи допринос у овом другом сегменту.

Посебно морам да истакнем ревитализацију трансплантационог програма, који никад није био угашен у ВМА. Био је мање присутан из објективних и субјективних разлога, али сад имамо велику подршку пре свега ресорног министарства, које је препознало значај тог програма. Морамо да захвалимо и Министарству здравља, које је такође препознало могућности и способности наших лекара и сада имамо нову платформу на којој ћемо развијати трансплантациони програм на ВМА, а самим тим допринећемо развоју трансплантационог програма у Републици Србији.

Јако је битно да трансплантациони програм ВМА није ограничен само на солидне органе, пре свега трансплантације јетре и бубрега. Ту су и трансплантације матичних ћелија и ткива.

Много пажње посвећујемо менталном здрављу јер у овом турбулентном времену и због свега што се дешавало, ментално здравље постаје све актуелније.

Идеја која је настала из времена ковида и приче о менталном здрављу је питање скрининга, односно брзе детекције здравствених проблема наших осигураника. Ми ћемо у наредном периоду радити на унапређењу мониторинга, пре свега хроничних и акутних незаразних болести у складу са могућностима, али и са тековинама савремене медицине. Нажалост, сведоци смо све већег броја онколошких пацијената, а рана детекција проблема је кључна за лечење. Идеја ВМА и свих војноздрав-

ствених установа је да се кроз систематске прегледе, кроз тријажу током пријема у службу кроз разне акције скрининга, што већи број лица прегледа како бисмо имали што више информација и предузели корективне мере у циљу очувања здравља. Мислим да је то додатни квалитет који ће војним осигураницима дати још већу сигурност у наш систем.

Јако нам је важан даљи развој процеса дигитализације информација које у свом раду генерише војно здравство. Нажалост, у овом моменту наши корисници не могу да сагледају колико смо напредовали, јер је то базичан, дубок процес који захтева много енергије, средстава и знања, али ће једном, када буде завршен, поред онога што имају цивилни осигураници кроз дигитализован здравствени систем, омогућити још неке погодности које развијамо као војно здравство и као део система одбране.

Када је у питању кадар, у свим војно-здравственим установама постоји велика потреба за младим војним лекари-ма специјалистима. Како их правично распоредити?

- Сви који заврше Медицински факултет ВМА Универзитета одбране морају да прођу групну службу да би постали војни лекари и распоређују се на почетне дужности у Војсци Србије. Кад дођу на специјализацију на ВМА и заврше је, више не постоји могућност да се врате у примарну здравствену заштиту, јер тамо нема формацијских места за специјалисте. Једина установа Војске у коју могу да дођу након специјализације је Ваздухопловномедицински институт. Када заврше специјализацију, сви официри санитарске службе постављају се на формацијска места сходно потребама, у односу на упражњена формацијска места. Најчешће је прилив младих лекара исти као и природни одлив официра којима служба престаје по сили закона са правом на коришћење старосне пензије.

Наравно да млади специјалисти каријеру често желе да наставе на ВМА, али да би ту дошли, сумирају се сви резултати које су до тада постигли. Узимају се у обзир резултати са школовања, трупне службе, приликом селекције за специјалистичко усавршавање, као и испуњеност прописаних психолошких и здравствених критеријума. Након завршетка специјализација такође добијају оцену, а на основу тих оцена и претходно наведених резултата упућују се на службу у ВМА, ЦВМУ или у војне болнице. Поред тога, током професионалне каријере прати се рад сваког специјалисте и према резултатима у лечењу пацијентата даље се усмерава њихово напредовање у служби.

Да ли се данас више улаже у људе у војном здравству и у њихово знање?

-Одувек је војни санитар улагао у кадар. То је можда једна од највећих тековина коју смо наследили од наших претходника. Данас то реализујемо кроз разне облике школовања и усавршавања. Што се тиче школовања у току 2023. планирано је упућивање официра и војних службеника на специјализације како на Медицински факултет ВМА, тако и на Медицински факултет Универзитета у Београду. Слично је и са ужим специјализацијама.

Медицинско особље је на терену, где се припадници ВС обучавају за одбрану земље

Министарство одбране започело је стипендирање студената и ученика средњих школа. у школској 2023/2024. години планирано је стипендирање 40 медицинских техничара општег смера на трећој и четвртој години средње школе, као и 10 ученика треће године средње медицинске школе у трогодишњем трајању за образовни здравствени неговатељ.

Курсеви и семинари који се одвијају на ВМА, у Центру санитарске службе и Центру ветеринарске службе, за које је носилац планирања Управа за војно здравство, а који се реализују Планом школовања и усавршавања кадра МО и ВС, дали су резултате у претходним годинама. Они се планирају како за санитарски, тако и за кадар ветеринарске и интендантске службе

Поред њих имамо и немедицински кадар, инжењере и техничаре разних профила који су неопходни за одржавање војноздравствених установа, а који недостају. како ћете решавати њихов мањак?

-Проблем недостатка немедицинског кадра је актуелан и јако тежак за све, па и за Управу за војно здравство. Кад год причамо о војном здравству, мислимо на медицински кадар, али цео тај систем треба логистички подржавати. Имамо сложене техничке системе у правом смислу речи, као што је ВМА, која троши струју као омањи град, а о њима треба непрекидно бринути. Замислите нестанак струје у болници која зависи од врхунских уређаја који сви од реда траже стабилан напон и стално електрично напајање. Били бисмо потпуно немоћни да није других система - генератора струје који се аутоматски пале у тим случајевима. А све то мора стално да се одржава и да буде спремно у сваком моменту. Имамо велики проблем што се тиче и средње и високе стручне спреме - и инже-

њера и техничара. Наравно, решавамо их уз подршку Генералштаба и Управе за логистику J-4, али сматрамо и да има простора за унапређење.

Захваљујемо се и министарствима енергетике и европских интеграција за подршку око уређења ВМА у области енергетске ефикасности. То је веома значајно за објекат који је у функцији од осамдесетих година. Произведени су нови материјали, нови стандарди када је реч о енергетској ефикасности, што ће удахнути нови живот објекту.

Какви су планови за будући рад војног здравства?

-У време брзог развоја технологија у свету битно је ефикасно спајање човека и технологије. Кључно је да улажемо у знање људи који раде у нашем систему и да им за рад обезбедимо најсавременију медицинску опрему. На тај начин ће војно здравство држати корак са светом, а то је најбитније за крајње кориснике.

У свету се најављују нове епидемије, спрема пи се војно здравство и за такве сценерије?

-Учествовао сам на једном међународном скупу са руководиоцима војноздравствених служби и чуо једно занимљиво размишљање, а то је да се без обзира на припреме, протоколе, одлуке које доносимо, никада нећемо припремити за баш сваку могућу опасност. Поента је да све што радимо за будућност треба да буде довољно прилагодљиво различитим ситуацијама у којима се можемо наћи. Не морамо да знамо шта ће бити тај изазов. Можда се за неколико месеци, година или столећа опет јави вирус који ће направити пометњу као вирус короне. Наше је да стално радимо и да се усавршавамо, да имамо процедуре, обучене људе и флексибилан систем захваљујући којем ћемо, шта год да се догоди, моћи брзо да реагујемо.

Извор: *Одбрана*

Битка на Паштрику (2)

НАПАД ЗА НАПАДОМ

Командант 549. моторизоване бригаде известио је да су по положајима у рејону села Планаје дејствовали бомбардери Б-52 и да је терен, на површини 350 са 350 метара, практично претворен у прашину, али да се наша јединица, непосредно пре дејства, извукла са тог положаја. То је било до тада невиђено од стране агресора и неочекивано, с обзиром на намену стратегијске авијације, приликом извођења копнено-ваздушне битке, када се она употребљава на дубинама од 100 и више километара од фронта.

После заустављања напада терористичких снага, наше јединице извештавале су о довођењу свежих снага из дубине територије Албаније. У 0.10 часова (28. маја) почела су дејства артиљерије по положајима наших јединица. Био је то показатељ да предстоји нови напад.

Батерија вишецевних бацача 128 мм „Огањ“ излазила је асфалтним путем ка Караули „Врбница“ на унапред одређена места и имала је унапред припремљене елементе по Плану ватри. Испољили би бочно дејство по задатом циљу за кратко време и одмах се враћали на место где су били маскирани и тако избегавали дејство авиона.

У исто време на Горожупски плато стигле су и јединице ојачања, Чета војне полиције и делови позадинског батаљона, а у току је било довођење јединица из састава Трећег моторизованог батаљона.

Нови напад агресора почео је у 0.30 часова на читавом делу фронта. На основу снажне ватре, процењено је да у нападу учествује око 1.000 до 1.500 војника, који су испољили до сада невиђену агресивност.

Наше јединице прихватиле су и овај напад, остварујући припремљене запречне ватре, и успеле да одбију први јуриш помахниталих терориста. Према броју активираних мина у минским пољима, постављених у међупросторима, закључено је да агресор по сваку цену жели да пробије нашу одбрану и да се кроз међупросторе и што дубље уклони у одбрану батаљона и раздобје наше снаге. Прецизном концентричном ватром минобацача 120 и 82 мм заустављено је уклињавање терориста и даљи напад. Наши војници су водили борбу на блиским одстојањима, од 30 до 50 метара, и у оквиру отпорних тачака одбране.

Разбијени терористи

Користећи ноћ, капетан Горан Мишић је са групом од тридесетак бораца, међу којима су били и добровољци, руковођен са истуреног командног места од стране потпуковника Стојана Коњиковца, кренуо у обухватни напад и по тешком и стрмом терену поред језера успео да се пробије у рејон Карауле „Горожуп“. Прву групу која је извидела и ушла на Караулу предводио је командир карауле заставник Горан Николић са њим су били старији водник Драгослав Јовановић, војник Миомир Савић, добровољац Радослав Аврамовић. Изненадним нападом наши војници су разбили терористе на положајима око Карауле и поново је посели. Овом храбром акцијом, наша Караула, иако срушена, опет је била у нашим рукама. Ова успешна акција додатно је улила снагу и морал код наших јединица. Борбена дејства трајала су до 2.30 часа, када су престали јачи напади, али су настављене појединачне изоловане мање акције.

И овога пута, док су трајали најјачи напади на Горожупском платоу, терористичке снаге, по налогу НАТО-а, вршиле су груписање у селима око Суве Реке, Ораховца и Ђаковице и изводиле нападе у позадини наших јединица у рејонима села Пиране, Ђонај, Дамјане и Ликен.

Око 5.30 часова са Горожупског платоа радио-везом јавио се ратни дописник Радиотелевизије Београд, Милован Дрецун, и пренео информације са Паштрика. Гово-

рио је и о хероизму војника са прве линије фронта и објашњавао како „померају границе људске издржљивости, да су јединствени и да воде борбу за Србију и за војничку част“. Објашњавао је да се спрема да крене на Караулу „Горожуп“ да сними репортажу и покаже целом свету да је агресор није заузео. Говорио је Дрецун да је из Призрена до Планаје некако стигао и да се са Коњиковцем пробио до села Бинаја, где се сусрео са браниоцима, херојима за које Србија треба да сазна, и да они на Паштрику држе лекцију о храбрости и оданости својој отаџбини, а не као оне кукавице и изроди што беже са положаја и захвалио се мајкама које су родиле те Обилиће. Док се пробијао ка Караули објашњавао је да су око њега призори који се ни на филму не могу видети, да види на десетине погинулих терориста и чује са свих страна запомагање и лелеке рањених и да све делује стравично и нестварно.

Агресор добија ојачање

Репортер Дрецун је снимио порушену Караулу „Горожуп“ и десетак наших бораца око ње, који су одбијали све налете терориста. Описао је простор око Карауле, који је и са једне и друге стране границе, био преоран кратерима авионских бомби и артиљеријских пројектила.

После Дрецуна јавио се и потпуковник Стојан Коњиковац који је реферисао да је фронт стабилан све до Горожупских бачила и да се на врху Паштрика, у рејону објекта Врапче, налази три одељења војника са водницима Иваном Здравковићем на челу, Далибором Крстићем и Дејаном који одолевају нападима терориста и непријатељској авијацији. Рекао је да је на објекат Врапче кренуо капетан Звездан Николић са водом војника да појача одбрану тог важног објекта.

У 10.00 часова командант Приштинског корпуса известио је команданта Треће армије о предузетим мерама, да је на ојачање јединица код Горожупа, у циљу непосредне подршке одбране, формирана Корпусна артиљеријска група „52“, која у свом саставу има Дивизион самоходних вишецевних бацача ракета 128 мм и две батерије хаубица 155 мм, да је ватрени положај у рејону Призрена.

Поред тога, генерал Владимир Лазаревић је известио да је 549. моторизована бригада ојачана батеријом самоходних ви-

шецевних бацача ракета 128 мм и да се јединица већ налази на ватреном положају.

У 10.26 часова поново је уочено довођење нових јединица агресора, на основу чега је процењено да нови напад треба очекивати до пада мрака. То се и догодило, јер је авијација агресора извршила необично јак ваздушни удар у 16.00 часова по рејонима превоја Ликен и караулама „Дејан Радановић“ и „Морина“. За кратко време испалењено је преко 35 разорних пројектила, а сви су били у функцији подршке Шиптарских терористичких снага које су кренуле у напад из села Влашња на карауле „Дејан Радановић“ и „Ликен“. У нападу је ангажовано преко 500 терориста.

Војници Прве моторизоване чете Другог моторизованог батаљона и гренажери са караула спремно су дочекали први налет агресора и уз подршку бригадне артиљерије успели да зауставе напад. Истовремено авијација је дејствовала по јединицама у рејону Горожупа и по Караули „Милорад Стојановић“, на северним падинама планине Коритник. Док је авијација дејствовала по овој Караули, вршено је довођење јачих Шиптарских терористичких снага, у албанским селима Морина и Бардоц, која су удаљена 800 до 1.500 метара западно од граничне линије и прелаза Врбница. То је био индикатор да ће копнене снаге агресора покушати упад на територију Косова и Метохије на правцу село Морина – село Врбница – село Жур.

Демантоване лаж

До 22.00 часа није се догодио напад агресора на Врбничком правцу, а у рејону Карауле „Ликен“ наше снаге су успеле да зауставе напад агресора.

Наша средства информисања пренела су извештај, који је са порушене Карауле „Горожуп“ послао ратни репортер Милован Дрецун. На телевизији је приказан извештај који је дао потпуковник Стојан Коњиковац на првој линији одбране, старији водник Жарко Петровић и војници са карауле „Горожуп“. У извештају је демантовано саопштење албанских медија да су терористи, наводно, направили нови коридор на правцу наше Карауле „Горожуп“ и да су заузели Караулу. Потврђено је, бравком наших извештача са Карауле „Горожуп“ да је она у рукама наших бораца. У извештају свих види се одлучност да се Србија брани и патриотизам до тада невиђених граница и увереност у успешно извршење задатка.

Дејсо наше артиљерије

Командант 549. бригаде пуковник
Бождар Делић

Приказана је Караула и простор око ње, који је деловао као Месечево тло, јер је био разрован кратерима авио-бомби и артиљерије и прекривен лешевима погинулих, које терористи нису могли да извуку.

До краја овог дана више није било напада, ни покушаја упада терориста на нашу територију, али је авијација повремено бомбардовала положаје наших јединица.

У 1.55 час почео је нови још снажнији напад на наше јединице на Горожупском платоу и трајао до 2.30 часа, када су напади терориста на свим правцима заустављени. Охрабрени успехом на левом крилу, на правцу село Милгај - Горожуп и држањем положаја на самој Караули, јединице Прве моторизоване чете извршиле су противнапад у рејону Горожупских бачила и без последица повратиле изгубљене положаје на граничној линији.

После заузимања изгубљених положаја на првој линији одбране, јединице су наставиле са чишћењем простора око граничне линије, поседањем погоднијих положаја и израду минских поља.

Стратејски бомбардери

Командант 549. моторизоване бригаде известио је да су по положајима у рејону села Планаје дејствовали бомбардери Б-

52 и да је терен, на површини 350 са 350 метара, практично претворен у прашину, али да се наша јединица, непосредно пре дејства, извукла са тог положаја.

То је било до тада невиђено од стране агресора и неочекивано, с обзиром на намену стратегијске авијације, приликом извођења копнено-ваздушне битке, када се она употребљава на дубинама од 100 и више километара од фронта.

Стање на Паштрику, осим спорадичних борби, било је стабилно. Авијација је пренела дејства по Другом појасу одбране и по рејонима Призрена и Лапушког Хана на Драгашкој висоравни. Повремено су бомбардовани Караула „М. Стојановић“ и Журска бачила на Коритнику.

У току дана, у састав снага за одбрану Горожупског правца ушле су јединице Треће чете Трећег моторизованог батаљона, делови чета Војне полиције „549“, Извиђачко-диверзантске чете, Хаубички дивизион, Инжињеријска чета, делови Мешовитог притивоклопног артиљеријског дивизиона и Војнотериторијалног одреда Призрен.

Извиђачки органи 549. моторизоване бригаде регистровани су на територији Албаније, у рејону Карауле „Погај“, долазак десетак аутобуса са терористима који су одмах поседали положаје за напад. Предузете су мере па је минобачка јединица, под командом капетана Бобана Димитријевића, са ватрених положаја испод самог врха Паштрика отворала ватру по њима и спречавала развој и излазак на полне положаје.

Према извештајима са граничне линије, терористичке снаге, у последњем нападу, претрпеле су велике губитке, које извлаче са бојишта, уз помоћ припадника Албанске војске.

Нови напад очекивао се у раним јутарњим часовима 30. маја 1999. године.

На Паштрику јединице Прва чета Првог моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде у току ноћи успеле су да поправе положаје на самој граничној линији. Команда батаљона две чете и Вод 120 мм били су на Врбничком правцу.

Одмах после поноћи наше снаге отпочеле су напад за заузимање висова на гребену Паштрика, у рејонима објекта Врапче и Срнеж.

У 7.20 часова почео је нови напад непријатељске авијације, која је лансирала девет разорних пројектила по Караули „Го-

рожуп“ и непрекидно бомбардовала положаје наших јединица на граничној линији и по дубини. За 15 минута бачено је око 30 до 40 разорних авио-бомби.

Дрогирани плаћеници

Била је то непосредна подршка Шиптарским терористичким снагама, које су кренуле у напад, главним снагама на правцу село Погај - Караула „Горожуп“ - село Шајген.

Истовремено са дејством авијације почела су дејства агресореве артиљерије, хаубица и минобачача.

У првим редовима агресора и у овом нападу су били терористи са Косова и Метохије и дрогирани плаћеници, који су, не мењајући тактику, нападали у таласима, на сртали на положаје наших војника, који су их дочекали запречном ватром са блиских одстојања.

Ефикасну подршку нашим јединицама пружали су минобачачи Батаљонске ватрене групе капетана Ернарда Калача са положаја из засека Бинај на Горожупском правцу и МБ 82 мм капетана Хусеина Сарвановића из села Врбница на Врбничком правцу, артиљерија Армијске артиљеријске групе, Корпусне артиљеријске групе и Бригадне артиљеријске групе „549“ отворале су планиране ватре по јединицама другога ешелона агресора, по нападним колонима Шиптарских терористичких снага и циљевима на територији Албаније.

Дивизион вишечевних бацача ракета „Огањ“ дејствовао је по гребену Паштрика и на фронту од објекта Врапче ка Горожупским бачилима.

У 8.20 часова извршен је нови још снажнији удар авијације са 12 пројектила, по положајима одбране чете у другој линији Првог моторизованог батаљона у рејону објекта Чеја (тт 422), северно од Врбнице, због чега је потпуковник Стојан Коњиковац известио команданта, пуковника Бождара Делића, да постоји могућност да је јединица претрпела велике губитке, али није могао то и да потврди због прекида веза.

Шиптарске терористичке снаге су наставиле све до 14.00 часова да, без обзира на велике губитке, јуришају на положаје наших војника и успели да на неким деловима пробију фронт и уклоне се у распоред наших снага, али су их наши храбри војници спремно дочекивали масовном употребом тромблонских мина, активирањем минских фугаса усмереног дејства и оруђа „Зоља“ и „Оса“ и тако спречавали дубље продоре.

У подршку Шиптарским терористичким снагама, око 16.00 часова, укључила су се и два стратегијска бомбардера Б-52 који су бацили товар бомби на положаје наших јединица у рејону села Планаје. Од снажних експлозија све куће у селу су биле савршене са земљом.

О овом нападу командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Бождар Делић, одмах је известио команданте Треће армије и Приштинског корпуса, генерале Небојшу Павковића и Владимира Лазаревића, који су кренули у обилазак јединица на Горожупском платоу. Страховао је да има масовних губитака, што би било катастрофално по борбени морал осталих јединица. Команда 549. моторизоване бригаде предузела је мере за пружање помоћи пострадалима.

Наставља се
Небојша Павковић
Бошко Антић

Из Ратног дневника генерал-пуковника
Небојше Павковића

НОЋ СА ХРАБРИМ БРАНИОЦИМА КОСМЕТСКОГ НЕБА

Експлозије одјекују северно од Приштине и према Косовској Митровици. Из рејона Споменика косовским јунацима на Газиместану, нека од јединица 15. оклопне бригаде отвара ватру на авионе. Призор је импозантан и застрашујући. Први пут јасно видим авионе НАТО-а како изводе маневре за напад по циљевима на земљи. Изнад њих као „осице” круже ловци који их штите

Уобилазак ПВО јединица 15. оклопне бригаде крећемо у 21.35 часова, у тренутку када је оглашена ваздушна опасност. Ризична намера. Проблем представљају авиони А-10, који ракетама са термовизијским навођењем „лове” све што се креће и зрачи топлоту на путевима Космета. Нарочито ноћу. Возачи возе под ратним светлима. Пратимо возило генерала Лазаревића. После проласка превоја на Ветернику, улазимо у Приштину и крећемо ка Косовској Митровици. Код надвожњака, у близини Касарне „Косовски јунаци”, укључујемо се на пут према Косово Пољу. Цео град је у потпуном мраку. Од почетка агресије до вечерас нисам видео Касарну „Косовски јунаци” из непосредне близине. Сравнијена је са земљом. Сви објекти у њој су погођени и срушени. Виде се контуре остатака објеката. Гађана је скоро сваки дан. Преко пута ње је градска аутобуска станица. И она је у рушевинама. Виде се обриси надстрешница и неколико оштећених аутобуса и затрпаних возила.

Пролазимо индустријску зону, фабрику конфекције „Јумко” и на улазу у Косово Поље скрећемо лево ка селу Угљаре. И ово село, и сва остала на косовској висоравни су у потпуном мраку. Из возила се виде блескови и чују експлозије, јужно од села, у рејону Аеродрома „Слатина” и објекта Голеш. Удаљени су око 10 километара. После пређена два километра, колона се зауставља. Излазим из возила. Прилази ми старешина, командир батерије артиљеријско-ракетних јединица ПВО 15. оклопне бригаде. Кратко реферирате о стању у јединици. Иза њега, у мраку препознајем команданта 15. оклопне бригаде, пуковника Ђирковића. Предлажем да кренемо на ватрени положај јединице. Дрецун и сниматељ Магочи пробили су се испред нас и Тома почиње да снима, користећи рефлектор на ТВ камери. Пролазимо кроз двориште једне куће, затим 300 метара кроз воћњак. Зауостављамо се на ивици изоране њиве.

Командир батерије објашњава како и где су распоређена оруђа С-1М. Ноћ је ведра и прохладна. На двадесетак метара од нас уочавам силуету оруђа у борбеном положају. Наш долазак није ни збунио, ни изненадио храбре војнике и старешине, браниоце неба. Прилазим оруђу и уочавам војнике у заклонима. Послуге ракет-

них система су на својим местима у возилима.

Тукли празне касарне

На небу у околини Приштине чује се брујање авионских мотора. По Касарни „Косовски јунаци” падају пројектили. Процењујем да су лансирани из рејона рудника Белаћевац. Касарна је од нас удаљена око 1,5 до 2 километра ваздушном линијом. Уочавају се пројектили који долазе и падају на Касарну из правца Термоелектране „Обилић”. Тачно је 22.50 часова. Четири снажне експлозије потресају земљу испод наших ногу. Осећам вибрације ударног таласа. У том тренутку, изнад наших глава, неколико авиона прави заокрет и избацују инфрацрвене мамце. Имам утисак да се припремају да изврше ракетирање по нама. Међутим, авиони нас прелећу и са линије железничке пруге лансирају осам ракета које завршавају пад негде на површинском копу рудника Белаћевац. Лансирање ракета у нашој непосредној близини изазива неописиву буку и шиштање. Јасно видим тренутак када се ракете одвајају од лансера и крећу ка циљу. Од буке се не чују експлозије на циљу.

Призор да авиони на 7.000–8.000 метара изнад наших глава лансирају ракете које носе смрт некое од припадника Армије и цивилима, почиње да у мени изазива бес. Вероватно, што се осећам немоћним да им узвратим на одговарајући начин.

„Е, шта би ови горе дали када би знали да сте ви и Лазаревић одмах испод њих”, додајује неко. Упацица је засмејала присутне. Експлозије одјекују северно од Приштине и према Косовској Митровици. Из рејона Споменика косовским јунацима на Газиместану, нека од јединица 15. оклопне бригаде отвара ватру на авионе. Призор је импозантан и застрашујући. Први пут јасно видим авионе НАТО-а како изводе маневре за напад по циљевима на земљи. Изнад њих као „осице” круже ловци који их штите.

„Јављају ми са Командног места да у ваздуху око Приштине има око 30-40 авиона”, каже Лазаревић.

Због експлозија и буке не можемо да разговарамо. Командир батерије извештава да оператори система С-1М немају захват циља и не могу да гађају авионе. После десетак минута, као по наредби, на-

ступа „затишје”. Прилазим оруђу око кога се окупља група војника. Разговарамо о свему. Питам војнике да ли успевају да препознају силуете авиона НАТО-а и које су типове авиона запазили. Један од њих, као из топа, набраја: Ф-15, Ф-16, Ф-18 „Хорнет”, А-10 „Тандерболт”, „Мираж 2000”, „Торнадо”... Нисам сигуран да је војник видео баш све ове авионе, али сам изненађен како добро познаје типове авиона.

Дрецун стално инсистира да дам изјаву на положају ове јединице. Магочи укључује рефлектор, а Дрецун ми пружа микрофон и пита: „Како се као командант Армије осећате у друштву војника, бранилаца косметског неба?”. То је добар шлагворт.

На положају са својим људима

Одговарам: „Као командант дужан сам да будем са својим војницима. То тражим и од својих старешина, да кад год смо у прилици будемо са њима, јер мислим да су то деца, како их доживљавам, наши синови, и најбоље се осећам када сам са својим људима. Ево, Лазаревић и ја, ви знате, стално стално смо присутни, јер желимо да са њима поделимо ратничку судбину. То су искусни ратници и прави момци. То су прави хероји и најбољи синови нашег народа. Због тога им се дивим и волим да будем са њима. Команда Треће армије и све потчињене команде представљају изузетно добро уигран тим. Резултат тога су успеси које постижемо у одбрани своје отаџбине”.

После мене, Дрецун пружа микрофон Лазаревићу: „Ово је ратна збиља, наша свакодневица у којој се налазимо са нашим борцима, нашим јунацима у првим борбеним линијама и команданти се најбоље осећају када су са својим људима на лицу места и у првим борбеним линијама. Поносан сам на своје хероје, своје јунаке, спремни смо да одбранимо своју отаџбину”, рекао је Лазаревић.

Инсистирам да Дрецун разговара са војницима и старешинама ове јединице, што је он једва дочекао. Поставља им питања, а они се представљају и одговарају: „Сниматељ Магочи све то педаантно „записује” својом камером. Дрецун поставља питање: „Шта за вас значи када вас команданти Армије и Корпуса изненада обићу?”

Војник, који се престао као Спасић, одговара: „Веома значи. Подиже морал војсци” и додаје: „Сваки авион који будем могао скинућу”. Старешина Дејан Васић

Генерали Павковић и Лазаревић на положају С-1М приликом обиласка јединица ПВО

на постављено питање одговара: „За нас значи да нисмо сами, да можемо да рачунамо на све наше официре који су увек уз нас“. Старешина Драган Антић додаје: „Спреман сам да се супротставим сваком нападу, сваком дејству, свима који покушавају да угрозе моју државу, моју земљу и народ. Сада имам шансу да прикажем све за шта сам се школовао, да покажем колико сам спреман и обучен да браним државу и отаџбину“.

Намеравам да још останем са овим храбрим људима, браниоцима нашег неба, без обзира на упозорење да се очекује други талас напада авијације агресора и коришћење светлећих авио-бомби. Наређујем да се војници врате на положаје и оду у заклоне. Удаљујемо се од оруђа у тренутку када се чују мотори авиона. Лансирана је и прва, а затим још неколико осветљавајућих бомби.

Ужарено небо

То користе и наши противавионци. Са свих околних положаја отворена је ватра по авионима. Најбројнији су противавионски топови 30/2, преносни системи С-2М и „Шило“. То је изненадило пилоте, па су се подигли на већу висину. Призор је импресиван. Као да се ради о ратном филму и употреби пиротехнике у њему. Експлозије, дим, мирис сагорелог барута, ракете, мамци, и светлеће бомбе и рафали са светлећом муницијом наших топова, делују нестварно. Једино ме снажне експлозије, које одјекују све ближе и ближе, враћају у стварност, у рат. У страхан рат.

Поздрављам старешине и напуштам положај. Враћам се у најгорем тренутку. Кажем Лазаревићу да ће им наши момци привући пажњу док се ми не провучемо до Кишнице. Пролазимо поред Касарне „Косовски јунаци“ која је у пламену. Небо над Приштином на десетине светлећих авионских бомби претворило је у ужарену лопту. Види се као по дану, иако је прошла поноћ. Контуре препознатљивих зграда јасно се уочавају. Покушавам да проценим шта су циљеви овог напада авијације.

На Командно место „Кишница“ стижемо пред поноћ. Лазаревић одмах прикупља информације из јединица о последицама напада који још траје. Наручујем кафу. Под утиском сам онога што сам видео и чуо у јединици ПВО 15. оклопне бригаде. Одушевљен сам храброшћу војника и ста-

решина. Сви размишљају као један, а сваког тренутка су у животној опасности.

Уз експлозије бомби и ракета и подрхтавање тла пијем кафу. Са неверицом гледам информацију да је НАТО доданањег дана ангажовао 810 авиона, од којих 629 борбених, међу којима осам Ф-117, пет Б-52, шест Б-1, Б-2 и 72 борбена хеликоптера. Авијација је извела око 9.500 налета, односно, у просеку 300 налета дневно.

Генерал Лазаревић ме извештава да је у 23.09 часова авијација са 16 пројектила гађала ушће реке Косанице у Топлицу, а са шест касарну 354. пешадијске бригаде у Куршумлији. Према извештају Команде Бригаде, већина објеката у касарни је у пламену. Начелник Кабинета, пуковник Савић, доноси ми дневни Извештај о губицима. У току овог дана погинуо је један, а рањена су три припадника Армије.

Наставља се „убијање“ Космета

Напади непријатељске авијације не престају почетком новог дана. Све упућује да ће и ово бити тежак дан за припаднике Треће армије и Приштинског корпуса. Борба над Приштином се наставља. Поново су гађани положаји јединица Приштинског корпуса у рејону села Доња Брњица, северно од Приштине. На мети су положаји 52. батаљона АБХО Приштинског корпуса.

Док чекам Лазаревића, уз експлозије и брујање авионских мотора, прегледам пристигла документа ШВК. У 23.40 часова стиже наређење о ангажовању јединица Друге армије на затварању правца Косовска Митровица – Рибарићи, који са Косова и Метохије изводи на простор Црне Горе. Наређење је достављено Команди Треће армије „на знање“ и односи се на извођење противтерористичке акције у Руговској клисури. Штаб Врховне команде зна да је акција „Ругова“ почела 18. априла 1999. године. На маргини документа пишем: генерал-мајор Ђаковић, учрвати суседе“.

Површно прегледам борбени извештај који је послат ШВК у 21.00 час. Пажњу ми привлаче подаци да је из Приштинског корпуса враћено 69 добровољаца, од којих је 60 упућено у Центар за обуку, а девет отпуштено из Армије.

У тачки „Тежишне активности за наредни дан“, од 12 задатака, посебно су ми важни: наставак акције „Ругова“; рад на успостављању нарушених веза командовања

и обавештавања и извршење делимичне мобилизације дела јединица Нишког корпуса – Хаубичког дивизиона 122 мм Четврте моторизоване бригаде и 42. допунског батаљона.

Генерал Лазаревић ме извештава да авијација наставља да несмањеним интензитетом практично „убија“ Космет. Око 1.00 час касетним бомбама гађане су неидентификоване позиције на обронцима планине Чичавице. Од 1.45 часова по девети пут од почетка агресије гађани су цивилни објекти у Куршумлији и околини. Лансирано је 18 пројектила. На објектима радне организације „Металац“ изазвани су велики пожари, а највеће штете претрпео је Дрвни комбинат „Копанник“, који запошљава око 1.700 радника.

У 1.40 часова командант Нишког корпуса извештава да је у 1.25 часова авијација гађала објекте 224. центра за електронско извиђање и ометање на објекту Шљивовички врх, код Беле Паланке. Материјално-техничка средства и људство су на време евакуисани. Порушене су гараже и капонири за смештај моторних возила. У 1.28 часова гађани су непосредни положаји армијске артиљеријске групе „3“, југозападо од Пирота, у рејону села Кашница. Николић реферише да је у 1.30 часова поновљен напад на 231. техничко складиште 201. позадинске базе „Параћинске утрине“. У нападу је срушено 12 објеката за смештај убојних средстава, капацитета 4.400 тона. Погођена је и касарна и избегличко насеље „7. јули“.

Нападали касетним бомбама

У 1.45 часова бомбардовано је 622. техничко складиште 608. позадинске базе у рејону Богутовачке Бање, на комуникацији Краљево–Рашка.

У 2.15 часова јединице 28. лаке пешадијске бригаде, у ширем рејону Бајгора, осмотриле су да НАТО авиони избацују падобране са теретом. Исту појаву регистровале су и јединице 243. механизоване бригаде у рејону Шар-планине. Дејства у околини Приштине настављена су у 2.30 часова. Гађани су положаји око Рудника „Белаћевац“ и села Лукаре. У 2.50 часова, гранични органи са Карауле „Бенерал Јанковић“ из 57. граничног батаљона Приштинског корпуса потврдили су да је осматрана јака експлозија на територији Македоније. Према мишљењу командира Карауле, експлозија је последица пада погођеног авиона НАТО-а у ваздушном простору Косова и Метохије.

У 2.44 часа са више пројектила бомбардовани су положаји 352. инжењеријског пука и 201. позадинске базе у рејону Дољевца, југозападно од Ниша. Са више пројектила у 3.11 часова гађани су неидентификовани циљеви на планини Чичавици.

Пред зору, у 3.40 часова, стигао је извештај команде 354. пешадијске бригаде и МУП-а да је авијација поново бомбардовала превоје Мердаре и Преполоц, без већих последица. У исто време команда 243. механизоване бригаде извештава да авијација гађа касетним бомбама ватрене положаје Бригадног противоклопног одреда „243“ у рејону пољопривредног аеродрома, југоисточно од Урошевца. Са четири пројектила бомбардован је Аеродром „Слатина“.

(Наставља се)

Министар Вучевић отворио изложбу „Хартије једног времена – немачка ратна пропаганда 1941-1944.“

НАРОД НИЈЕ ПОКЛЕКНУО

Говорећи о немачкој ратној пропаганди, Вучевић је истакао да она потпада под такозвану „црну пропаганду“, засновану на лажним претпоставкама, а самим тим и неистинитим закључцима који се из ње изводе

Отварању изложбе присуствовали су високи државни званичници

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић отворио је 22. августа изложбу „Хартије једног времена – немачка ратна пропаганда 1941-1944.“ у Војном музеју у Београду, приређену поводом Дана те војне установе културе и 145 година њеног постојања и рада.

Честитајући Дан Војног музеја, министар Вучевић у свом обраћању истакао је да је реч о установи која је један од најзначајнијих симбола Калемегданске тврђаве, главног града и целе Србије и пуних 145 година доприноси очувању културне баштине наше отаџбине.

Осим значајне улоге коју од самог оснивања има у српској музеологији и култури у целини, посебност Војног музеја огледа се и у години његовог оснивања. Години када је проглашена независност Кнежевине Србије на Берлинском конгресу. И није случајност што је баш 1878. године донета одлука о оснивању установе као што је Војни музеј. Јасно је да је основан с циљем очувања културног наслеђа, а самим тим и националног идентитета народа, што представља један од темеља сваке државе која држи до себе. Чини се као да је књаз, а потоњи краљ Милан Обреновић овим чином хтео да укаже српској и европској јавности да Србија није творевина милости великих сила с Берлинског конгреса и да њена тада добијена и поново васпостављена независност није њихова добра воља и милостиња него да је она необорива чињеница – рекао је министар Вучевић и додао да је то „чињеница која је плаћена крвљу и траје кроз векове и којој је у нуклеусу њен слободарски народ који на овим просторима егзистира вековима“.

Како је нагласио министар одбране, тај народ је имао своја краљевства и царства и своје народне устанке и пре Берлинског конгреса.

– Тај народ изнад свега је волео своју народну државу и војску и једини је који је имао свог народног владара из српске куће и породице, а не из иностранства. И само је хтео да буде слободан и равноправан са свим другим народима. Историја наша је историја наше војске и народа па самим тим градећи државу из темеља, затрпу после силних окупација, није било ништа логичније од тога да једна од првих народних институција те народне државе буде Војни музеј који је од тада до данас добио задатак да образује народ, подсећа га и усмерава да чува, воли и поштује своју Војску, као највећи гарант наше независности и слободе – нагласио је министар одбране.

Према његовим речима, повезаност Војног музеја са српском државом и народом не завршава се чином његовог оснивања и додао да су периоди просперитета и напретка Србије и њеног народа праћени и напретком Војног музеја, али га нису заобилашла ни наша страдања.

– Најтежи тренуци за српски народ током Првог и Другог светског рата такође су тешко погодили и Војни музеј. Рушен је и пален у Првом светском рату, али и обнављан 1934. године одлуком краља Александра Првог Карађорђевића. Остало је забележено да је тада установљена „Златна књига“, као специјална споменица и захвалница свим приватним донаторима и дародавцима Музеја. Страдао је страшно и у Другом светском рату и то два пута 1941. и 1944. године у оба бомбардовања Београда. Иако је Србија била окупирана, дух народа и тежња за слободом никада нису сломиљени и угушени – истакао је министар Вучевић и додао да данас поново снажећи Србију желимо да снажимо и Војни музеј – тај понос наше народне и војне историје и културе те нагласио „да смо спремни свим ср-

цем и нашим знањем да решимо све проблеме који постоје у његовом раду из периода небриге за државу и културу сећања народа“.

Министар одбране истакао је да је поводом данашњег празника Војни музеј приредио изложбу „Хартије једног времена – немачка ратна пропаганда 1941-1944.“ године.

– Током ратова који су обележили историју, осим оружаних сукоба који су се одигравали између држава или других друштвених група, пропагандна делатност увек је била један од пратећих сегмената током ратних дејстава. Врхунац је у дотадашњем историјском развоју несумњиво достигла у Другом светском рату и постала незамењиво средство за вођење рата, врло често ефикасније од оружја. Доласком нациста на власт 1933. године у Немачкој, организована је јединствена и централизована ратна пропагандна активност. Нацистичку пропаганду спроводили су немачки канцелар Адолф Хитлер и рајхсминистар за јавно просвећивање и пропаганду Јозеф Гебелс, који су је назвали трећим фронтом и сматрали је примарним стратегијским и тактичким оружјем – рекао је министар Вучевић.

Говорећи о немачкој ратној пропаганди, он је истакао да она потпада под такозвану „црну пропаганду“, засновану на лажним претпоставкама, а самим тим и неистинитим закључцима који се из ње изводе.

– Главни циљ на територији окупиране Србије био је да застраши народ и да се тако спречи сваки облик отпора. Нас ова поставка треба да подсети на разорну моћ пропаганде која је вођена против жеље нашег народа за слободом, због које су пале небројене главе наших људи, али и на чињеницу коју не смемо заборавити, а којом опет неке пропаганде данас покушавају да утичу на нас да заборавимо да смо народ слободарски и никада поражени, одани слободи коју смо кроз историју једино и увек имали у нашој слободној мајци Србији – рекао је министар Вучевић и прогласио изложбу „Хартије једног времена – немачка ратна пропаганда 1941-1944.“ отвореном.

Обраћајући се присутнима, потпуковник Миливоје Милисављевић из Војног музеја истакао је да на данашњи дан 1878. године почиње да се ствара богата историја те војне установе културе која је својим постојањем и радом дала немерљив допринос развоју музејске делатности на овим просторима.

– Генерације су уложиле велики труд, уз ентузијазам и залагање да се за будућа поколења сачувају музејски предмети и друга артефакта богатог историјског, војног и културног наслеђа с наших простора. Значај Војног музеја како у прошлости, тако и данас, богатство збирки од око 40.000 музејских предмета, обавезује нас да уложимо максималан труд за очување угледа, унапређење и даљи развој Војног музеја. Идеја водилца у досадашњем и даљем раду и развоју нашег музеја била нам је и јесте да претке не смемо обрुकати, а да нас се потомци не стиде, већ да се имају чиме поносити и на кога угледати – поручио је потпуковник Милисављевић.

Ауторка изложбе, која ће за посетиоце бити отворена до 3. новембра ове године, је кустос Милица Јаковљевић.

Из историје Удружења војних пензионера Србије

ДАЛЕКОСЕЖНЕ ОДЛУКЕ ЗА БОЉИ ЖИВОТ

Неко је већ одавно рекао: Да не постоји организација војних пензионера у Србији, требало би је измислити. У данима када репрезентативно УВПС обележава тридесет година постојања и рада, присећамо се визионара који су увидели да је пензионисаним подофицирима и официрима потребна организација која ће им градити и бранити статус, штитити од покушаја да им неко умањи права, објединити вољу и жеље, очувати им дигнитет професије и реноме у друштву. Овај додатак припремили смо користећи рукопис пуковника у пензији Златомира Грујића на основу којег је објављена књига „Удружење војних пензионера Југославије, Србије и Црне Горе 1993 – 2003. Подаци су аутентични из тог времена и у овом додатку нису мењане одреднице, како би се училе тешкоће које су оптерећивале рад организације у целини. Током ове и идуће године оглашаваћемо се текстовима о минулом времену Удружења, како бисмо дочарали људе и догађаје из периода оснивања и стасања Удружења.

Прво војнопензионерско удружење у Југославији - Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца (УПВЛПП) - настало је у пролеће 1992. године. На то је утицало више разлога, али је вероватно пресудна била изражена потреба да се у време распада претходне државе, па и војске, и нарастајућих економских тешкоћа које су убрзо довеле до хиперинфлације, заштите и сачувају стечена права по основу службе пензионисаних војних летача и падобранаца, тј. пензионисаних војних лица у целини.

Идеја о оснивању Удружења наишла је на подршку пензионисаних ваздухопловаца, осталих војних пензионера, Команде РВ и ПВО и јединица. Процењивало се, а касније и потврдило, да ће преко такве организације војни пензионери лакше изражавати своје жеље, потребе и интересе. Такође, удружење је требало да буде спона пензионисаних летача с колегама у професионалној служби, са којима су их везивале чврсте нити.

Непосредан повод, који је убрзао оснивање УПВЛПП, била је Уредба Савезног секретаријата за народну одбрану од 1. децембра 1991, којом је пензионерима замрзнут летачки и укинут падобрански додатак у новчаном износу. Уредба је изазвала велико негодовање, праву буру, код свих летача и падобранаца, поготово због галопирајуће инфлације и врло тешког материјалног стања.

За пензионере је то значило укидање стечених и на закону заснованих статусних права из пензијског осигурања, што је било противзаконито. Та мера деловала је апсурдно, јер се на летачки и падобрански додатак стално уплаћивао допринос за социјално осигурање, чак са већом стопом него на остале делове плате. Било је

Седиште УВП налази се у Дому војске Србије

то грубо нарушаваће хијерархије у правном систему, јер су једном уредбом дезавуисани Устав и Закон које је донела Савезна скупштина.

Пензионери су били чврсти у уверењу да нису погажени само морал и правда, већ и законски систем, те да се тај акт може и мора оборити. Али за то су биле потребне одлучне мере и акције. Времена за оклевање и чекање није било. Морало се одмах ступити у акцију. Тако је рођено Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Југославије, 16. априла 1992. године.

Оснивање Удружења војних пензионера

Замисао о оснивању Удружења војних пензионера настала је у условима суштинских промена у свим сегментима друштвеног и економског уређења у нашој земљи. Потреба да се пензиониса-

не војне старешине - војни ветерани, организују ради заштите и унапређења својих стечених права, оживотворена је 16. септембра 1993, и показала се оправданом.

Услови у којима се родила и развијала идеја о војнопензионерској асоцијацији били су изузетно тешки. То је с једне стране утицало на мотивацију војних пензионера да се удруже, а с друге стране, услед сложене и проблемима бременима друштвене климе, било је и неповерења у било какво организовање. Но, упорношћу подстицајног језгра, које је чинила група прегалаца и разумевањем дела руководиоца кадра у војсци и савезним органима, Удружење је основано.

Осим материјалних и друштвених проблема којима је тадашња држава била бременита, за популацију војних лица уопште и војних пензионера посебно нарочито су били актуелни социопсихо-

лошки проблеми у вези са насилном променом социјалне средине. Наиме, 1991. и 1992. године велики број припадника војске са породицама је, мимо своје воље, напустио или је протеран из република бивше СФРЈ које су извршиле насилну (Словенија, Хрватска) или мирну (Македонија) сецесију, односно био је присиљен да извлачењем ЈНА из Босне и Херцеговине и отпочињањем грађанског рата на том простору пређе на територију СРЈ - Србије и Црне Горе, и тако у највећем броју остане и без материјалних добара и без свих оних социјалних веза и односа који чине потпун и сложен људски живот у једном друштвеном миљеу. Све се то снажно рефлектовало на психу људи и на односе међу људима. Многе тешке трауме услед губитка живота чланова породица, равања, болести, физичких и психичких притисака, распада породица и насилног одвајања од основних друштвених група и средина где су деценијама војна лица и војни пензионери живели, неизвесност и бесперспективност, снажно су утицале на свест и понашање људи, са дуготрајним последицама, које су присутне и данас. Угрожена су и доведена у питање многа егзистенцијална права и слободе припадника војске као грађана и чланова њихових породица.

Сем тих проблема, такође су велики утицај на војнопензионерску популацију имали социопсихолошки проблеми у вези са драстичним падом животног стандарда, који су екстремно били изражени у време хиперинфлације и најдубље економске кризе у земљи. Ти проблеми су погађали највећи део популације, нарочито оне који су остали без икакве имовине и нису били стамбено збринуте. Због тога је велики број војних пензионера с породицама живео на ивици егзистенције, а многи на биолошком минимуму. То је снажно, симултано са другим проблемима, утицало на психу људи, њихово понашање, односе према другим људима, остављајући трајне трагове.

Социопсихолошки проблеми у вези са отежаним и погоршаним условима рада у јединицама и установама, као и због ратних дејстава, утицали су на погоршавање здравља припадника војске и доводили до повећања обољевања од тешких болести, масовнијег одласка у превремену или инвалидску пензију и повећања морталитета. Све се то одражава на здравље и дужину радног и животног века, који - према садашњим подацима за војне пензионере - износи нешто више од 65 година. Због тога, пензионисани официри и подофицири примају пензије све краће, што се најбоље види из сталног повећања учешћа породичних пензија у укупном броју корисника војне пензије.

Смањивање војске, услед реформи, те већи број пензионисаних официра и подорфицира у млађим годинама живота, а без решених елементарних животних

Председник УВПС Љубомир Драгањац на обележавања 21-годишњице

питања (стан, запослење деце, услови за мирну старост), такође ствара додатне социопсихолошке проблеме, често праћене дубоким траумама и тешким последицама.

Кумулативно дејство наведених проблема и тешкоћа захтевало је и додатне напоре на изналажењу механизма међусобне солидарности, помоћи и удруживања снага како би се постојећи проблеми решавали, ублажавале последице и обезбедила заштита стечених и зајемчених прва и слобода. Због тога се тих година све више говорило о потреби стварања војнопензионерске асоцијације, а после оснивања Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца - то је постало још неопходније.

Идеје и отпори

Замисао о оснивању асоцијације војних пензионера настала је у тешким и сложеним условима 1993. године, када је након распада СФРЈ нова држава СРЈ била у вртлогу хиперинфлације и под санкцијама међународне заједнице. Тада је спроведена трансформација Заједнице социјалног осигурања војних осигураника у Фонд социјалног осигурања војних осигураника, на основу закона о Војсци Југославије и Уредбе Савезне владе. Војни пензионери били су у врло тешком положају у погледу остваривања стечених статусних права из пензијског и инвалидског осигурања, здравствене заштите, стамбеног обезбеђења и друштвеног статуса.

Од оснивања Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца, с обзиром на његов састав, циљеве и задатке, показало се да то удружење не може обухватити све области потреба и интереса војних пензионера.

Нагомилани проблеми војнопензионерске популације условили су да се озбиљно почне размишљати о потреби организовања у разним срединама. Тако је у Херцег Новом, 10. јуна, основан Иницијативни одбор, а 22. јуна 1993, одржана оснивачка

скупштина Удружења војних пензионера. То је прва војнопензионерска организација у СР Југославији - Србији и Црној Гори. Тај, као и многи други примери, илустрирају сазревања идеје о неопходности стварања Удружења корисника војне пензије, чија су елементарна права била угрожена.

У потпуном светлу избила је на видело неминовност стварања организације која би обухватила све војне пензионере. Истовремено сагледане су и основне претпоставке за такав подухват - људи, циљеви који се желе остварити, методи и средства којима ће се то постићи. Иницијатори идеје мислили су да ће, с обзиром на то да су током активне службе радили у јединицама, командама и установама, у Генералштабу ВЈ и Министарству одбране и тамо оставили трага, пензионисани официри и подофицири разних профила и специјалности моћи да успостављају сарадњу и наилазе на разумевање у решавању проблема војних пензионера, не само актуелних него и будућих. Дакле, постојао је јасан општи циљ организовања за који је требало залагати се.

Тakoђе, постојале су и кадровске претпоставке. Јер, очигледно, међу војним пензионерима било је тада, као што има и сада, искусних и добрих руководилаца, оперативаца, организатора, лекара, правника, економиста, инжењера и техничара, политиколога и стручњака других специјалности неопходних за формирање и функционисање организације. Дакле, постојала је и кадрoвска база.

У прилог идеји за стварање организације војних пензионера ишло је и размишљање о начину како би се нагомилани проблеми могли решавати. Та логика је врло једноставна: проблеме у разним областима лакше решавају људи који су на томе радили током професионалне службе, који имају знања из те области, богато искуство и колеге који и даље раде на тим пословима, што би требало да омогућује бржу комуникацију и боље разумевање.

Проблеми су били нагомилани у области здравствене заштите и стамбеног обезбеђења; нередовна је била исплата пензија које нису усклађиване са растом плата и трошковима живота; у нормативноправној области социјалне заштите било је покушаја да се нека стечена права укину или ограниче; нису били задовољавајући односи са Фондом за СОВО.

Уочавале су се бројне области деловања организације која би обухватила све војне пензионере. До краја 1992. године уобличена је идеја о стварању Савеза или Удружења војних пензионера Југославије. Почетком 1993. године почела је „припреме терена” и отклањање препрека, јер је процењено да би отпори могли бити код Савеза пензионера Србије, међу самим војним пензионерима, те да је потребна сагласност и пристанак Министарства одбране. Носиоци идеје били су углавном чланови Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца.

Делегација Удружења са Чедом Ковачевићем на челу посетила је, 19. фебруара 1993, Савез пензионера Србије, где је разговарано са председником Владимиром Ђорђевићем. Представљено је Удружење (УПВЛПЈ) и речено да је сврха доласка да се види како они гледају на увођење „пореза на пензије”. Став Удружења био је да то није законито и да би пензије требало бити изузете од опорезивања. Зато је и тражено њихово мишљење о том проблему, јер имају више од милион чланова. Постављено је и питање потребе заједничких акција.

Међу колегама цивилним пензионерима

Председник Савеза пензионера Србије рекао је, да и они слично гледају на то и да су већ предузели низ акција, сем осталог и иницијативу код Уставног суда Србије за оцену уставности плаћања пореза на пензије, те да имају информацију да је Уставни суд прихватио њихову иницијативу и затражио изјашњење Републичке скупштине. Очекивали су позитивно

решење, што је ускоро обелодањено. То је била добра вест, с обзиром на погубну хиперинфлацију која је тада харала.

Чланови делегације су се уверили у потребу боље сарадње са Савезом пензионера Србије, јер је он имао информације и био у току законских иницијатива, па се могло благовремено деловати на преднацрте закона, поготово ако би они били неповољни за пензионере.

Друго питање због којег је делегација дошла у Савез пензионера Србије било је консултовање о покретању иницијатива за оснивање „Удружења војних пензионера Југославије”, или организације сличног назива. Председник Савеза пензионера Србије, без двоумљења, рекао је да то није потребно, јер „сви смо ми пензионери и не треба нас делити; војни пензионери су међу најактивнијим у градским и општинским организацијама, а доста их је и председника општинских организација и комисија, међу којима се истиче по значају Комисија за војне пензионере, те да би то могло пореметити њихов уходан рад”.

Генерал Ковачевић је одговорио да Удружење војних пензионера не би дирало у њихов систем рада, чак не би узимали војне пензионере који су већ на одређеним дужностима. Напротив, они би били ослонац за бољу сарадњу убудуће. Такође, изнео је да се ускоро оснива Фонд социјалног осигурања војних осигураника, у којима би војни пензионери требало ба буду боље заступљени. Да би могли одговорити том задатку, морају имати своју организацију. Након тога, председник Савеза пензионера Србије дао је сагласност и обећао помоћ. Дао је податке о организацији Фонда ПИО запослених Србије са заступљеношћу пензионера у свим органима Фонда. Председник Ђорђевић се, такође сложио с намером да делегација војних пензионера ради сагледавања искустава, посети градски одбор Београд и неке општинске организације Савеза пензионера Србије. Тиме је отпочела акција на припреми за оснивање УВПЈ, која није прекидана до реализације.

Настављајући ту активност, 23. фебруара 1993. обављена је посета Удружењу пензионера Београда. Делегацију војних пензионера примио је председник Ђорђе Илић, пензионисани пуковник, правник по струци, који је раније радио у Заједници социјалног осигурања војних осигураника, а у Главном одбору Савеза пензионера Србије био је председник Комисије за војна питања.

Чекала се одлука Уставног суда

Речено му је да је циљ посете информације о намери да се оснује „Удружење војних пензионера Југославије” и да се чује њихово мишљење о томе. Илић је показао веома добро познавање војнопензионерске популације и тока припрема за формирање Фонда за СОВО. Председник Савеза пензионера Србије упознао га је с посетом делегације војних пензионера, и препоручио му је да подржи њихова настојања.

Добијене су и информације да ће Уставни суд Србије у марту одговорити на опорезивање пензија, позитивно; да у Београду живи 300.000 пензионера, организованих у 16 општинских и 11 струковних удружења; да Фонд ПИО запослених Србије има Скупштину са 35 чланова, Управни одбор од 11 чланова, од којих су три пензионера.

Колеге из Градског одбора питали су какву конкретну помоћ у стварању „Удружења ВПЈ” треба да пружи. Затражено је да омогуће да се преко општинских организација информишу војни пензионери о формирању удружења и да агитују за то; да помогну у избору руководства општинских организација; да за почетак ставе на располагање своје просторије; да омогуће привремено коришћење њихових телефонских веза, и друго. Заузет је став да, по жељи, војни пензионери могу бити чланови Савеза пензионера Србије и Удружења војних пензионера.

Ђорђе Илић је препоручио да се посети и општинска организација Нови Београд, која је најбројнија и има много војних пензионера, развијене делатности, а председник је био Милош Ивошевић, пуковник у пензији. Договорена је и посета општинској организацији пензионера Земун, а од струковних - Удружењу пензионера Савезног СУП-а, Струковном удружењу пензионера железничара и Струковном удружењу пензионера ЈАТ-а.

Наглашено је да УВПЈ мора бити самостално, јер постоји посебан пензионери фонд, да би уједињење требало бити на нивоу Југославије, а да је свака сарадња пожељна.

Обављене су и посета струковним удружењима, али нису уочене додирне тачке које би користиле у формирању УВПЈ.

На седници Извршног одбора УПВЛПЈ, 16. марта 1993, полазећи од чињенице да

Медија центар „Одбрана“ пружа значајну помоћ УВПЈ

је положај војних пензионера, посебно материјални, бивао све тежи, закључено је да се мора одлучније радити на формирању „Удружења војних пензионера Југославије”, од општине до федерације, које би учествовало у управљању Фондом за СОВО, чије се оснивање очекивало.

Такође, на тој седници је одлучено да се припреми предлог министру одбране ради доделе једнократне новчане помоћи војним пензионерима, како би се ублажила криза у време када је зимница потрошена, а инфлација и цене угрожавале голи опстанак војних пензионера (поскупели су: хлеб, млеко и друге основне намирнице, комуналне услуге, струја, хигијенска средства и лекови), а месо и воће су избачени из исхране, јер пензионери нису могли ни да их купе.

Настављајући активност на припреми Удружења, делегација војних пензионера примљена је 30. јуна 1993. код начелника ГШ ВЈ генерал-пуковника Животе Панића. Он је саслушао излагање о идеји за Удружење и одговорио да није надлежан за то, него Министарство одбране.

У Министарству су делегацију 1. јула 1993. примили генерал Дане Ајдуковић, заменик министра, генерал Душан Жунић, начелник Управе за статусна питања, и пуковник Боривоје Јованић, начелник Завода за СОВО. Изнети су им проблеми војних пензионера и захтев да се одмах нешто предузме. Добијено је обећање: да ће пензионери у јулу добити једнократну помоћ; да ће се пензије усклађивати са текућим месецом, а не са минулим. Такође, речено је да ће Закон о ВЈ бити пред Скупштином 15. јула 1993, а у вези с решавањем проблема који су изнети, ако се ништа не поправи, делегација може без најаве ићи код министра. Пензионери су добили једнократну новчану помоћ, па се није ишло код министра.

Када је Уставни суд Србије 15. јула 1993. прогласио неуставном наплату пореза на пензије, то је међу пензионерима примљено са олакшањем.

Савезни министар одбране Павле Булатовића примио је делегацију 2. августа 1993. године. Разговарано је о тешком положају војних пензионера, узроцима и последицама таквог стања. Министар је упознат са одлуком да се припрема оснивање Удружење војних пензионера, с разлозима који су до тога довели и с активностима које су до тада обављене.

Министар је „дао зелено светло” за формирање Удружења војних пензионера Југославије и обећао да ће му уступити просторије и опрему за рад при војним клубовима и касарнама. Захтевао је да се његовом кабинету достави статут и прецизан захтев за просторије. Након тога почеле су конкретне припреме за оснивање Удружења.

Оснивање иницијативног одбора

У процесу рађања и развоја идеје о војнопензионерској асоцијацији, оснивање Иницијативног одбора је круцијална додирна тачка различитих група које су на томе радиле. Колико се из писаних материјала и изворне грађе може закључити, на том питању је паралелно радила група пензионера у Београду ван УПВЛПЈ, као и војни пензионери у Херцег Новом а идеја је била и у неким другим градовима.

Група војних пензионера, у којој су били Момчило Савићевић, Александар Антонић и Милован Вуликић, покренула је разговаре о тој идеји јуна 1993, а потом се, у јулу, појављује „Иницијатини одбор у оснивању”, у којем су поред њих били и Драгослав Миљковић, Борис Матић и Симеон Перишић. Они су уз помоћ Јове Бавишића и Николе Штрбца из Месне заједнице „Милентије Поповић” у Новом Београду, успоставили контакт и одржали састанак са представницима Заједнице СОВО али без резултата.

Ова група је радила паралелно са УПВЛПЈ на припремама за оснивање војнопензионерске асоцијације, а потом ступа у везу са њим, што је било пресудно да се заједничким снагама брже дође до циља.

У разради идеје о оснивању асоцијације војних пензионера Југославије подударала су се мишљења: да Удружење обухвати организационо и функционално све војне пензионере на територији СР Југославије; да буде интересна организација, ради заштите стечених и унапређења права из ПИО; да међу приоритетима буду здравствена заштита и стамбено обезбеђење, посебно војних пензионера из отцепљених република бивше СФРЈ, без стана. Такође, опредељен је њен нестраначки карактер, деловање на принципима једнакости и социјалне правде. Постављено је и питање права на покретна и непокретна материјална добра по основу минулог рада; права на нематеријална добра у која су уграђена знања припадника Војске из разних институција школских, научних, научноистраживачких и других, а служила су напретку друштва; као и о месту војних пензионера у својинској трансформацији друштвеног капитала; право на имовину која се стекне улагањем „војнопензионерског динара”. Заузет је јасан став у погледу сарадње са Војском Југославије, са циљем коришћења знања и искуства војних пензионера - војних ветерана, за њен развој и јачање; за неговање војничких и историјских традиција; помоћ у обезбеђењу просторија за рад и окупљање војних пензионера. Изражена је опредељеност за сарадњу са Заједницом СОВО, с тим да се права војних пензионера уграде у законска и нормативна акта и да се обезбеди учешће у управљању. У погледу сарадње са Савезом пензионера Југославије и другим сродним организацијама,

савезима и ратничким удружењима, ставови су били јасни и позитивни. Гледајући у будућност истакнуте су могућности програма допунског финансирања путем организовања пословне агенције (социјално-здравствена заштита, послови обезбеђења, занатске услуге, правни послови и друго). Посебно је истакнута потреба за добро осмишљеним програмом информисања војних пензионера и обезбеђивање јавности рада.

Након покренуте иницијативе, предузете су мере за реализацију идеје о оснивању Удружења војних пензионера Југославије, које су појачане у јулу и августу 1993. године. Упућен је допис Заједници СОВО о покретању иницијативе за оснивање интересног Удружења војних пензионера. Затражен је пријем код директора Заједнице за СОВО.

Почетком августа 1993. одржан је састанак представника групе војних пензионера и представника Заједнице СОВО. Представници војних пензионера истакли су потребу и значај оснивања асоцијације војних пензионера. С друге стране, представници Заједнице СОВО изнели су став да је непотребно оснивање Удружења када постоји Заједница, да пензије следеју по закону и да Заједница не може помоћи оснивање Удружења. Обе стране остале су на својим позицијама супротстављених ставова. Договорен је састанак за седам дана, до којег никада није дошло.

Позитиван заокрет, одлучујући за даље активности на формирању Удружења, остварен је након састанка у организацији Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца Југославије (УПВЛПЈ), 5. августа 1993, када су формиране радне групе: за статут; за кадар; за израду захтева за просторије. На састанку 19. августа анализиран је учинак тих радних група. Размена мишљења одликовала се потпуном толеранцијом, прихваћена је идеја за оснивање асоцијације војних пензионера, као јединствене организације на територији СР Југославије, која ће окупљати војне пензионере свих родова и видова Војске Југославије. Закључено је да УПВЛПЈ као претеча организовања будућег удружења војних пензионера Југославије постане колективни члан јединствене организације. Предузете су одређене активности на формирању Иницијативног одбора за оснивање Удружења.

Иницијативни одбор за оснивање Удружења војних пензионера Југославије образован је на састанку у Дому ваздухопловства у Земуну 26. августа 1993. године. Уводно излагање поднео је Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији, пилот, председник УПВЛПЈ. Истакао је значај и историјски тренутак формирања Иницијативног одбора за оснивање Удружења војних пензионера Југославије, као и потребу детаљних припрема за организовање Оснивачке скупштине Удружења.

Са једне од седница Главног одбора УВПС

Чланови првог тела

Чланови Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ били су: Милош Беговић, пуковник у пензији; Душан Будимир, генерал-мајор у пензији; Милован Вуликић, пуковник у пензији; Милорад Јефтовић, пуковник у пензији; Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији; Бранко Колничар, потпуковник у пензији; Борис Матић, пуковник у пензији; Жеже Жуковац, пуковник у пензији; Симеон Перишић, пуковник у пензији; Момчило Савићевић, пуковник у пензији; Владимир Станковић, потпуковник у пензији; Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији; Бранислав Тодоровић, пуковник у пензији.

За председника Иницијативног одбора за оснивање Удружења војних пензионера Југославије једногласно је изабран Чедо Ковачевић, а за секретара Бранко Колничар. Основане су радна група за припрему Оснивачке скупштине Удружења, за израду Статута, и за предлагање кадра за органе Удружења.

Друга седница Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ одржана је 2. септембра 1993. у Дому ваздухопловства у Земуну. Анализиран је досадашњи рад Иницијативног одбора и активности у припреми Оснивачке скупштине УВПЈ, а разматране су и листе кандидата за избор у органе УВПЈ.

Трећа седница Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ одржана је 9. септембра 1993. у Дому ваздухопловства у Земуну. Утврђени су датум и место одржавања Оснивачке скупштине УВПЈ; као и дневни ред; разматране су и утврђене листе предлога за председника и потпредседника, чланове Извршног и Надзорног одбора УВПЈ; предлог Статута, Пословника о раду Оснивачке скупштине, Одлуке о оснивању и Програма рада УВПЈ.

На другој и трећој седници Иницијативног одбора донети су закључци за припрему Оснивачке скупштине УВПЈ.

Одлучено је: да се Оснивачка скупштина одржи 16. септембра 1993. у Централном дому Војске Југославије у Београду, са почетком у 10,00 часова; да се чланови Иницијативног одбора заложу у позивању војних пензионера са територије Београда и шире на Оснивачку скупштину. Утврђени су предлози: дневног реда, текстова докумената који се предлажу Оснивачкој скупштини УВПЈ на разматрање и усвајање (пословник о раду Оснивачке скупштине; Одлука о оснивању УВПЈ; Статут УВПЈ; Програм активности), кандидата за функцију председника УВПЈ и потпредседника УВПЈ, кандидата за чланове Извршног одбора УВПЈ и кандидата за чланове Одбора за надзор и контролу.

Оснивачка скупштина Удружења

Оснивачка скупштина Удружења војних пензионера Југославије одржана је 16. септембра 1993. године у Универзалној сали Централног дома Војске Југославије у Београду.

Оснивачка скупштина Удружења војних пензионера Југославије (УВПЈ) почела је у 10,00 часова, а отворио ју је председник Иницијативног одбора Чедо Ковачевић. Осим њега, у радном председништву били су: Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији, и Милован Вуликић, пуковник у пензији. Усвојен је Пословник о раду Оснивачке скупштине. Скупштина је радила према дневном реду: избор радних тела (верификациона комисија, кандидациона комисија, записничар и оверач записника); разматрање предлога и усвајање Статута Удружења војних пензионера Југославије; усвајање одлуке о оснивању УВПЈ; избор: председника УВПЈ, потпредседника УВПЈ, Извршног одбора УВПЈ, Одбора за надзор и контролу; усвајање Програма активности УВПЈ.

У Верификациону комисију изабрани су: Владимир Станковић, Борис Матић и Александар Антонић. У Кандидациону

комисију изабрани су: Милош Беговић, Драгослав Миљковић и Борислав Тодоровски. За записничара је изабран Жеже Жуковец, а за овериваче записника: Милош Беговић и Бранко Колничар.

Извештај Верификационе комисије Владимир Станковић поднео је извештај да је на Оснивачкој скупштини присутно 12 чланова Иницијативног одбора и 112 војних пензионера, укупно 124. На основу тачке 7 Пословника о раду Оснивачке скупштине УВПЈ постојао је кворум за рад и пуноважно доношење одлука.

Гости на Оснивачкој скупштини били су: Душко Максимовић из Савеза пензионера Југославије, Ђорђе Илић из Удружења пензионера Београда, Божо Денда из Заједнице СОВО, Буда Ђуричић из одбора војних пензионера избеглица БиХ.

Образложење предлога Статута, поднео је Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији. Скупштина је без расправе, једногласно, усвојила предложени Статут УВПЈ, који је ступио на снагу одмах.

Предлог Одлуке о оснивању Удружења војних пензионера Југославије поднео је Бранко Колничар, потпуковник у пензији. Скупштина је њега овластила и задужила да код надлежних државних органа обави регистрацију Удружења.

Извештај Кандидационе комисије Милош Беговић изнео је предлог кандидата за председника, потпредседника, чланове Извршног одбора и чланове одбора за надзор и контролу. Других предлога за наведене функције није било.

Поносни на њих

Јавним гласањем Скупштине једногласно су изабрани:

-Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији, пилот, за првог председника УВПЈ, и уједно за председника Извршног одбора УВПЈ;

-Милован Вуликић, пуковник у пензији, дипл. инж. за првог потпредседника Удружења војних пензионера Југославије, истовремено за потпредседника Извршног одбора УВПЈ.

За чланове Извршног одбора УВПЈ изабрани су: Чедо Ковачевић, Милован Вуликић; Душан Будимир, генерал-мајор у пензији; Миле Бабић, генерал-мајор у пензији; Томислав Симовић, генерал-пуковник у пензији; мр Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији; Владимир Станковић, потпуковник у пензији, пилот; Момчило Савичевић, пуковнику пензији; Милосав Ђорђевић, генерал-потпуковник у пензији; Љубомир Бајић, генерал-мајор у пензији, пилот; Исидор Ђуковић, пуковник у пензији; Борислав Тодоровски, пуковник у пензији.

У први Одбор за надзор и контролу изабрани су: Александар Антонић, пуковник у пензији; Милан Секулић, Милорад Јефтовић, Жеже Жуковец, и Петар Савчић, пуковник у пензији.

Под петом тачком дневног реда прихваћен је предлог Програма активности УВПЈ, након расправе.

Конституисање тела и регистрација

Прва - конститутивна седница Извршног одбора УВПЈ одржана је 16. септембра 1993. у Централном дому Војске Југославије, одмах након Оснивачке скупштине УВПЈ, с дневним редом: конституисање Извршног одбора УВПЈ, именовање секретара УВПЈ, благајника УВПЈ и помоћника секретара за финансијска питања; непосредни задаци и носиоци задатака.

Конституисан је Извршни одбор УВПЈ (ИО УВПЈ). За првог секретара УВПЈ именован је Александар Стоиљковић, за првог благајника Раденко Пејатовић, за помоћника секретара за финансијска питања Петар Тепшић.

Одређени су непосредни задаци: подношење Захтева за упис у Регистар организација и Пријаве за оснивање и деловање организације, које треба доставити Савезном министарству правде, носилац задатка Бранко Колничар; захтев за обезбеђење просторија за рад и састанке органа УВПЈ, носиоци задатка Миле Бабић и Љубомир Бајић; израда печата и штамбиља УВПЈ, уз дефинисање изгледа, димензије и садржај печата и штамбиља, носиоци задатка Томислав Симовић и Александар Стоиљковић; формирање радне групе за послове на трансформацији Заједнице СОВО у Фонд за СОВО, састава Томислав Симовић, Војислав Шушњар, и Владимир Станковић; формирање Иницијативних одбора за оснивање секција УВПЈ и помоћ у организацији оснивачких конференција секција, носиоци задатка: Милован Вуликић и Момчило Савићевић; израда Пословника о раду Извршног одбора УВПЈ, носиоци задатка: Чедо Ковачевић и Александар Стоиљковић; израда Плана рада Извршног одбора УВПЈ за 1994. годину, носиоци задатка Чедо Ковачевић и Александар Стоиљковић.

Убрзо су реализовани задаци усвојени на првој седници: Захтев за упис у Регистар организација и Пријава оснивања и деловања организације са пропратном документацијом (Записник о раду Оснивачке скупштине, Одлука о оснивању, Статут УВПЈ, Попис оснивача УВПЈ и циљеви и задаци) упућени су Савезном министарству правде 20. септембра 1993. године.

Савезно министарство правде је 6. октобра 1993. донело Решење о упису Удружења војних пензионера Југославије у Регистар. Решење је заведено у Савезном министарству правде под бројем 2/2 118/4-1993-02 од 6. октобра 1993. године.

Решење Савезног министарства правде донето је на основу важећег члана 13.

Закона о удруживању грађана и удружења, друштвене организације и политичке организације које се оснивају на територији СФРЈ, те члана 202, став 1, Закона о управном поступку, а по пријави УВПЈ.

Решење у свом садржају доноси: да се УВПЈ води код Савезног министарства правде на регистарском листу број 159, под редним бројем 116; да се седиште УВПЈ налази у Београду, улица Браће Југовића број 19; да УВПЈ заступа Чедо Ковачевић, председник УВПЈ.

Предузете су мере за формирање иницијативних одбора у општинама за оснивање секција УВПЈ, конкретно у Раковици, Палилули, Звездари, Новом Београду, Нишу, Подгорици, Шапцу, Земуну, Прокупљу, Вождовцу, Пожаревцу, Зрењанину, Ваљеву, Кикинди, Панчеву и другим местима на територији СР Југославије.

Изградња, садржаји и методи рада

Први стратегијски правац обухвата питања, проблеме, акције и мере на организационом и акционом оспособљавању, ухватања у раду, изнајажења одговарајућих садржаја рада и методике њихове реализације, како за највише органе Удружења, тако и за основне ћелије - месне и општинске организације војних пензионера. Затим питања, не мање важна од оних из прве групе, везана за рад на омасовљењу организације. Колико је тај рад био плодотворан показује чињеница је да број корисника војне пензије учлањених у Удружење стално ишао узлазном линијом. То је и најбоља потврда исправности одлуке да се Удружење оснује и, упркос отпорима и тешкоћама, делује.

Трећа група питања у тој области развоја Удружења обухвата мукотрпан рад на стварању материјалних претпоставки за његов рад - финансијских, просторних, материјално-техничких. Почело се ни од чега, а данас су, упркос присутним тешкоћама, остварени значајни помаци. Добар део организација има просторије, финан-

сирање је релативно стабилно, а материјално-техничких средства, укључујући и информатичку технику све је више.

Рад на омасовљењу организације је све време постојања Удружења представљао основни стратегијски задатак због више разлога: (1) демократски стандарди у свету, од парламентарног живота па до Удружења попут овог, траже бар 50 одсто чланова од укупног броја популације која се заступа да би постојао легитимитет заступања интереса те популације; то право, да може рећи да заступа интересе војнопензионерског кора, Удружење је остварило на прелазу из 2000. у 2001. годину, када је пређена црта од 50 одсто учлањених војних пензионера; (2) будући да се Удружење углавном финансира из чланарине, то је број чланова изузетно важан за рад организације и покретање било каквих активности; поједине организације ни данас, нажалост, не схватају значај омасовљења, јер годинама таворе на достигнутом, а у појединим случајевима, на срећу ретким, број чланова чак и опада; (3) постоји изражена одбранашка спремност у појединим организацијама да војни пензионери не желе приступити Удружењу; према њој, разлози за такво понашање су лоцирани у спољном окружењу, уместо да се траже у самој организацији која не нуди никакве програме и активности који би привлачили чланство; (4) питање омасовљења је и даље основно стратегијско питање, јер се у њему непосредно стичу питања активности, метода, финансирања и организовања Удружења.

Рад на омасовљењу био је непрекидан, тако да је Удружење сваког дана расло и привлачило нове чланове

Профилисање тежишних области деловања

Други стратегијски правац деловања Удружења обухвата напоре, иницијативе, анализе, предлоге, мере, разговоре, посете и апеле упућене органима државе и јавности у вези са материјалним и социјал-

Радно председништво увек има пуно посла

ним статусом и положајем корисника војне пензије, посебно дела који није решио основно егзистенцијално питање - стан. У првом реду то су војни пензионери без стана, категорија лица настала после извлачења војске са територија република некадашње СФРЈ, сада суверених држава, а ти људи и даље живе без елементарних услова. Ту су и питања из области пензија, социјалне и здравствене заштите, информисаности, сарадње и односа са државом, војском и са другим организацијама и институцијама.

Поред борбе за обезбеђење редовности и реалне вредности исплате пензија, стамбена проблематика је, такође, била једна од главних тема у раду органа УВПЈ. У свакој посети званичним државним и војним органима и старешинама то питање се постављало на дневни ред. Разна обећања ради изналажења решења нису се остваривала.

Предлози Удружења за побољшање стамбеног Правилника нису уважавани. Изузетно је усвојен предлог да пензионисане старешине (и породични пензионер) имају право на помоћ за увећане трошкове становања, до решења стамбеног питања.

У јесен 2000, Удружење је предложило одржавање округлог стола о стамбеним проблемима корисника војне пензије. Тај скуп је одржан 28. фебруара 2001, уз учешће представника СМО, ГШ ВЈ, скупштинског Одбора за безбедност и одбрану СРЈ, УВПЈ и Удружења ВПЈ из отцепљених република бивше СФРЈ без стана. Усвојени су обавезујући закључци, који нису много помогли, због опструкције појединаца у органима ВЈ.

Здравствена заштита је све време била једно од основних питања којима се Удружење бавило. Тешкоће у гериятријској

проблематици су све израженије. Дobar део те проблематике је у домену социјалне заштите и не може се решавати без помоћи друштва. Међутим, надлежни органи Војске, а нити Фонд за СОВО, немају чак ни идејне пројекте за решавање тог проблема. Све се одлаже за будућност.

У периоду 2001-2003. година Удружење, уз потпуно разумевање Фонда за СОВО и његових органа, успешно реализује Правилник о опоравку као својеврсни вид заштите социјално-хуманитарних интереса најугроженијих категорија пензионера.

У раду Комисије за стандард УВПЈ учињени су почетни кораци на побољшању стандарда војних пензионера. Међутим, та област рада Удружења није ни приближно организована, нити функционише према могућностима и потребама чланства.

Удружење је достигло одређени степен стабилности о свим другим питањима, те та активност има могућности да се сада брже развија. Основни проблем представља недостатак простора за рад, али су остали услови углавном обезбеђени: Правилник о материјално-финансијском пословању Удружења; Правилник о опоравку корисника војних пензија; Одлука Извршног одбора о награђивању лица која обезбеђују финансијска средства за рад Удружења; уговори са једним бројем компанија, предузећа и агенција о пословној сарадњи.

Недостајао простор за рад

Информисање је непрестано заокупљало пажњу органа УВПЈ и чланства. Једно време Удружење је издавало свој лист. Нажалост, због различитог приступа појединих општинских организација око претплате и финансирања листа, замрзнуто је даље излажење листа, све док се не обезбеди стабилно финансирање његове припреме, штампања и дистрибуције. Та одлука је и даље на снази. У међувремену су пронађени други облици информисања који дају добре резултате.

Основни проблем рада Удружења је недостатак простора за рад. Извршни одбор је предузео мере да тај проблем, у сарадњи са СМО, ГШ ВЈ и Фондом СОВО, повољно реши. Отварањем клубова у Подгорици, Херцег Новом, Крагујевцу, Суботици, Крушевцу, Вождовцу, Звездари, Новом Саду, Сомбору и неким дру-

гим градовима, тај проблем ће бити ублажен.

Секретаријат Извршног одбора је, захваљујући куповини опреме и донацијама, опремљен одговарајућом техником за брзо обављање послова, евиденцију чланства и за друге потребе (информисање, израда различитих програма, везу са општинским организацијама и друго). Извршни одбор опремио је координационе одборе Ниш, Нови Сад и Подгорица телефаксом, а Општински одбор Нови Београд рачунаром.

Да се не заборави

Идеја о оснивању Удружења војних пензионера настала је у условима суштинских промена у свим сегментима друштвеног и економског уређења у нашој земљи. Потреба да се пензионисане војне старешине - војни ветерани, организују реализована је 16. септембра 1993, и показала се оправданом.

Војска је матица из које се попуњава Удружење. Његови чланови су у Војсци провели три и више деценија, васпитавани на темељним друштвеним вредностима, што је оставило дубок траг у њиховој свести, понашању, односу према друштву и себи самом. Војни пензионери су дубоко и снажним нитима везани за војску. Корени Удружења сежу у учioniце војних школа. Већ тада би требало да будући официри и подофицири имају представу шта их чека „кад сабљу и шапку замене шеширом и штапом”, а Удружење да виде као нову јединицу у којој су на служби остатак животног века.

Удруживање војних пензионера на нашем простору нема континуирану традицију. Она се озбиљно ствара тек у последњој деценији 20. века. Традиције Удружења произилазе из његов јединства и континуитета са војском и њеним традицијама. Посматрање војске и Удружења у континуитету указује да је његов суштински елемент исти, у војсци старешински кор (кадар), у Удружењу његов пензионисани састав (војнопензионерски кор).

Старешински кадар има заједничку суштинску нит - изникао је из свог народа и до краја остао његов саставни део. Он је део народа - елита која је имала искључиво право и привилегију да у борби за слободу и одбрану отаџбине јуриша на челу строја. Вредност старешинског кора доказује се искључиво у рату. Сваки члан Удружења који је часно испунио своју професионалну, војничку, националну и патриотску дужност припадник је старешинског кора у правом смислу речи. Истовремено, такав старешина заслужује место у војнопензионерском кору, који је и логично, и професионални, и биолошки део официрског кора, односно старешинског кора наше војске.

Програм и области деловања удружења војних пензионера

ШИРОКА ЛЕПЕЗА ИНТЕРЕСОВАЊА И АКТИВНОСТИ

Циљеви Удружења, према том Статуту, јесу: удруживање свих војних пензионера ради заштите статусних интереса и социјалног, здравственог и пензијског осигурања; унапређење личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и сигурности; унапређење положаја у друштву и породици; заштита личног интегритета и људског достојанства, и остваривање права на покретну и непокретну имовину која проистиче из њиховог минулог рада.

Програмска оријентација Удружења војних пензионера Југославије на оснивачкој скупштини, 16. септембра 1993, и у првом статуту који је тада усвојен, назначена је у циљевима и задацима: удруживање свих војних пензионера на територији Савезне Републике Југославије ради заштите њихових статусних интереса и социјално-здравственог и пензијског осигурања; пораст личног и друштвеног стандарда; унапређење места војних пензионера у породици и друштву и заштита њиховог интегритета и људског достојанства; учествовање у изграђивању и доношењу става и одлука на местима где се одлучују о њиховом социјално-економском положају; сарадња и креирање заједничког наступа са сродним удружењима и савезима.

У том статуту Удружење војних пензионера Југославије дефинисано је као „удружење грађана, које својим Програмом рада и акцијама окупља и повезује све војне пензионере који живе на територији СРЈ. Удружење је интересна социјално-хуманитарна, нестраначка организација добровољно удружених војних пензионера ради остваривања интереса својих чланова на начелима солидарности и у складу са важећим прописима.

На изборној скупштини 31. маја 1995, усвојен је нови Статут и у њему су посебно наведени циљеви, а посебно задаци Удружења.

Циљеви Удружења, према том Статуту, јесу: удруживање свих војних пензионера ради заштите статусних интереса и социјалног, здравственог и пензијског осигурања; унапређење личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и сигурности; унапређење положаја у друштву и породици; заштита личног интегритета и људског достојанства, и остваривање права на покретну и непокретну имовину која проистиче из њиховог минулог рада.

Задаци Удружења, према Статуту из 1995. године, јесу: помоћ војним пензионерима у остваривању основних права из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; прикупљање мишљења чланова о побољшању материјалног положаја и статуса, и достављање предлога државним органима или самостално решавање; предузимање мера на унапређивању и спровођење пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; сарадња са органима Фонда социјалног осигурања војних осигураника (Фонд за СОВО), Савезног министарства за одбрану (СМО), Генералштаба Војске Југославије, командама и установама Војске Југославије, Организацијом резервних војних старешина Југославије, и са борачким

Са обележавања двадесетогодишњице ГО УВП Ниша

организацијама; покретање поступака код државних и војних органа ради стицања права на непокретну и покретну имовину; организовање сусрета, излета и других облика рекреативне активности; пружање помоћи оболелим и изнемоглим члановима; сарадња са туристичким и другим организацијама, ради пружања повољних услова за одмор, рекреацију и опоравак; сарадња са командама гарнизона у организовању сахрана и пружања помоћи породицама у случају смрти члана Удружења; организовање задругарске делатности ради побољшања материјалног положаја војних пензионера и стицања финансијских средстава за Удружење; посете јединицама, командама и установама ВЈ, музејима и културним установама, историјским споменицима, ради неговања традиција и патриотских осећања; припремање, и организовање акција у случају угрожавања права и интереса војних пензионера; сарадња са Савезом пензионера Југославије и савезима пензионера република; организовање пензионерских клубова; помагање војним пензионерима из отцепљених република настањених на територији СРЈ у решавању њихових проблема, и сарадња са сродним организацијама у иностранству ради размене искустава, развијања међусобног поверења, и очувања мира.

Према Статуту из 1995. године Удружење војних пензионера Југославије дефинисано је као „интересна, социјално-хуманитарна, нестраначка организација војних пензионера, у којој чланови остварују своје интересе на

начелима солидарности у складу са важећим прописима Савезне Републике Југославије и овим статутотом”.

Након вишегодишњих дискусија, коначно је, од лета 2000. године, почела израда Програма УВПЈ, који је усвојен на Ванредној изборној скупштини 31. маја 2001. године. То је први програм Удружења, од његовог настанка, рађен не само за време садашње већ и за време које долази.

Заштита интереса

Програм полази од става да од оснивања, 16. септембра 1993, Удружење војних пензионера Југославије, удруженим напорима чланова, настоји да заштити интересна, статусна и друга права гарантована Уставом и законима. На том обимном и часном задатку афирмисани су принципи прокламовани формирањем Удружења: заштита статусног интереса из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања, патриотска и ванстраначка одређеност. При томе, Удружење је у сложеним друштвеним условима изражавало опште и посебне интересе војнопензионерске популације на примерен начин, показујући тиме величину и значај. Зато и тражи да држава јамчи стечени и перспективно бољи њихов материјални и друштвени статус.

У заштити интереса војних пензионера афирмисало се Удружење али и Фонд за социјално осигурање војних осигураника, и са њим су развијени коректни кооперативни односи и остварена примерна сарадња.

У Програму се истиче да ће потреба за сталном заштитом материјалног и укупног статуса војних пензионера остати трајно актуелна. С тим у вези, у мери јачања економске основе земље и материјалног положаја пензионера, тежиште деловања Удружења преносиће се са заштите интереса и захтева за квалитетнијим живљењем на друга тежишта: социјално-хуманитарну заштиту; бригу за најстарији део популације и побољшање услова живљења са новим и лепшим облицима рекреације, психофизичке и менталне рехабилитације; уметничких и културних садржаја.

Укупност тих кретања мора да прати одговарајућа организациона структура Удружења, масовност организовања и борба за респективни положај и углед у држави и друштву, који треба да резултира потпуним или делимичним буџетским финансирањем организационе структуре Удружења или појединих активности које оно реализује, а од општедруштвеног и националног су интереса.

Удружење у будућности мора плански и организовано развијати смишљене и креативне делатности и организације, посебно у великим градовима, посредством којих треба да се обезбеди: допунско запошљавање млађег дела пензионерске популације, посебно дела са ниским просечним примањима; хуманитарну помоћ за појединце из старијег дела популације, као и финансирање различитих рекреативних, уметничких и културних програма.

Нестраначка организација

У Програму, као и у Статуту, Удружење војних пензионера Југославије дефинисано је као „интересна, социјално-хуманитарна, нестраначка и патриотска организација војних пензионера, у којој се на начелима солидарности остварује заштита и унапређење њихових статусних интереса у складу са Уставом, законима и прописима Савезне Републике Југославије (СРЈ) и нормативним документима Удружења.

У Програму се полази од темељног става да је основа деловања Удружења поштовање Устава СРЈ, њеног суверенитета, интегритета и територијалне целовитости, јединство организовања, нестраначко опредељење, законитост, правичност, хуманост и солидарност.

У суштини и по природи Удружење је израз реалних потреба за остваривање стечених права корисника војних пензија, њихове заштите и унапређења; очувања достојанства и одговорности пензионисаних војних лица, као грађана државе СРЈ, односно државне заједнице Србије и Црне Горе. Зато је чланство у Удружењу добровољно. Оно представља израз осећања припадности Војсци, отаџбини, војничкој части и опредељености за неговање традиција Србије и Црне Горе, те континуитета одговорности за одбрану отаџбине.

Удружење је интересна организација која се бори за остваривање, очување и унапређење интереса чланства из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења.

Удружење је социјално-хуманитарна организација која на принципима солидарности треба да корисницима војних пензија, превасходно старијој и болесној популацији, обезбеди хуманије услове живота у „трећем добу”, социјалну сигурност, становање и здравствену негу.

Удружење је патриотска организација чији чланови интересе отаџбине, њене слободе и

Четири деценије 21. класе ВВА

безбедности стављају изнад свих у складу са сопственим условима и могућностима.

Удружење је нестраначка организација чије се деловање заснива на принципима: солидарности, социјалне правде, хуманости, заштите слобода и патриотизма. Отворено је за сарадњу са свим организацијама која се залажу за такве принципе.

Удружење је социјални миље где се наставља животни континуитет професионалних припадника Војске, који почиње са ступањем у војну службу, која је у својој природи специфична, траје радни век, и у којем је очување традиција војничке части и професионалне етике највиша морална и патриотска вредност до краја живота.

Удружење се залаже за квалитетније задовољавање секундарних и терцијалних потреба корисника војних пензија, за њихов виши стандард у свим областима.

Општи циљ деловања Удружења је да у складу са Уставом и законским прописима удруженим напорима корисника војне пензије обезбеђује сигурност, животну егзистенцију, социјални статус достојан човека и да својим патриотским и војностручним квалитетима допринесе изградњи стабилне државе и њеној успешној одбрани.

Удружење се залаже за: потпуну заштиту универзалних, загарантованих и стечених права и слобода корисника војне пензије; редовно усклађивање исплату војних пензија; квалитетну здравствену заштиту; комплексну социјалну заштиту, посебно најстаријих, инвалида и тешко болесних; адекватно стамбено обезбеђење; јачање патриотизма, родољубља, етичких и моралних вредности, неговање и развијање традиција народа, државе и Војске; стварање програма допунске делатности који ће обезбедити бољи материјални статус организације; стварање услова у којима ће корисници војне пензије бити у могућности да исказују креативност у разним областима стваралаштва; стварање услова за одмор и рекреацију сагласно старосном добу, могућностима и потребама чланова; потпуно, правовремено и објективно информисање.

Удружење је опредељено за изградњу модерног демократског друштва, слободе, једнакости и социјалне правде и део је прогресивних снага које се боре за њихову реализацију. Подржава изградњу Војске као савремене ору-

жане силе, добро опремљене, обучене, морално јаке и надахнуте светлим традицијама вековне борбе за слободу. Опредељења остварује: непрекидним праћењем ангажовања надлежних органа на примени законских одредби у вези са статусом и положајем корисника војне пензије; залагањем за стварање масовне организације која ће на добровољном принципу обухватити све кориснике војне пензије, и квалитетом ангажовања на јачању стабилности друштва и његове одбране остварити статус организације од општег значаја; развијањем различитих активности примерених старосном добу чланова; радом на нормативном регулисању организације, њене структуре, деловања, права и обавеза појединаца - чланова, носилаца функција, органа и организација по дубини организовања, осмишљавањем, организовањем и развојем разних службених агенција; организованим укључивањем својих чланова у организације од значаја за одбрану земље; сарадњом са надлежним органима Војске сагледава могућности стварања агенција, које ће посредством њене инфраструктуре реализовати аранжмане за потребе Удружења; осмишљавањем и организовањем сусрета чланства Удружења ради дружења, такмичења, обиласка историјских и других знаменитости; организовањем рада на припреми пројеката и стварању материјалних претпоставки за изградњу геријатријских установа и геронтолошких центара.

Из општих задатака произилазе посебни задаци који су подложни честој ревизији, усавршавању и доградњи у складу са условима и захтевима времена.

Области деловања Удружења

Од првог дана постојања Удружење војних пензионера Југославије има задатак да штити права војних пензионера гарантована Уставом и законима, са тежиштем на заштити и унапређењу статусних права и интереса из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења. Тако одређен задатак Удружења врло је близак задатку синдиката, који се оснивају ради заштите права и унапређивања професионалних и економских интереса њихових чланова.

Својим настанком Удружење је, као неза-

менљив и незаобилазан чинилац, успешно попунило празнину насталу гашењем дотадашњих гарнизонских и међугарнизонских скупштина Заједнице социјалног осигурања војних осигураника у погледу комуницирања са новонасталим Фондом за социјално осигурање војних осигураника, који нема никакву организацију војних пензионера по дубини. У погледу, пак, комуницирања са Савезним министарством за одбрану, Генералштабом Војске Југославије и другим државним органима ради обављања задатка заштите права и интереса војних пензионера, Удружење је презуло пионирску улогу, јер до тада није постојала ни једна асоцијација војних пензионера која би обављала такав вид комуникације. На тај начин Удружење, у границама могућности и снагом аргумената, успешно штити права и заступа интересе војних пензионера путем посредовања између званичних органа од команди гарнизона до Савезног министарства за одбрану, па и самог врха државне власти, и органа Фонда за СОВО, и обратно.

Разуме се да тиме није занемарена заштита и свих осталих Уставом загарантованих права и слобода човека и грађанина. У Програму Удружења је наведено да се Удружење залаже, између осталог, за потпуну заштиту универзалних, Уставом загарантованих и стечених права и слобода корисника војне пензије. Нека од њих су и изрично уграђена у Програм и Статут Удружења, као на пример:

- уставно право да су сви пред законом једнаки интерпретирано је у Програму да су сви чланови Удружења једнаки без обзира на чин и положај који су имали током професионалне војне службе;

- уставно право којим се јамчи неповредивост физичког и психичког интегритета човека и лично достојанство и сигурност човека интерпретирано је у Статуту ставом да је један од циљева Удружења унапређивање положаја у друштво, заштита личног интегритета, људског достојанства, угледа и части војних пензионера, уставно право да се јамчи слобода убеђења, савести, мисли и јавног изражавања мишљења, као и слобода говора и јавног иступања, интерпретирано је у Статуту Удружења да сваки члан Удружења има право да истиче предлоге и покреће иницијативе за унапређење рада Удружења;

- уставно право да се грађанима јамчи слобода политичког, синдикалног и другог удруживања и деловања интерпретирано је у Програму и Статуту да је Удружење интересна, социјално-хуманитарна, нестраначка и патриотска организација;

- уставно право да обавезним осигурањем запослени обезбеђују себи и члановима породице све облике социјалног осигурања, као и да свако има право на заштиту здравља, интерпретирано је у Програму и Статуту Удружења да је једна од циљева Удружења заштита и унапређење статусних права и интереса из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања војних пензионера;

- уставна одредба да је одбрана државе право и дужност сваког грађанина нашла је место у дефинисању Удружења да је оно, између осталог, и патриотска организација; у Програму је истакнуто да је одбрана земље приоритетан задатак Удружења као дела одбрамбених снага друштва, јер су читав активни радни век војни пензионери били на том задатку и у огромном броју су лојални држави у којој живи, а тако ће бити и убудуће; уосталом, то се

Крагујевчани на „Златној берби“

доказало и у време агресије НАТО-а на нашу земљу, када је знатан број војних пензионера био укључен у борбене јединице и у многе друге одбрамбене делатности, а један број је положио и своје животе бранећи отаџбину.

За боље дефинисање статуса

Програмом и Статутом Удружења ближе су одређени приступ остваривању тих задатака и начини њихових остваривања. Основно опредељење у том смислу, увек је изражавано у ставу да су интереси Војске Југославије истовремено и интереси Удружења, те да је оно опредељено да деле заједничку судбину, и то прво нормативно, а онда и фактично. Јер војни пензионери се у дубини свога бића и надаље осећају војницима. Отуда и навика из професионалне војне службе да све буде институционализовано, да буде нормативно уређено, па желе да и њихов пензионерски статус буде законима и другим прописима прецизно одређен. Зато очекују и траже да им статусна права буду уређена истим прописима, истовремено и сразмерно са уређивањем тих права за професионалне војнике. То очекивање је, нажалост, у неким случајевима изневерено. Удружење је увек настојало да буде укључено у припреме прописа - од иницијативе до коначног предлога - који третирају проблематику војних пензионера. У том погледу Удружење је било само делимично успешно, јер није увек наишло на разумевање одговарајућих чинилаца у Савезном министарству за одбрану и Фонду за СОВО. Међутим, у последње време, барем што се тиче сарадње са Фондом за СОВО, то нераумевање се све успешније превазилази. Сви напори Удружења у том погледу били су усмерени ка основном циљу, а то је да се очува и побољша постојећи статус војних пензионера путем залагања да војни пензионери у свему прате статус професионалних војника у висини од 85 одсто. У основи, то је залагање за очување постојећег војног пензијског система. До сада је већ неколико пута било иницијатива да се постојећи војни пензијски систем укине, али су - залагањем Удружења, уз огромну ангажованост и помоћ Савезног министарства за одбрану, Генералштаба Војске Југославије и Фонда за социјално осигурање војних осигураника - те иницијативе сузбијене. Удружење се, дакле, стално залагало и залаже за постоје-

ће стање у погледу социјалног осигурања војних пензионера.

Према дефиницији, социјално осигурање је правним поретком (државним и аутономним правом и уговорима) уређен систем материјалног збрињавања одређених категорија грађана и њихових породица у случају када они нису у стању да раде и радом обезбеде себи и члановима својих породица средства за живот. Оно се, претежно, спроводи обавезно и заснива једним делом на начелима узајамности и солидарности осигураника, а другим делом на рачун друштвене заједнице. При томе се не узима у обзир само потпуна неспособност да својим радом не могу да обезбеде средства за живот него и претпостављена „неспособност“ због година старости, а и њихов ранији допринос фондовима социјалног осигурања док су били у активном раду.

Наравно, постоје и облици добровољног социјалног осигурања, који се заснивају на добровољном уплаћивању доприноса уз касније коришћење одређених права сразмерно уложеним доприносима.

Основне институције и права из социјалног осигурања су пензијско осигурање, инвалидско осигурање и здравствено осигурање. Уз то, постоје и социјална заштита, што је за одређени број војних пензионера неопходна потреба, а за Удружење значајно поље делатности.

Пензијско и инвалидско осигурање

Пензијским осигурањем обезбеђује се осигураницима, након одређеног броја година проведених на раду и достизањем одређених година живота, право на старосну пензију из чега произилази и члановима њихових породица право на породичну пензију. Инвалидским осигурањем обезбеђују се материјална средства за издржавање у случају губитка или смањења способности за рад услед инвалидности, телесног оштећења и опасности од наступања инвалидности у вези са радом на одређеном послу. У популацији војних пензионера постоје све те категорије људи.

Пензијско и инвалидско осигурање војних лица у нас има дугу историју која сеже у 19. век. Оно је у Србији установљено Законом о устройству војске од 2. марта 1864. и Законом о потпо-

ри војних инвалида од 8. јула 1878. године.

У Краљевини СХС - Југославији, после 1918. године, образован је велики број пензијских и инвалидских фондова, али за војна лица, углавном, ништа није мењано.

После Другог светског рата у Југославији је донесен већи број закона о пензијском и инвалидском осигурању. У прво време они су једнако третирали све запослене, укључујући и војне осигуранике. Међутим, већ од 1947. године започело је издавања војних осигураника у погледу права на пензију и оно је затим непрекидно, са више или мање осцилација у обиму тог издавања, заступљено у свим каснијим законима о пензијском и инвалидском осигурању. То је рађено, с једне стране, по угледу на друге земље, а с друге, што је нарочито важно, због уважавања специфичности војне службе, која захтева посебне психолошке напоре и изазива убрзано трошење људског организма и здравља. У целини гледано, развој социјалног осигурања војних осигураника ишао је стално узлазном линијом у смислу проширења, повећања обима и нивоа њихових права, у складу са повећаним укупним могућностима државе. Али, почетком деведесетих година двадесетог века, када је настао драстичан пад животног стандарда свих грађана, у истој мери је драстично пао и животни стандард војних пензионера, који и иначе није био нарочито висок.

Тада је уочено да војни пензионери, за разлику од многих других категорија становништва, немају никакву асоцијацију која би бринула о њима и заступала њихове животне интересе. Укратко, војни пензионери су тада „били ничији”. У резултату тог сазнања, на иницијативу, тада већ основаног Удружења пензионисаних војних летача и подбранаца и једне групе војних пензионера, основано је 16. септембра 1993. Удружење војних пензионера Југославије.

Већ је речено да најбитнији разлог оснивања и постојања Удружења војних пензионера Југославије јесте заштита права и интереса војних пензионера. Постоји већи број тих интереса, али сви они немају једнак значај за војне пензионере. Неки од њих у одређеном тренутку имају већи, а неки мањи значај. У почетку деловања Удружења један од најзначајнијих интереса био је обезбеђење редовне исплате пензија, јер је то за највећи број војних пензионера био једини извор прихода за егзистенцију. Зато је Извршни одбор, тада највиши орган Удружења, највише пажње поклањао и највећи део своје активности усмеравао у том правцу.

Након краткотрајног периода уреднијег обезбеђења исплате пензија, од 1. јануара 1994. поново је почео дуги период сталног закашњења исплате пензија који је трајао до прве половине 2002. године. У 1996. години та закашњења су износила у јануару 20 дана, јуну 19, децембру 49 дана. У 1997. години закашњења су износила у јануару 72 дана, јуну 71 и децембру 23 дана. У 1998. години закашњења су у јануару била 65 дана, у јуну 68 и децембру 48 дана. У 1999. години у јануару су закашњења износила 65 дана, у јуну 82 дана, и децембру 48 дана. У 2000. години закашњења су у јануару износила 81 дан, у јуну 89 и децембру 69 дана. У јануару 2001. године закашњења су достигла рекордних 100 дана, у јуну 38 и децембру 24 дана.

Дугачак је списак активности Извршног одбора Удружења предузетих ради обезбеђења

У УВПС се нарочито негује другарство

редовне исплате пензија. Најзначајније су оне које су се одвијале у контактима са државним врхом, Савезним министарством за одбрану, Генералштабом Војске Југославије и Фондом за социјално осигурање војних осигураника.

Редовност пензија

Једна од најважнијих активности била је усмерена на постизање редовности и што мањег заостајања исплата пензија у односу на исплате плата професионалним војницима. Та активност је дуго трајала, а крунисана је пријемом делегације Удружења код тадашњег председника СРЈ Зорана Лилића почетком 1997. године. Њему је отворено речено да као оправдање за нередовне исплате пензија више не може прихватити одговор у стилу „нема пара”. Пара има, али је погрешна расподела, речено му је. Не стежу каши сви, а и они који га стежу не стежу га подједнако, јер су неки органи Федерације примали плате редовно. У међувремену Удружење је амортизовало многа оправдана незадовољства војних пензионера, која су се кретала од расправа на састанцима органа Удружења до захтева да се јавно протестује, да се „изађе на улице”, па и да се поднесе тужба неком међународном суду. После многих напора, пензије се исплаћују редовно.

Може се слободно рећи да је брига око пензија била дежурна тема највиших органа Удружења, нарочито од лета 1998, када су закашњења у исплати пензија била све дужа, а реалан пад вредности пензија све већи, да би, крајем 2000. и почетком 2001, достигле три месеца кашњења. У јесен 1999, када је вредност пензија драстично опала, преко Црвеног крста Југославије тражена је помоћ за најугроженије породице војних пензионера.

Исплата пензија била је на дневном реду форума Удружења безброј пута. Код свих надлежних органа, од Фонда за СОВО до Савезног министарства за одбрану, Савезног министарства за финансије и Генералштаба ВЈ, као и упућивањем писма председнику Савезне владе и председнику СР Југославије. Удружење је захтевало да се војне пензије исплаћују редовно и да се усклађују са растом трошкова живота и плата запослених, како је по закону и регулисано.

Покушаји да се разлике у висини и редовности исплате пензија ублаже и побољшају нису наилазиле на разумевање. Ради превазилажења таквог тешког стања, Извршни одбор УВПЈ је у току јесени 1999. изradio информацију о стању и проблемима УВПЈ са предлозима за даљи рад, која је упућена свим најодговорнијим старешинама ВЈ, с циљем да се што конкретније упознају са проблемима војних пензионера, да виде сврху постојања УВПЈ и пружи одговарајућу помоћ и подршку у оквиру могућности ВЈ. Било је очигледно да се недовољно познају улога и рад УВПЈ, као и положај војних пензионера, те због тога долази до неразумевања и изостајања подршке.

Информација је уродила плодом. Већ почетком 2000. године дошло је до усклађивања плата и пензија, иако је редовност исплате и даље остала проблем. У току 2000. године поново је дошло до заостајања у усклађивању вредности бода. Захтеви УВПЈ за исплатом разлике у вредности бода уважени су у септембру, али је редовност исплате продужена на два и по, па и три месеца, да би се усталила на том нивоу. Од јесени 2000. редовност исплата се постепено побољшавала, да би у 2002. години достигла динамику „месец за месец”.

Редовитост исплата, која је ранијих година била дежурна тема расправа у Удружењу и његовим органима, престала је да буде само њихова брига, захваљујући упорности УВП и његових органа и Фонду СОВО, који је у остваривању тог свог приоритетног задатка изградио сопствену методологију за редовно обезбеђење средстава за исплату пензија. Колико год је то последица разумевања надлежних у Савезном министарству одбране, толико је за то заслужан и директор Фонда, др Милко Цупара, пуковник, на чему му се Удружење захвалило.

Непознавање стварног положаја статуса корисника војне пензије, места и улоге Удружења изазвало је вишеструке негативне последице, пре свега изложеност медијским нападима, који су створили негативне стереотипе о положају корисника војне пензије, а Удружење искључило из расправе о egzистенцијалним питањима њиховог статуса.

Стога је јавност мало или никако упозната са чињеницом да поједини корисници војне пензије живе на ивици беде. Мало се зна да је око два одсто пензионерске популације (чин водника) са најминималнијом пензијом у земљи. Ту је и 14,5 одсто корисника инвалидских пензија, углавном подофицира и официра нижих чинова, чија примања, са накнадама за телесно оштећење и накнаде због инвалидности, нису много већа, као и око 20 одсто корисника породичне пензије, чији су носиоци били подофицири и официри нижих чинова са пензијом чији је просек веома близу претходном... У целини, око 15 одсто корисника војне пензије има примања која су испод просека пензије у Републичком фонду за пензијско-инвалидско осигурање запослених Србије.

Како се статистиком доказује, углавном, оно што се жели, у свакодневном животу налази се на низ примера којим се показује диспарат кретања између различитих врста пензија. На пример, цивили пензионисани из Војске Југославије, са високом стручном спремом, од почетка 2000. године, углавном имају веће пензије од својих претпостављених чина пуковника, у пензији.

Живот краћи за девет година

У оцењивању односа тих пензија ваља имати на уму, да је просечан век корисника војне пензије 65 година (девет мање од пензионера у грађанству), да је просечна дужина пензијског стажа корисника војне пензије непуних 36 година и да више од 60 одсто корисника војне пензије има вишу или високу стручну спрему.

Дошло је до веома озбиљних диспаритета у односима примања професионалних припадника Војске и војних пензија, с једне стране, и диспаритета између пензионера у грађанству и војних пензија, с друге стране.

У таквој ситуацији Главни одбор УВП је стално покушавао да код председника Републике, савезног министра за одбрану и начелника Генералштаба ВЈ истакне предочене чињенице и тражи побољшање материјалног положаја корисника војне пензије.

Након тих покушаја и исцрпљивања расположних мера, полазећи од статутарне обавезе заштите права својих чланова из области ПИО и закључака Главног одбора, председник Удружења упутио је „Предлог Уставном суду Југославије за оцену уставности и законитости одлука Савезне владе о одређивању коефицијента за утврђивање укупног износа средстава

Шах је омиљена игра војних пензионера

за плате професионалних војника и цивилних лица у Војсци Југославије од 5.1.2000. године и решења Савезног министра за одбрану са важношћу од 1. октобра 2001 до 1. априла 2002, од 1. јула 2002. и од 1. октобра 2002. године”. Наиме, реч је о проблему неусаглашавања раста плата запослених у Војсци, а тиме и војних пензија, у складу са законским одредбама, што је довело до драстичног пада примања тих категорија лица.

У члану 75, став 1, Закона о Војсци Југославије је прописано је да просечна плата професионалних официра и официра по уговору не може бити мања од три, нити већа од пет нето зарада, које служе као основ за утврђивање зарада запослених у републици чланици на чијој територији је седиште Савезног министарства за одбрану; да просечна плата по чину и положајна плата професионалних подофицира и подофицира по уговору износи 65 до 70 одсто, а просечна плата војника по уговору, по чину и дужности 55 до 60 одсто од просечне плате по чину и положајне плате свих професионалних официра.

У Уредби о платама и другим новчаним примањима професионалних војника и цивилних лица у Војсци Југославије прописано је да Савезна влада по Закону, одређује коефицијент за утврђивање укупног износа средстава за плате професионалних војника и цивилних лица у Војсци.

Одлуком Савезне владе одређено је да коефицијент за утврђивање укупног износа средстава за плате професионалних војника износи најмање три нето зараде по запосленом исплаћене за претходни месец у привреди републике чланици на чијој територији је седиште Савезног министарства одбране.

У члану 52 став 2 Уредбе прописано је да савезни министар за одбрану, у оквиру укупних износа новчаних средстава који су утврђени према критеријумима, доноси одлуку о вредности бода, односно вредности коефицијента за обрачунавање плата и других новчаних примања професионалних војника и цивилних лица у Војсци.

Међутим, решењем савезног министра за одбрану, вредност бода за обрачунавање плата одређена је знатно нижа од вредности коју би бод требало да има како би се постигао коефицијент 3,00.

Све то се односи и на кориснике војне пензије, јер пензијски основ чини плата која припада професионалном војнику у последњем месецу, пре престанка својства професионалног војника, према елементима плате коју професионални војник има у часу престанка професионалне војне службе, а старосна пензија би требало да износи 85 одсто од пензијског основа.

Дакле, због непримењивања законских одредби о платама професионалних војника и њиховог неусаглашавања са кретањем нето зарада запослених, те одређивања знатно ниже вредности бода од оне која би обезбеђивала кретање плата у оквиру законом одређених оквира, директно су биле мање и пензије, јер се оне обрачунавају по истој вредности бода. Због тога је реално заостајање пензија било из године у годину све веће.

Усклађивање плата професионалних војника, а тиме и пензија, било је нередовно, а од децембра 2000. није обављено до 1. октобра 2001. године. Тада је утврђена вредност бода 4,334 динара уместо реалне вредности од 7,562 динара, односно 74,48 одсто мање. Стога је просечна војна пензија тада била 10.262,92 динара, уместо 17.871,29 динара. Следеће усклађивање било је 1. априла 2002, када је утврђена вредност бода 4,551 динара, уместо 10.333 динара, тј. 127,04 одсто мање, па је просечна пензија износила 10.783,90 динара, уместо 24.484,76 динара. После тога усклађивање је обављено 1. јула 2002, када је утврђена вредност бода 4,779 динара, уместо 11,360 динара, односно 137,7 одсто мање, па је просечна војна пензија износила 11.327,14 динара, уместо 26.925,35 динара. Последње усклађивање било је 1. октобра 2002. када је утврђена вредност бода 5,018 динара, уместо 12,095 динара, односно 141 одсто мање, па је просечна војна пензија износила 11.905,56 динара, уместо 28.696,23 динара (подаци о вредности бода узети су из представке коју је Удружење упутило Уставном суду).

Овакав вишегодишњи негативни тренд довео је до драстичног заостајања војних пензија, с обзиром на природу посла, стручну спрему и просечан пензијски стаж (више од 35 година) и редовно уплаћивање доприноса. Војним пензионерима нанета је велика материјална штета, а о некакој надокнади те штете нема ни говора.

Социјална заштита

Социјална заштита обухвата широки спектар помоћи лицима која немају никаквих или немају довољно средстава за издржавање. Свака држава, па и наша, доноси различите прописе о социјалној заштити становништва. За војне осигуранике, међутим, није у довољној мери путем прописа посебно организована социјална заштита, већ се на њих примењују општи прописи о социјалној заштити, а и сматрало се да њихов друштвени положај не захтева такву заштиту.

Живот је то у последње време, нажалост, демантовао. Показало се да су и већем броју војних пензионера и те како потребни поједини облици социјалне заштите. Удружење је уочило ту потребу, па је у свом програму и статусу одредило као један од задатака залагање за помоћ и социјалну заштиту најстаријим и здравствено најугроженијим члановима и, с тим у вези, материјално најугроженијим војним пензионерима. У закључцима скупштина Удружења истицано је да Удружење није само интересна него и социјално-хуманитарна организација, што подразумева бригу и помоћ оболелим, изнемоглим и социјално угроженим колегатама. Сви нивои организовања су стога обавезни да допринесу олакшању патњи тих људи. Досадашња искуства показала су да су месне и општинске организације у том погледу биле најактивније и дале најбоље резултате, што је веома похвално и што треба и надаље чинити. Ваља нагласити да се то опредељење у пракси спроводи не само у односу на чланове Удружења него и на све друге војне пензионере, без обзира на то да ли су чланови Удружења.

Једна од ширих акција у испуњавању тих задатака остварена је у време агресије НАТО-а на нашу земљу. Војни пензионери су тада због нередовних примања били изложени великим искушењима. То се посебно односило на оне са скромнијим примањима. Удружење је тада предузело широку акцију помоћи тим људима, почев од залагања у Фонду за СОВО, па до Савезног министарства за одбрану, Савезне владе и Црвеног крста. За одређени број нај-

гроженијих војних пензионера обезбеђен је пристојан број пакета хуманитарне помоћи.

Тако је 1999. године општинска организација УВПЈ Нови Београд из скромних материјалних средстава доделила за 43 своја најугроженија члана новчану помоћ у износу од по 300 динара. Илустрације ради, најугроженији војни пензионер имао је тада 698 динара месечну пензију.

Исте године, на подстицај Извршног одбора УВПЈ, Црвени Крст Југославије, доделио је 3.000 пакета са храном које су општинске организације поделиле својим члановима. Ценећи одговорност за принципе солидарности и правичности, у свим органима Удружења вођене су расправе око критеријума за доделу пакета. Показало се да је свих 3.000 пакета подељено корисницима који су по критеријуму угрожени били готово два пута угроженији од колега у грађанству, које су такве пакете добијали једанпут, а неретко и двапут месечно.

Након одлуке Скупштине УВПЈ о потреби решавања питања опоравка корисника војне пензије и предлога о начину расподеле средстава, Извршни одбор је образовао своју комисију за израду предлога Правилника о опоравку. Због почетног неразумевања у Стручној служби Фонда, тај посао се одужио, али захваљујући упорности и истрајности обе стране, Правилник је сачињен и усвојен на Скупштини Фонда СОВО, 10. априла 2001. године.

Скупштина Фонда за СОВО донела је 9. септембра 2001. одлуку о намени и висини средстава за опоравак, октобра је формирана првостепена комисија за опоравак, услађена су нека пратећа акта, па је тај правилник заживео тек крајем 2001. године. Због тога су и почетни резултати били веома скромни, јер су 2001. године донета свега два позитивна решења корисницима војне пензије којима је помоћ била неопходна.

На предлог УВПЈ, Скупштина Фонда усвојила је 23. марта 2002. године измене и допуне Правилника. Тиме су учињена значајна побољшања и смањена је рестриктивност Правилника, што је омогућило његову масовнију примену.

Истовремено побољшана је организација рада на примени Правилника од месних и општинских организација до органа Фонда СОВО, где је ангажовано више од 200 људи. Већ августа 2002. нагло се повећава број захтева корисника војне пензије за разне врсте помоћи по Правилнику за опоравак. Решавано је више од 500 захтева и донето 393 решења, од тога 219 позитивно. До 19. децембра 2002. за ту намену потрошено је 2.837.721 динара. У току прве половине 2003. године поднета су 1.152 захтева, донето 817 решења, позитивно 601, за шта је утрошено око осам милиона динара.

На седници Скупштине Фонда за СОВО, 12. јуна 2003, поново је допуњен Правилник за опоравак, те су створени услови за његову још ефикаснију примену у пракси.

Једнократна новчана помоћ

На предлог Удружења војних пензионера Србије и Црне Горе, Скупштина Фонда за СОВО је 12. јуна 2003. године донела одлуку да се, ради побољшања материјалног положаја корисника војне пензије са најнижим примањима, исплати једнократна новчана помоћ свима чије су пензије за јануар 2003. године биле мање од 7.700,00 динара. То су средства која током 2002. године нису искоришћена за опоравак, а исплаћена су по следећем критеријуму: по 7.000 динара добили су корисници војне пензије чија су примања у јануару 2003. била мања од 5.000 динара; 6.000 динара добили су војни пензионери чија су примања била у наведеном месецу између 5.001,00 и 6.000,00 динара, а 5.000,00 динара они чија су примања била од 6.001,00 до 7.700,00 динара. Речју, циљ те одлуке био је да се помогне оним корисницима војне пензије који су због најнижих примања и најугроженији.

Један од значајних видова социјалне заштите представља и обезбеђење геријатријског збрињавања. Удружење је увек истицало потребу за тим збрињавањем, али је наилазило на запреку у стилу „нема пара”. У последње време се у Удружењу чине напори за превазилажење те запреке истицањем аргумената да се то може превазићи рационалним коришћењем расположивих средстава за прибављање станова у Фонду за социјално осигурање војних осигураника. Свесни да се одједном не може постићи све, Удружење се залаже за поступно остварење тога циља, почев од образовања установа за дневни боравак људи којима је то потребно, па до коначног образовања установа са потпуним стамбеним и здравственим збрињавањем.

Здравствена заштита

Према дефиницији Светске здравствене организације, здравље је стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања. Сви ти елементи су код корисника војне пензије нарушени, како због специфичних услова службовања, тако и због старосног доба, а посебно услед настале социјално-економске ситуације у последњој деценији. Корисници војне пензије су у 90 одсто случајева старији од 60 година. У тренутку писања монографије само на територији Србије живи 20.040 корисника војне пензије старијих од 65 година, а од тог броја у Београду 12.248. Из тога произилази да се организација војних пензионера суочава с проблемима здравствене заштите старих особа. Смисао здравствене заштите ста-

У Музеју Сремског фронта

рих особа је у доброј организацији контроле здравља путем солидно организоване патронажне службе, службе кућне неге и лечења са циљем предузимања превентивних мера у отклањању узрока који доводе до старачких дегенеративних обољења, како би се неминовна појава старења одложила што је могуће више.

На том сазнању, као и на сазнању да је старење неминован биолошки процес који никога не заобилази и који доводи до одумирања (инволуције) живе материје, што природно доводи до смрти, стварани су пројекти, планови и програми у здравственој заштити корисника војне пензије, како би се спречила рана појава старења, а последњи чин одложио што је могуће више.

У вези са тим сазнањем, на другој седници Извршног одбора након оснивања Удружења 1993. године, постављено је питање здравствене заштите корисника војне пензије. На петој седници Извршног одбора, 16. јануара 1993, донета је одлука да се оснује „Група за пружање лекарске помоћи“.

На седници Извршног одбора, 19. јануара 1994, разматрана су питања из здравствено-социјалног осигурања, као додаток за децу, дечја заштита, погребни трошкови, учешће војних осигураника у здравственој заштити, висини накнаде у остваривању права здравствене заштите војних осигураника.

Први пут се у шему организације Удружења војних пензионера, 30. јуна 1994, уводи и „Орган за социјалну и здравствену заштиту“ и то у саставу Комисије за статусна питања, која егзистира до 1997. године. Међутим, још се здравствена заштита успут помиње као здравствене услуге.

У извештају Извршног одбора за период од 16. јануара 1994. до краја 1995, наглашени су посебни проблеми здравственог обезбеђења, где се наводе: лечење и партиципација, рад војноздравствених установа, патронажна служба, служба кућне неге и лечења и проблеми војних инвалида.

У почетном периоду формирања Удружења лекар је био у саставу Комисије за стандард и углавном се бавио социјалном проблематиком војних пензионера. Тек се на 20. седници Извршног одбора, 24. децембра 1994, дефинише „Комисија за статусна питања, здравствену и социјалну заштиту“. Комисија за стандард и здравство основана је 31. маја 1995. године, и у њен састав, као први лекар од формирања Удружења, укључен је др Винко Ђурчић, пуковник у пензији. Програм рада за 1996. годину донет је 5. октобра 1995, где се јасно поставља и одређује питање здравствене заштите корисника војне пензије.

Након оставке др Винка Ђурчића, јануара 1996, у Извршни одбор - Комисију за здравство кооптиран је мр мед. сци. др Часлав Антић, пуковник у пензији, специјалиста опште медицине.

На седници Извршног одбора УВПЈ 29. јануара 1997, донета је одлука да се Комисија за здравствену и социјалну проблематику издвоји из Комисије за статусна питања и образује као засебна комисија „за здравствену и социјалну проблематику“, која и данас ради, а за председника је изабран мр. мед. сци. др Часлав Антић.

Ради сагледавања здравственог стања корисника војне пензије, 1999. године, урађена је анализа, где је закључено да је највећи проценат оболелих од кардиоваскуларних обољења,

дијабетеса и васкуларноцеребралних обољења, што су све последица специфичних психо-физичких услова живота и рада војних старешина.

Здравствена заштита је све време била једно од основних питања којима се Удружење бавило. Услед учесталих примедби, притужби и жалби на понашање и однос здравствених радника и организацију збрињавања корисника војне пензије, а ради потпуног сагледавања те проблематике и отклањања субјективних недостатака, те подизања на виши ниво целокупне организације здравственог збрињавања, на подстицај Извршног одбора

Истраживање о здрављу

У Удружењу је урађена анализа здравствене заштите у којој су учествовале све општинске организације УВПЈ. Од 47 општинских организација које су доставиле своје анализе добијени су врло квалитетни подаци, на основу којих је у Извршном одбору комисија од пет чланова (два општевојна пензионера и три лекара специјалиста) сачинила три сепарата - за сваку стратегијску групацију по један (армије, РВ и ПВО, РМ), а на основу њих и једну свеобухватну анализу, и крајем јуна 2000. године овај материјал је упућен Санитетској управи ГШ Војске Југославије.

Иако је у пропратном материјалу наглашено да је анализа резултат рада 47 општинских одбора и једне комисије, да су у изради анализе учествовали и лекари различитих специјалности и укупно око 250 људи, дуго није било никаквих повратних информација. Тек на поновно инсистирање код савезног министра за одбрану, то питање добија пажњу Санитетске управе и Фонда за СОВО. Тако је на Скупштини Фонда за СОВО, априла 2001, та анализа усвојена као њен документ, с предлогом да се упуту свим заинтересованим органима за решавање проблема здравствене заштите корисника војне пензије. И Санитетска управа ГШ ВЈ испољила је заинтересованост за те проблеме, па је на састанку усвојен закључак о потреби заједничког рада на решавању проблема здравствене заштите војних пензионера...

Цео период од оснивања Удружења, посебно до 2000. године, карактерише изузетно тежак друштвени и материјални положај, првенствено због санкција (недостатак лекова, санитетског материјала, опреме, возила и сл.), која се појавом избеглиштва погоршава, јер стари човек у избеглиштву изложен је неси-

гурном приватном и колективном смештају, а што доводи до туге, напетости и разних неуровегетативних симптома. Живимо у време када су угрожене најплеменитије вредности правде, морала, хуманости и поштовања личности човека, што све негативно делује на психичко и физичко здравље ионако нарушено животним и специфичним условима војне службе, већине корисника војне пензије.

Готово да не постоји област здравствене заштите која задовољава. Решења службе хитне помоћи, посебно у великим урбаним срединама, испод су нивоа средњих служби у грађанству.

Удружење је годинама указивало на нерационални однос у набавци лекова, упозоравајући да је куповина лекова у приватним, чак и државним апотекама, и потом рефундирања трошка за 30-40 одсто скуље од непосредних набавки. Надлежни нису давали одговор на та питања. Лекови су стављени на „позитивне“ и „негативне“ листе (који се у целини плаћају), а међу њима су и лекови за хроничне болеснике, који се користе цели живот, додатно оптерећују породични буџет.

Комисија за здравствену заштиту активно је учествовала и у доношењу законских и других прописа из области здравствене заштите, као што су: Правилник о опоравку корисника војних пензија, измена Правилника о накнади трошкова после рехабилитације корисника војне пензије и Правилника о погребним трошковима.

Стамбено обезбеђење

Стамбено обезбеђење је ударна тема и највећи социјални и егзистенцијални проблем више од 6.000 породица корисника војне пензије (КВП) са више од 18.000 чланова породичног домаћинства. Највећи број војних пензионера стамбено питање решава преко стамбеног фонда Војске, односно Министарства, а део преко Фонда за СОВО.

Остваривање права на стан преко Фонда за СОВО регулисано је у „Правилнику о решавању стамбених потреба КВП“.

Средства за решавање стамбених потреба КВП обезбеђују се Одлуком Скупштине Фонда за СОВО: од 2,5 одсто средстава на нето пензије: дела намењеног за друштвени стандард КВП; добијених продајом станова; добијених давањем у закуп станова; од ануитета по зајмовима; амортизације станова; и средстава стечених на други начин.

Вође делегација после полагања венаца на Споменик „Вечна ватра“

Чланови Главног одбора после доделе војничке сабље генералу Божићу Бабићу

Концепт финансирања обележава, солидарност, економичност и хуманост. То је у протеклом периоду, који је са материјално-финансијског становишта био веома тежак, омогућило да се обезбеди неколико стотина нових станова и реше најтежи стамбени проблеми.

Истовремено, та солидарна акција са веома позитивном исходом недовољно је афирмирана у армијској и општедруштвеној јавности. Наиме, КВП су испољили висок степен солидарности и хуманости одричући се дела средстава намењених за њихов друштвени стандард, здравље и квалитет живота. Довољно је то илустровати чињеницом да је УВПЈ једина цеховска пензионерска организација која нема ни један квадратни метар свога простора, чак ни простор за седиште највиших органа Удружења. Но, одричући се средстава која су могла бити коришћена и за ту сврху, војни пензионери су омогућили да стотине њихових колега добију кров над главом.

Сем тога, у 1996. и 1997. години, добровољним прилогом 8.500 КВП у висини од један одсто у току године, солидарне акције скроман - прибављено је осам станова, ипак много значи у овако тешкој стамбеној ситуацији.

До сада је урађен Елаборат стамбених проблема - кршења људских права КВП са конкретним предлозима за решавање од институција СМО, Војске и Фонда за СОВО; сачињено је Упутство за КВП како да се изборе за своја стечена, а вишом силом изгубљена права; на предлог Стамбене комисије организован је 28. фебруара 2001. округли сто с темом „Проблем обезбеђења станова за војне пензионере без стана и нерешених стамбених питања”, са тежиштем на стамбеним проблемима КВП. Округли сто је организован у УВПЈ, а у раду су учествовали високи функционери из Савезне владе, Савезног министарства одбране, ГШ ВЈ и руководство УВПЈ...

На предлог Стамбене комисије, УВПЈ је покренуло иницијативу код СМО да се одржи расправа о проблемима смештаја породица КВП у војним самачким хотелима. Иницијатива је прихваћена те је у 2002. години савезни министар за одбрану именовао Радну групу за

снимање проблема и давање предлога за решавање. У Радној групи, сем представника СМО, Управе за снабдевање и Дирекције војних самачких хотела, учествовао је и председник УВПЈ, као и председник Удружења војних пензионера из отцепљених република без стана...

Стамбени проблем данас су тешки као и претходних 12 година, а вероватно и тежи, јер се перспектива њиховог решења не види. Стамбено питање КВП које се решава код Војске врло је сложено и тешко. Дугогодишњи (тринаеста година) правно нерегулисани статус израз је небрига институција власти, СМО и Војске.

Послови са Фондом за СОВО

Међусобна сарадња између УВПЈ и Фонда за СОВО регулисана је Уговором о међусобној сарадњи, којим су прецизиране међусобне обавезе. Удружење се обавезује да:

- дистрибуира градским, општинским и месним организацијама Удружења спискове о подели станова корисницима војне пензије (у даљем тексту: КВП) којима Фонд обезбеђује станове, како би сви стамбени интересенти били о томе обавештени;

- прикупља захтеве КВП за исплату накнаде дела трошкова за становање и оверава доказе који се обавезно прилажу уз захтев;

- припрема и спроводи међу КВП изборе за органе Фонда у месним и општинским организацијама и у Главном одбору Удружења, на основу Одлуке Скупштине Фонда од 27. марта 2002, као и будуће (евентуално накнадне) изборе за те органе Фонда;

- прикупља податке о КВП за потребе Фонда (о специфичној проблематици појединих категорија КВП, спроводи разне анкете и сл.);

- прикупља, систематизује и изражава примедбе и предлоге корисника војне пензије који се односе на побољшање комуникације између Фонда и корисника и на унапређење остваривања права и обавеза из социјалног осигурања војних осигураника;

- расподељује саопштења и објашњења Фонда организацијама Удружења и појединим

КВП, нарочито она која се односе на стручну помоћ КВП из области права и обавеза из социјалног осигурања;

- прикупља податке о променама личног статуса појединих КВП који утичу на остваривање права из социјалног осигурања и те податке доставља Фонду.

Удружење се обавезује да информира кориснике војне пензије о:

- прописима и њиховим променама и статусном положају корисника војне пензије у погледу права и обавеза из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања;

- поступку и начинима остварења права из социјалног осигурања војних осигураника сходно важећим прописима (подношење молби, захтева, пријава, потврда и других поднесака);

- свим подацима и акцијама који представљају садржину јавности рада органа Фонда.

Културне манифестације

Програмско опредељење да Удружење организује различите облике и форме научног и стручног стваралаштва својих чланова, самостално или у сарадњи са командама и установама Војске и државе није конкретизовано. Присутне су само активности фрагменталног карактера и значаја.

Удружење самостално и у сарадњи с домовима Војске или пензионерским клубовима и културним установама организује различите облике уметничког стваралаштва: ликовне (секције, групе, курсеви, семинари); литерарне (групе, секције, вечери поезије, разговори и промоције књига и часописа); драмске (групе, секције, друштва) и друго. На овом плану конкретних резултата има, посебно у неколико најактивнијих организација.

Културна манифестација „Сусрет са комшијама уметницима” коју је пет година узастопно организовао Месни одбор Удружења војних пензионера „Церак - Жарково” из општинске организације Чукарица, најкрупнија је и највреднија манифестација из те области у Удружењу за време његовог постојања.

Забележени су пригодни програми у разним приликама и разним местима, као што је било отварање Клуба војних пензионера у Крагујевцу, приредба у Сремској Митровици, и др. где су се непосредно или као организатори појављивали војни пензионери.

Хобисти

У програмима за „треће доба” бављење хобијима или другим рекреативно-културним активностима показало се корисним. И у редовима војних пензионера има хобиста. Међутим, да ли због устаљених лоших навика, слабих материјалних услова или недостатка воље, такве активности нису заступљене у већој мери. У Програму УВПЈ тој области деловања дато је одговарајуће место и од тога се очекује више.

У разним областима има веома успешних стваралаца и прегалаца из редова војних пензионера. Леп пример за то је и Филателистички клуб „Космос” из Земунa. Највећи број чланова тог клуба су војни пензионери и чланови њихових породица.

Међу хобистима се бројношћу истичу пчелари. За многе је то и уносан посао. Један од најактивнијих је Радун Дабижљевић Дуне, председник Друштва пчелара „Трмка” из Врњачке Бање, у којем је добар број војних пензионера. Ова делатност би требало да заокупи већу пажњу чланова Удружења, јер је вишеструко корисна.

Изложбе ручних радова, првенствено женског дела војнопензионерске популације приређене су у Сремској Митровици, поводом Дана ослобођења града, у Нишу у сарадњи са Удружењем старих Нишлија, и у другим градовима. Тој области ваља посветити више пажње, а добар вид за такав рад су „кретативне радионице”.

Промоције књига чији су аутори војни пензионери заслужују сталну пажњу и врло често се организују у домовима Војске, нарочито у Београду. Истовремено, војни пензионери су највернији део публике која присуствује промоцијама књига у клубовима војске, које су врло честе.

На крилима традиција

Патриотизам је универзална вредност, дубоко људска емоција, услов опстанка државе и народа. Свесно те чињенице, Удружење делује на јачању љубави према отаџбини и развија разне облике неговања традиција. Важно место има обележавање значајних датума, државних и војних празника.

Удружење сматра потребним учешће војних пензионера са прикладним униформама, ознакама, одликовањима и медаљама на војничким свечаностима.

Сусретом класа војних школа и академија су конкретан вид активности који све више добија у замаху и представља добар пут за афирмацију Удружења. То постају својеврсне смотре ветерана, које осим стварског добијају добијају и едукативни и креативни карактер. То се нарочито односи на писање монографија класа, који су својеврсни зборници сећања

Неговање и развијање традиција официрског кора значајно је подручје деловања Удружења војних пензионера, то је записано и у његовом програму.

Свесни су да време неумитно пролази, нижу се године, деценије и све је дужи ланац успомена. Заједнички живот проведен у војци

остао им је трајном сећању. О томе често и у разним згодама и пригодама причају са младачким жаром. Ваздухопловци су познати по присном, чврстом и трајном другарству, које како године пролазе, добија патину старог злата. Тако је било на обележавању многих годишњица, па и педесете годишњице Осме класе Ваздухопловне војне академије.

Посете војних пензионера рањеницима показују да је њихова реч као лек, да је то не само брига старих ратника за млађе колеге него нешто знатно више и вредније од тога - пажња и достојанствен однос према јунацима који у борби нису жалипи себе. Тако лакше подносе болне ране и психичке трауме које су оставиле трајне ожигљке на тим младим људима; јер им је поред квалитетне медицинске неге потребно разумевање и пажња, али и решење егзистенцијалних питања. Радује их што нису заборављени.

Одувек су ветерани, стари ратници, пензионисани официри и подофицири, били радо виђени гости у својим јединицама, нарочито на војничким свечаностима, када заузму почасно место на десном крилу од свечане бивају, према протоколу, на државне свечаности и друге значајне догађаје није се одржала, а требало би.

Посете представника војнопензионерског удружења командама јединица и установа, ради међусобног информисања, размене искустава и мишљења, па и давања савета, требало би бити не само део традиције него и професионалне обавезе.

Нарочито је важно стварање традиције Удружења, која из године у годину добија на значају, уз свечано обележавање Дана његовог оснивања. То је прилика да се позову представници државе, Војске, цркве, разних институција и организација и да се Удружење војних пензионера СЦГ, односно војнопензионерски кор, покаже у свом потпуном сјају, као део друштвене елите, те да се неки стереотипи о њему гурну у заборав.

Примерно информисање

Удружење придаје изузетан значај информисању. Користећи научна достигнућа и иску-

ства из праксе, планира, организује и предузима мере за правовремено и објективно информисање чланства о актуелним питањима статуса, рада и деловања Удружења. Надлежни орган утврђује критеријуме и начин информисања у Удружењу, организује и спроводи информисање непосредно или посредно (писане информације).

Чланови Удружења имају право да буду информисани о свим питањима која се тичу њихових права, слобода, догађања и ставова организације и органа, посебно о изменама и допунама прописа који уређују њихова права у области пензија, станова, здравственог обезбеђења и других виталних питања.

Удружење информисе јавност о свом раду и деловању и предузима мере и активности, самостално или у сарадњи с другим средствима информисања. С тим у вези установљава органе и утврђује критеријуме и начине за информисања јавности. Организује сарадњу с медијима (штампа, радио, ТВ). Ангажује пензионисане новинаре за рад на задацима информисања јавности.

Удружење предузима мере за подизању квалитета информисања, унапређења материјалне основе, садржаја, кадровске структуре и облика информисања јавности. Издавање својих гласила: билтен, лист, часопис или подлистак у неком од војних листова или гласила сродних организација. Установљава мрежу за информисање јавности по дубини свог организовања. Уводи електронску пошту и закупајуће места (сајт, домен) на интернету.

Основни ставови, циљ, задаци и организација информисања садржани су у Програму УВПЈ...

Удружење поседује вој веб сајт и гласило „Војни ветеран“ које излази једном месечно.

Програмски став да војни пензионери морају бити правовремено, стално, потпуно и квалитетно информисани о свим питањима њиховог статуса, егзистенције и рада Удружења, остварује се успешно. Садашњи систем информисања задовољава потребе, али треба да се остваре и обогати новим садржајима и облицима. То је могуће ослонцем на сопствене снаге уз помоћ Савезног Министарства одбране, Фонда СОВО и Војске Србије и Црне Горе.

Новобеоградски војни пензионери на једном од скупова

Бројна истраживања показују да редовно читање није само нешто што причињава задовољство и у чему се ужива, већ има вишеструке користи - утиче на бољи рад мозга, обогаћује речник и разумевање света око себе, јача емпатију. Такође, читање смирује и многима помаже да се лакше успавају, смање стрес, снизе крвни притисак и уравнотеже рад срца, а смањује и симптоме депресије. Читање успорава пропадање когнитивних способности до кога долази са годинама и старењем, доприноси бољем укупном осећају и продужава животни век. Научници као посебно важно истичу читање деце од најранијег доба, и са родитељима и самостално, због тога што су ефекти читања кумулативни и значајно утичу на бољи психофизички развој, развијају машту и проширују знања.

Развој нових технологија убрзано мења многе сфере живота а то се неминовно одражава и на читање, на више начина. Једна од промена је свакако та што већ годинама уназад постоји могућност да књиге читамо преко екрана рачунара, телефона, таблета, уместо из штампаних издања. Ако оставимо по страни неку врсту носталгије коју у вези са класично укориченим књигама осећају све генерације које су расле или бар у неком делу одрастања биле везане искључиво за штампану верзију књига, ова промена свакако може да се посматра као предност - у контексту лакше доступности, једноставног преношења без обзира на број страница, односно број књига, затим нема потребе за додатним простором за њихово чување, а све има позитивне импликације и на очување животне средине јер нема потребе за коришћењем папира за штампање.

Са друге стране, услед експанзије дигиталне технологије, нових медија и начина комуникација, долази и до негативних ефеката на саму навику читања, и потребу за читањем. Већ одавно на интернету се могу наћи препричане књиге које су деценијама део обавезне школске лектире, али најновији програми вештачке интелигенције чак могу на захтев да продукују и комплетне есеје о конкретном књижевном делу. Иако има дела која нису једноставна за читање, дугих описа који каткад субјективно делују као још опширнији, читање је беспоговорно нешто што нас обогаћује, оплемењује, утиче на развијање „вијуга”, на ширење вокабулара, на наше мишљење и ставове, вежбање пажње, нешто што нас мења и услед чега растемо и развијамо се.

На читање се, такође, одражава и то што су дечији животи од рођења прожети новим технологијама, брзим сме-

Бенефити читања и изазови данашњег времена

ДА ЛИ КЊИГА ОДЛАЗИ У ЗАБОРАВ?

Иако има дела која нису једноставна за читање, дугих описа који каткад субјективно делују као још опширнији, читање је беспоговорно нешто што нас обогаћује, оплемењује, утиче на развијање „вијуга”, на ширење вокабулара, на наше мишљење и ставове, вежбање пажње, нешто што нас мења и услед чега растемо и развијамо се.

њивањем слика пред очима, од самог почетка су навикли на другачију врсту визуелних подражаја. Питање које се нужно намеће је како ће, имајући све ово у виду, будући ђаци истрајати у томе да прочитају рецимо неко обимно дело класичне литературе? Данашња доступност различитих садржаја, међу њима и образовних, у аудио и видео материјалима, упакованих у сажету и питку форму, свакако да на дуже стазе обесхрабрује потребу за читањем и код одраслих, чак и оних којима су овакве врсте промена релативно ново искуство.

Страх од новина и промена уобичајен је, а историја је прошарана примерима људи који се брину да ће нове технологије поткопати старије вештине. Један од значајних примера за то је Платон који је, у касном V веку пре нове ере, када је ширење писања представљало изазов за ранију усмену традицију, у свом делу „Федар” изразио забринутост да ће поверење у писање обесхрабрити употребу памћења. Упркос бојазни, писање се показало као непроцењива технологија. Овај потенцијал свакако имају и дигитални медији. Нови алати омогућавају милионима људи да имају приступ текстовима који би иначе били ван њиховог домаћаја, финансијски или физички. Компјутерски вођени уређаји нам омогућавају да проширимо обим

свог образовног и рекреативног искуства кроз аудио и визуелне садржаје. Али као и код писања, искуство ће показати које су предности и мане старог и новог.

Свет се непрестано мења а промене нам често, иако нажалост не увек, доносе нека олакшања и унапређују живот у многим аспектима. Као што ће ускоро, услед дигитализације, и доскорашња зелена табла, бела креда и сунђер добити статус „у моје време” у будућности слична судбина вероватно чека и штампане књиге. Нико не може да предвиди којим интензитетом ће се све мењати и како ће изгледати сутрашњица, али би било добро истрајати у томе да бар неке аспекте традиционалног наставимо да негујемо, због свега доброг што доносе. Зато би требало да негујемо и љубав према читању, да помогнемо и новим генерацијама да га заволе, бар у некој новој форми у складу са временом у којем живе, јер су добити непроцењиве.

Весна Кадиф Станковић
Извор: Глас осигураника

Обележавање Дана авијације

ОДАТА ПОШТА ПАЛИМ ПИЛОТИМА

У организацији Удружења војних пензионера Ниша и Секције летача и падобранаца која је придружени члан УВПС, 2. августа представници Удружења војних пензионера Ниша и Удружења пензионисаних подофицира, одали су почаст и положили венце на Споменик палим ваздухопловцима.

Пуковник авијације у пензији Јосип Штарк, председник Секције летача и падобранаца, дао је изјаву представницима медија.

„Управо смо имали част и обавезу да одамо почаст ваздухопловцима палим за слободу Србије, од Балканских ратова до данас. Повод је 2. август, Дан авијације и Свети Илија, слава ваздухопловних асоцијација у Србији. Тог дана 1893. године краљ Александар Обреновић издао је визионарско наређење да се у свакој дивизији образују ваздухопловна одељења. Нажалост, ваздухопловство је формирано тек 1912. године и то баш у Нишу, што га чини градом са јединственом ваздухопловном традицијом на Балкану. Свим пилотима и механичарима честитам Дан авијације, а свим ваздухопловним асоцијацијама желим срећну Славу и мирно плаво небо“, рекао је председник Секције летача и падобранаца Јосип Штарк.

З. Јашовић

Дронови најопасније оружје данашњице

НОВО РАТОВОДСТВО

Дрон је очигледно енглеска реч и означава малу летилицу којом се управља даљинским управљачем са земље или програмираним летом. Беспилотне летилице су много веће, нешто као борбени авион без пилота са могућношћу ношења разних убојних средстава, дејства по циљевима и повратак на слетање.

Дрон је постао најубојитије оружје данашњице. Ако је нуклеарно оружје намењено масовном уништењу људи и објеката, дрон је високопрецизна јефтина направа коју је тешко открити и зауставити на борбеној путањи. Може обавити разне задатке од извиђања и слања података у реалном времену до дејства по појединачним објектима и циљевима.

Има више нерешивих проблема кад су дронови у питању. Са данашњим осматрачким средствима врло тешко се откривају због малих димензија и малих одразних површина. Могу нагло да мењају правац и висину без опасности од великог оптерећења (Ге) по посаду које нема. Врло је опасно средство за дејства терористичких организација, које се може саставити, уз мала улагања у свакој боље опремљеној радионици. Врло лако се преносе, тако да могу да се лансирају из непосредне близине објекта или личности коју треба неутралисати. У наредним временима доћи ће до све масовније примене, што би морало да доведе до неке врсте преговора и договора око контроле и доношења правних норми у вези са њиховим поседовањем, чувањем и употребом.

Сви су изгледи да ће развој беспилотних летелица-дророва отерати са неба извиђачку и ловачко-бомбардерску авијацију и тако изазвати велики потрес у авиоиндустрији великих сила. По неким размишљањима ЛА (ловачка авијација) ће преживети са иновативним летним и осматрачким могућностима, како би колико-толико била успешна у обарању дророва. Неефикасна, скупа и погубљена борбена средства и системи, као што су тенкови, крстарице, разарачи па и НА (носачи авиона) немају више перспективу јер се од неприметног дророва не могу заштитити као што су могли од дејства авијације. Будући ратови, очигледно је, водиће се без великих јединица састављених од живе силе и индивидуалног наоружања.

После дророва полако долази још опасније оружје - ласери.

Д. Спасојевић

Нишлије на излету

ЛЕПОТЕ ЈУГА

Градска организација Ниш УВПС Ниш 29. јула ове године организовала је излет у Царичин Град и Сијеринску бању. Учесници излета су се још једном уверили у културно богатство и лепоту Јужне Србије.

Иван Митић је изјавио да редовно иде на излете које организује Удружење војних пензионера Ниша, јер се организацију на изузетном нивоу. Веома се похвално изразио о вођи пута Ради Лазаревић.

Археолошки локалитет из 6. века

Царичин град или Јустинијана Прима налази се на 7 км од Лебана, а 30 км од Лесковца, једног од највећих и најзначајнијих византијских градова у унутрашњости Балкана. Подигао га је велики византијски цар Јустинијан (527-565) према многим изворима у знак захвалности крају у коме се родио.

Град је био важан црквени, административни, војни центар, седиште новоосноване архиепископије Јустинијане Прима. Вероватно ће конкурисањем код УНЕСКА овај локалитет званично постати део светске баштине.

Сијаринска бања је градско насеље у општини Медвеђа. Налази се се на 52 км од Лесковца и 330 км од Београда, на крштању путева Лесковац-Приштина, на

обалама реке Бањска и Јабланице. Бања је увучена у клисуру, окружену бујном вегетацијом. Поседује 18 извора минералне воде различитог физичко-хемијског састава и температуре од 32 до 72 степена Целзијусових. Посебну атракцију представљају гејзери топле воде, јединствени у Европи, чији водени стуб достиже висину од осам метара.

У Сијаринској бањи се лече реуматска, обољена локомоторног система и посттрауматског стања, затим дигестивног тракта, неуролошка, гинеколошка, обољена бубрега и мокраћних путева, органа за дисање, крви, болести метаболизма, кардиоваскуларних и кожных обољена.

3. Јашовић

Такмичење у Крушевцу

БРОНЗАНИ ВОЈНИ ПЕНЗИОНЕРИ

На Багдали, већ седам година, пензионери Расинског управног округа бирају представника у пет дисциплина на Републичком такмичењу, које се традиционално одржава у Врњачкој Бањи од 1. до 3. септембра. Мини олимпијада трећег доба, организована је и ове године, тачније 24. августа, на познатом излетишту Багдала.

Скуп је отворио представник Пензионерског савеза Србије Јован Павлица. Културно-уметничко друштво „Драган Токовић“ извело је пригодан програм. Свечаном отварању пензионерске олимпијаде присуствовала је градоначелница Јасмина Палуrowић са сарадницима и председник Скупштине града Предраг Вукићевић, представници привредног и политичког живота града Крушевца и општина Расинског округа.

Такмичење је кренуло у веселом расположењу. Велики број пензионера такмичио се у пет дисциплина: шутирање на гол, убацивање у кош, пикадо, брзо ходање и шах.

Док је такмичење трајало, Друштво за борбу против шећерне болести, на посебном пункту, за све заинтересоване организовало је мерење нивоа шећера у крви и крвног притиска.

Најуспешнијима пружена је могућност да учествују на Републичкој олимпијади Трећег доба у Врњачкој Бањи од 1. до 3. септембра.

Организатор је био Удружење пензионера Града Крушевца, а учесници су били Друштво за борбу против шећерне болести, Удружење војних пензионера Крушевац, Етно-секција и Покрет трећег доба из Београда.

Делегацију војних пензионера Крушевац чинило је пет чланова Градског одбора УВП Крушевац са чланом ГлОд УВПС Ђурђем Радмановцем на челу. Екипа крушевачких војних пензионера освојила је треће место и стекла право да се такмичи на Републичкој олимпијади у Врњачкој Бањи.

Мр А. Симоновски

Пензионерско такмичење у Краљеву

ДОПРИНОС ЗДРАВЉУ

Велики број људи у познијим годинама постају маргинализовани што врло често доводи до самоизолације, усамљености и депресије. Плановима на републичком и локалним нивоима, чине се напори да се промени такво стање у друштву.

Подржан од Републичког фонда ПИО, Савез пензионера Србије, уз ангажовање Покрета трећег доба Србије, традиционално (од 2008. године) конкретним акцијама активно укључује пензионере и друге особе старије од 60 година у живот заједнице. То се чини без дискриминације било какве врсте, а у духу пријатељства, солидарности и ферплеја. На локалним нивоима се организују мини и регионалне олимпијаде, а завршна већ традиционално у Врњачкој Бањи где су препознати оптимални услови за овакав вид дружења и такмичења.

На Првој олимпијади трећег доба 2008. године било је 500 учесника да би тај број на 12. олимпијади нарастао на 1320. Пандемија вируса корона је 2020. и 2021. године број учесника смањила на 400, да би на 15. олимпијади 2022. било 600 учесника, што показује да ће број и даље расти. Колики број ће бити ове године остаје да се види 1. до 4. Октобра, када ће се одржати 16. олимпијада.

У Краљеву је прошле године први пут одржано регионално такмичење за територију Рашког управног округа у које су укључене и екипе Градске организације УВПС Краљево.

Ове године је 21. августа поново одржана манифестација под називом „Треће спортско доба“. Такмичиле су се екипе Краљева, Новог Пазара, Врњачке Бање и Градске организације УВПС Краљево.

Дисциплине у којима се такмичило 20 екипа са преко 60 учесника су биле: шах, пикадо, штафета у брзом ходању, шутирање на мали гол у фудбалу и слободна бацања у кошарци.

Отварању такмичења је присуствовао и градоначелник Краљева др Предраг Терзић који је поручио да спорт треба да буде доступан свима, а да на овом такмичењу није најбитније ко ће победити, већ да се пензионери друже и размене искуства. Такмичење у Краљеву, како је рекао, постаће традиционално.

Присутнима се обратио и најстарији такмичар др Милан Матијевић (89 година) и позвао пензионера да се убудуће пријављују за овакве манифестације у што већем броју.

С обзиром да за одабир такмичара није било довољно времена такмичари војних пензионера су достојно репрезентовали УВПС и постигли запажене резултате. На основу онога што се видело на терену, екипе у фудбалу, брзом ходању и пикаду су освојиле прво место, екипа у шеху треће, а најслабији резултат постигнут је у кошарци. Како ће се формирати екипе за завршно такмичење у Врњачкој Бањи, остаје да се види јер су на њему обавезне мешовите, мушко женске екипе, осим у шаху, где је то само препоручљиво.

Најважнија порука са оваквих манифестација је да су спорт и рекреација током целог живота међу најважнијим чиниоцима здравља и да је задатак сваког појединца да свакога дана уради нешто добро за себе. Олимпијада у суштини носи у себи културу и нови однос према старости и старењу. Она је прилика да човек трећег животног доба, сходно својим могућностима, мобилише сопствене снаге и удружен са својим вршњацима покаже да може да буде активан и да поседује такмичарски дух.

Јован Симић

Активности МО УВП
Батајница

ОДАТА ПОШТА БОРЦИМА

Месна организација УВП Батајница у сарадњи са МО УБНОР Батајница, обележила је Дан устанка Србије у Другом светском рату.

Церемонија је реализована у центру Батајнице код Споменика борцима НОР-а. Тога дана у 11.00 часова окупили су се саборци, поштомци, поштоваоци и војни пензионери Батајнице да одају

пошту борцима и жртвама рата.

Председник бораца Батајнице Саво Богуновић поздравио је присутне и захвалио им на окупљању због дужног поштовања према палим борцима и жртвама у борби против окупатора и домаћих издајника. Борачка организација Батајнице одувек је неговала револуционарне традиције.

Наког говора, делегације су положили венце на споменик.

У име МО УВП Батајница венац је положила делегација у којој су били Младен Војводић, Милева Арсић и Живослава Пуповић.

Организован је и пригодан коктел у просторијама МЗ Батајница.

Постављено обележје воднику прве класе Зорану Марковићу

ПОРОДИЦИ ПРЕДАТО ОДЛИЧЈЕ

УБрусу је 13. јуна постављена је плоча на Спомен-обележје погинулим јунацима тог места, приликом бомбардовања НАТО-а на Косову и Метохији 1999. године.

Породица водника прве класе Зорана Марковића, који је отет на Косову и Метохији 13. јуна 1999. године, дала је сагласност да његово име буде постављено на Спомен-обележје погинулим јунацима Бруса на Косову и Метохији 1999. године. У име Удружења војних пензионера Крушевца, венац на спомен обележје јунацима Бруса 1999. године, положио је повереник за Брус Зоран

Миловановић.

Венце су положили председница општине Брус др Валентина Милосављевић, шеф Одсека за друштвене делатности професор Никола Збилић, председник СУБНОР-а Брус Ненад Добродолац, заменик Деско Врачаревић, представници 21. батаљона (Ниш), представници Гарнизона Крушевац, породица несталог водника прве класе Зорана Марковића из Чучала.

Представници 21. батаљона постхумно су предали одликовање породици несталог водника прве класе Марковића.

Мр А. Симоновск

Месни одбор УВП „Бejанијска коса“

ПОДМЛАЂИВАЊЕ КАДРА

Месни одбор УВП „Бejанијска коса“ одржао је своју редовну седницу у проширеном саставу. Присутствовало је 10 од 17 чланова Месног одбора и два госта (представници МО „Газела“ и БК-2).

Осим усвајања записника са претходне седнице, чланови су обавештени о одржаним седницама Општинског одбора УВПС нови Београд. Било је речи о активностима Месне организације, посебно чланова Месних одбора, за наредни период. Разматрана су и кадровска питања.

Наглашене су потребе за већим ангажовањем на плану учлањења војних пензионера у УВПС и повећању броја претплатника на лист „Војни Ветеран“ као и на пружању социјалних, хуманитарних и других видова помоћи нашим колегама и већу бригу према породицама преминулих војних пензионера.

Констатовано је да се број чланова Месног одбора смањило са 20 на 17, углавном из здравствених разлога и појединих пресељења на друге локације. Због недовољне старосне структуре донет је општи закључак, односно потреба кооптирање млађих чланова у Месни одбор.

Прихваћен је предлог да Удружење на пригодан начин огласи у јавности са јединственом поруком да војни пензионери подржавају напоре и деловање државних органа у одбрани и остварењу права српског становништва на Косову и Метохији.

М. Калчић

Језик наш насушни

НЕМАЧКЕ ЗАВРЗЛАМЕ

Издавачка кућа Iudicium из Минхена недавно је издала обимну књигу *Немачко-босански/хрватски/српски/црногорски речник*. Овај речник спада у контрастивну граматику тј. упоредно истраживање граматичких структура у немачком и нашем језику. Речник садржи 650 најчешћих немачких глагола и око 1.200 њихових српских еквивалената.

За најширу публику замимљиви су, пре свега називи језика у наслову, а затим и коментари које у вези са тим дају аутори у предговору. Подсетивши на међујезичке контакте који су постојали у некадашњој Југославији, захваљујући великом броју југословенских гастарбајтера у Немачкој и немачких туриста у Југославији, они кажу: „Онда је дошло до распада... На тлу Титове јединствене државе данас постоји шест малих држава, којима

остали део Европе поклања упадљиво мало пажње - једино је важно да тамо опет влада мир...“

У предговору даље пише: „Према званичном политичком тумачењу, у највећем делу бивше Југославије више не постоји јединствени језик. У постјугословнским државама: Босни и Херцеговини, Хрватској, Србији и Црној Гори данас се говори босански, хрватски, српски, односно црногорски језик. Разлике међу њима су минималне...“ Следе објашњења о ћирилици и латиници, о екавском и ијекавском изговору, као и о лексичким паровима *влак-воз, увјет-услов, колодвор-железничка станица итд.* Последњи пасус гласи: „Уза све то не треба изгубити из вида да се Босанци (и Херцеговци), Хрвати, Срби и Црногорци међусобно (језички) разумеју, да могу разговарати и када свако говори својом варијантом. Јужнословенски народи, током хиљаду година међусобно раздвојени политички, привредно, културно и верски, ипак су у језику задржали такво јединство какво би се тешко могло наћи било где у свету. Пре свега је основни лексички фонд, у који спада и највећи број глагола, остао свима заједнички“.

Сав остали простор искоришћен је да се објасни какав је то чудни језик који се мора именовати са четири речи раздвојене косим цртама. Нашим читаоцима који су пратили преносе суђења из Хашког трибунала, није непознато да се од пре двадесетак година све чешће користи та, најпре троделни, а после четвороделни назив, у коме су придели поређани по абecedном реду, који се због дужине мора скраћивати у ВКСМ (bosnisch-kroatisch-serbisch-montenegrinisch, на немачком), односно ВССМ (на енглеском и француском). О томе шта тачно представља слово „В“ могло би се нашироко расправљати. Будући да ни Срби ни Хрвати не прихватају великодржавни термин „босански језик“, али признају Бошњацима да по свом етнониму, језик назову *бошњачким*. Међу нашим лингвистима је било предлога Немцима да не говоре bosnisch него bosniakisch, Енглези не Bosnian него Bosnia. Нажалост за странце који пре избијања претпоследњег европског рата, готово да нису ни чули за Босну и Херцеговину, такве финесе су недостижне.

Против ове папазјаније, ми не можемо готово ништа учинити, јер о овим стварима уместо лингвистичка наука, одлучује политика. Или бисмо можда могли, ако је већ толико важна национална припадност, да будуће немачки језик називамо немачко/аустријско/швајцарски, са скраћењем *НАШ*. Тако би испало да највећи део средње Европе говори *НАШ* језик.

Здравко Зељковић

Генерал-потпуковник
Борисав Ђурић
(1938-2023)

ЕРУДИТА КЛАСИЧНОГ КОВА

Ових дана напрасно се угасио живот генерал-потпуковника у пензији Борисава Ђурића, личности која има велике заслуге за развој интендантске службе у нас. Пленео је знањем и одлучношћу. По природи ерудита, Боро је повезивао многа знања и проналазио најбоља решења у извршавању тешких и одговорних задатака, посебно у време ратних сукоба 1991. године, када је обављао дужност начелника Интендантске управе. Веома широког интересовања, упорно је радио на себи, изучавајући многе области које имају додирне тачке са послом који је обављао.

Рођен је 7. новембра 1938. године у селу Церовац, општина Шабац, Република Србија, од оца Милана и мајке Косане. По националности је Србин. Био је ожењен супругом Олгом, службеником. За собом је оставио сина Зорана (1967) и кћерку Александру (1971).

Завршио је основну школу 1948, гимназију 1956, Интендантску војну академију 1960, Школу усавршавања интендантских официра 1965, Командноштабну академију Копнене војске 1978. и Школу народне одбране 1985. године.

Произведен је у чин интендантског потпоручника 31. 7. 1960, а унапређен у чин поручника 1963, капетана 1966, капетана прве класе 1969, мајора 1973, потпуковника 1977, пуковника 1982, генерал-мајора 1989. и генерал-потпуковника 1995. године. Пензионисан је 31. 8. 1996. године.

Обављао је дужности: командир вода (1960-1965), Славонска Пожега; командир чете (1965-1968), Осијек и Славонска Пожега; референт у Интендантском одељењу 5. армије (1968-1970), Загреб; тржишни инспектор у 5. армији (1970-1973), Загреб; референт у Интендантском одељењу 5. армије (1973-1976), Загреб; контролор у Одељењу за контролу материјално-финансијског пословања 5. армије (1976-1978), Загреб; референт у Органу за позадину 5. армије (1978-1981), Загреб; начелник Интендантске службе 5. армије (1981-1987), Загреб; начелник Интендантске управе ССНО (1987-1996), Београд.

Службовао је у гарнизонима: Славонска Пожега, Осијек, Загреб и Београд.

Одликован је: Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима (1967), Орденом народне армије са сребрном звездом (1973), Орденом за војне заслуге са златним мачевима (1979), Орденом народне армије са златном звездом (1983) и Орденом за војне заслуге са великом звездом (1990).

На последњи пут испратили су га многобројне колеге.

З. П.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Обавештавају се некадашњи питомци 18. класе СТВШ КоВ - Смер везе, да ће се прослава 50-годишњице од завршетка школовања одржати 23. септембра (субота) по следећем распореду:

- од 10,00 до 10,15 окупљање испред капије Војне академије, ул. Вељка Лукића Курјака 33

- од 10,15 до 12,00 обилазак Школског центра везе

- Од 13,00 часова дружење и ручак у ресторану „ЛИПОВ ЛАД“ у непосредној близини Топчидерског парка.

За детаљније информације

обратити се на следеће телефоне:

- 060 0811954, Д. Димитријевић

- 0637272405, А. Дивић

- 060 3665357, Г. Вукајловић

Организациони одбор

ОБАВЕШТЕЊЕ

Поводом 60 година од завршетка ВПШ школе у Рајловцу, окупљање је заказано за 22.09. 2023 у Ресторану Дома РВ у Земуну.

Организациони одбор

ЈУБИЛАРНИ СУСРЕТ 21. КЛАСЕ

Поводом 55. годишњице завршетка школовања, некадашњи питомци 21. класе Војне академије копнене војске, састаће се у Београду 21. октобра, у 13. часова, у ресторану Дома Војске Србије (улаз из Француске улице).

Пријавити се Божи Новаку: 066/4343-83.

Обавестити класиће.

Организациони одбор

На основу члана 106. Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 74/12 – исправка УС, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

О „БОРАЧКОЈ СПОМЕНИЦИ”

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом уредбом прописују се ближи услови, начин додељивања, рангови и изглед „Борачке споменице”, као и начин вођења евиденције о додељеним „Борачким споменицама”.

Члан 2.

„Борачка споменица”, у смислу ове уредбе, подразумева посебно национално признање, које се додељује лицима која су стекла статус борца по Закону о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20 – у даљем тексту: Закон).

Члан 3.

Борац или ратни војни инвалид, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца или ратног војног инвалида, и пали борац постхумно, на основу чије погибије или нестанка, лица из члана 24. Закона, остварују права по Закону, имају право на „Борачку споменицу”.

Члан 4.

„Борачка споменица” има један ранг и јединствен изглед.

II. ИЗГЛЕД „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ”

Члан 5.

„Борачка споменица” се састоји од: медаље, траке, врпце, уверења о признању и кутије.

Члан 6.

Медаља је израђена од легуре метала на бази бакра, технолошким поступком пластичне деформације метала у хладном стању, односно поступком ковања, галвански заштићена декоративним сребрењем. Медаља је елипсастиг облика, пречника 40 mm (у ужем делу), а у оси закачке спољна мера је 50 mm (у ширем делу) и дебљине 3 mm.

Трака је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, правоугаоног облика димензија, у складу с идејним решењем. Трака је у бојама државне заставе Републике Србије.

Ширина црвене, плаве и беле боје је по 12 mm. На крајевима траке учвршћене су две металне гредице које су израђене од исте легуре као и медаља. Завршна израда се врши технолошким поступком пластичне деформације, односно поступком ковања у хладном стању. Гредице су декоративно посребрене, димензија 40 mm x 5 mm x 3 mm. Дужина траке између гредица је 50 mm. На горњој гредици налази се копча са металном плочицом за качење медаље и она је фиксирана поступком лепљења. На средини доње гредице, по ободу, налази се испуст са отвором – алка која се користи за спајање са медаљом.

Врпца се састоји од: траке, металне плочице и металног носача са копчом. Димензије врпце су 36 mm x 10 mm. Врпца је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, у бојама траке. Боје на врпци су распооређене као и на траци. Трака се поставља око металне плочице и учвршћује металним носачем са копчом.

Уверење о признању је димензија 165 mm x 185 mm са утиснутим сувим жигом. Уверење се израђује на папиру. Уверење садржи име и презиме носиоца признања, одговарајући текст, серијски број уверења и редни број, у складу с идејним решењем, исписују се краснописом, ћириличким писмом. У доњем десном углу налази се потпис министра. Уверење о признању се налази у поклопцу кутије.

Кутија за „Борачку споменицу” је тамноплаве боје, обложена тамноплавим материјалом за пресвлачење, димензија: дужина 210 mm, ширина 190 mm и висина 30 mm, конструктивно је подељена у две половине. У доњем делу кутије постављен је уложак у тегет боји са лежиштем за Споменицу и врпцу. У левом горњем и десном доњем углу поклопца кутије су тробојне траке (боје српске заставе), ширине 8 mm. Веза дна и поклопца кутије остварена је траком (српском тробојком), ширине 8 mm. На поклопцу кутије је назив „Борачка споменица” са државним грбом. Кутија се затвара једном украсном бравицом.

Члан 7.

Аверс „Борачке споменице” у централном делу садржи стилизован при-

каз штита са четири оцила на коме се налази мач окренут навише. Штит са мачем је обавијен ловоровим венцем са обе стране.

Реверс „Борачке споменице” у централном делу садржи ћирилички натпис ЗАХВАЛНА ОТАЏБИНА (у два реда), а испод натпис 1990-1999.

Изглед „Борачке споменице” – аверс и реверс медаље са траком дат је на Прилогу 1, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

III. БЛИЖИ УСЛОВИ

Члан 8.

„Борачка споменица” се додељује борцу:

1) припаднику оружаних снага Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије;

2) припаднику оружаних снага СФРЈ који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије у периоду од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационарираних на територији Босне и Херцеговине до 19. маја 1992. године;

3) припаднику оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у оружаног акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, у периоду после 27. априла 1992. године;

4) припаднику оружаних снага Савезне Републике Југославије који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности ради одбране суверенитета, независности и терито-

ријалне целокупности Савезне Републике Југославије, у периоду од 24. марта 1999. до 26. јуна 1999. године.

Члан 9.

Право на „Борачку споменицу“ престаје кориснику који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 125. став 1. Закона.

Право на „Борачку споменицу“ губи члан породице лица из става 1. овог члана.

IV. НАЧИН НОШЕЊА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ“

Члан 10.

„Борачка споменица“ се може носити као медаља уколико је она једана од две медаље и као врпца у низу.

Припадници министарства надлежног за послове одбране, Војске Србије и министарства надлежног за унутрашње послове, носе „Борачку споменицу“ у складу са прописима који дефинишу ту област.

Члан 11.

„Борачка споменица“, као врпца носи се у низу после, односно испод врпце одликовања Републике Србије.

V. ИЗРАДА И ДОДЕЛА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ“

Члан 12.

„Борачку споменицу“ у свим њеним елементима израђује Народна банка Србије – Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер.

Члан 13.

„Борачка споменица“ се може доделити поводом обележавања државних празника и историјских догађаја значајних за обележавање ослободилачких ратова Републике Србије.

„Борачку споменицу“ додељује министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) или лице које он овласти.

Члан 14.

„Борачка споменица“ се додељује на основу решења о признатом статусу из Јединствене евиденције података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите.

Одлуку о додели „Борачке споменице“ доноси министар.

Члан 15.

Носилац „Борачке споменице“ који је изгубио неки од њених елемената има право да захтева и уз одговарајућу накнаду добије дупликат додељене „Борачке споменице“. Издавање дупликата Борачке споменице врши се по посебној процедури. Накнада за издавање дупликата се уплаћује у буџет Републике Србије.

У случају губитка уверења о додељеној „Борачкој споменици“, на захтев носиоца, може се издати његов препис.

Члан 16.

„Борачка споменица“ се уручује на свечан начин. Церемонија свечаног уручивања обухвата:

- 1) долазак званичника и гостију;
- 2) интонирање химне Републике Србије;
- 3) обраћање лица одређеног за носиоца организације церемоније;
- 4) јавно саопштавање додељивања „Борачке споменице“;
- 5) формално уручивање „Борачке споменице“ лицима којима су додељена;
- 6) обраћање министра или лица које он овласти које уручује „Борачку споменицу“.

Члан 17.

„Борачка споменица“ се уручује на име палог борца постхумно, једном од члановима породице редоследом из члана 24. Закона.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА О ДОДЕЉЕНИМ „БОРАЧКИМ СПОМЕНИЦАМА“

Члан 18.

Министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите води евиденцију о додељеним „Борачким споменицама“.

Евиденција садржи:

- 1) име и презиме борца, односно другог лица које је примило; „Борачку споменицу“ и њен број;
- 2) име родитеља борца;
- 3) ЈМБГ борца;
- 4) серијски и редни број издате „Борачке споменице“.

VII. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 19.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

05 Број: 110-2532/2023-1

У Београду, 30. марта 2023. године

В Л А Д А
ПРЕДСЕДНИК
Ана Брнабић

Битка на Сутјесци (2)

НАДМУДРИВАЊЕ МАНЕВРИМА

Покрети немачких снага према плану Операције „Шварц“ почели су у 02,00 ч 15. маја 1943. године. Тиме је почела једна од највећих окупаторско-квислиншких офанзива која ће непрекидно трајати пуних месец дана и достићи врхунац борбених напора обе стране да остваре своје циљеве.

Од 15. до 20. маја борбе су имале уводни карактер и обе стране су настојале да што реалније оцене противничке намере и предузму одговарајуће мере. У време непосредних припрема за предвиђени напад на Колашин и Мојковац 1. и 2. пролетерска дивизија НОВЈ биле су нападнуте од немачке 1. брдске дивизије и у оштрим дводневним сукобима прса у прса делимично одбачене према Сињајевини. То су биле сусретне борбе за испитивање јачине и намера противника. У то време Немци су форсирали покрете и 7. СС дивизије из рејона Мостара према Гацку и Никшићу и 118. дивизије од Сарајева и Коњица према Фочи и Зеленгори, а делове 104. дивизије према Чајничу. До 20. маја 7. СС дивизија избила је на линију Никшић - Гацко и успоставила борбени контакт са 3. ударном дивизијом НОВЈ. Након избијања главним снагама код Фоче 118. дивизија и 4. домобранска бригада главним снагама извршиле су напад на Дринску оперативну групу на правцу Фоча - Челебић и угрозиле Централну болницу. Врховни командант НОВЈ је зато наредио да се упорном одбраном по сваку цену спречи Немцима избијање на р. Тару, а да се истовремено болнице пребаци на Пивску висораван. Нешто спорије је наступио 738. пук (Група „Анакер“) преко Зеленгоре и до 20. маја избио је са по једним батаљоном, доста развучен у долини Сутјеске код Поповог моста, код Граба и Гацког.

Убацивање у позадину непријатеља

За то време је 369. легионарска дивизија извршила напад на положаје 6. источнобосанске бригаде код Чајничка, а са једном колоном продрла је према Метаљци и Пљевљима у сусрет италијанској дивизији „Тауриненсе“.

Са правца од Пљеваља, Пријепоља и Бродарева тек 20. маја отпочела је наступање Група „Лудвигер“ (724. немачки и 61. бугарски пук) преко Коврена према Ђурђевића Тари у садејству са дивизијом „Тауриненсе“ из Пљеваља. У међупросторима немачких нападах колоне ангажоване су и италијанске дивизије „Тауриненсе“, „Ферара“ и „Венеција“.

Истог дана када су Немци почели офанзиву, Ударна група од три батаљона из састава 4. и 5. црногорске бригаде након разбијања четника код с. Радовча избила је испред комуникације Подгорица - Колашин. Због тога су Италијани хитно

упутили у рејон Биоча (13 км од Подгорице - Титограда) штаб 383. пука са 3. батаљоном, пуковском артиљеријом и приштапским јединицама да обезбеди ову комуникацију где су организовали одбрану и заноћили: У току ноћи 15/16. маја ова група батаљона НОВ самоиницијативно је убацила део снага у распоред и позадину противника, као и на његове артиљеријске положаје и опколила Италијане обезбеђујући се истовремено делом снага од Подгорице и Колашина. Дејства су завршена у јутарњим часовима када су се после претрпљених губитака и погибије команданта пука Италијани предали. Губици Италијана износили су 739 војника и официра а заплењено је 8 топова, 10 МБ као и сва друга опрема.

Изненадни догађаји и удар код Биоча имао је снажан негативан утицај на немачко командовање и на даљи развој оперативне ситуације. Они су закључили да се Главна оперативна група (ГОГ) пробија на југ према Албанији, па су у том правцу ангажовали делове 7. СС дивизије од Никшића, делове пука „Бранденбург“ и дивизије „Венеција“ од Колашина - укупно 12 батаљона. За то време док су Немци прегрписавали снаге на југ Оперативна група је према наређењу Врховног команданта одустала од наступања на југоисток и почела извођење маневра у супротном правцу према Фочи. Тако је тактички успех код Биоча имао оперативни значај и прво дана офанзиве Немци врше измене у плану брижљиве и дуго припремане операције. Удар код Биоча Немце је навео на потпуно погрешан закључак о правцу пробоја.

До 20. маја ГОГ се нашла у окружењу, чиме су Немци, осим на правцу Фоче и Зеленгоре, остварили први део плана. Створени смислови за постепено стезање обруча. Нарочито јак притисак у ово време испољили су у намери да избију на доње токове р. Таре и Пиве, али баш у томе нису успели ни преко Фоче ни преко Зеленгоре и Сутјеске. На правцу преко Зеленгоре Група „Анакер“ била је још доста далеко до леве обале р. Пиве, где је према плану требало да избије. Борбе првих пет дана карактеришу се следећим: упорност Немаца да изврше окружење Оперативне групе уз делимично померање снага према Подгорици због изненадног догађаја код Биоча, стоје у извесној мери олакшало прегрписивање и маневар Оперативне групе дивизија по унутрашњим правцима. Тиме су ослабљене немачке снаге на се-

веру где је Врховни штаб отпочео прегрписавати своје јединице. ВШ је прозрео намере противника, донео одлуку и преузео иницијативу за пробој из окружења на север према источној Босни.

Окретање снага

Пратећи развој догађаја на свим правцима, ВШ је проценио да се ради о новој и веома смишљеној офанзиви. Ситуација се тиме битно изменила и није више било услова за продор на југоисток. Тражећи решење за излаз из новонастале ситуације, Врховни командант је 18. маја одлучио да се ГОГ дивизија окрене у супротном правцу и да се све снаге пробију из окружења на правцу Фоче и даље у источну Босну. Према овој идеји а у складу са конкретном ситуацијом одвијала су се сва дејства у току офанзиве до пробоја из обруча. Са тим циљем је 19. маја хитно упућена од с. Маоча 1. пролетерска бригада у рејон Челебића; наређено је да се два батаљона 2. пролетерске бригаде врате од Никшића у састав бригаде; 7. крајишка бригада из рејона Боана упућена је у правцу Гацка, чиме је изражена решеност ВШ да се спречи Немцима избијање на доње токове Пиве и Таре. Истовремено је путем радио-депеше Тито наредио штабу 1. босанског корпуса да једну дивизију из централне Босне хитно упути северно од Зенице, преко р. Босне, пл. Озрена и Романије у правцу пл. Јахорине како би дејством снага споља олакшала пробој ГОГ дивизија из окружења. Тог дана је наређено 1. и 2. дивизији да што дуже задржавају противника слабијим снагама, а да се главне снаге постепено извуку по дубини ради извођења маневра и упућивања на север. Одлуком Врховног команданта да одустане од пробоја на југ и окрене ОГ дивизија на север, ангажовањем снага на десној обали Пиве и левој обали Таре види се да је правремено уочена сва опасност да Немци поседну обале ових река, па је првенствено ту и ангажовао снаге са југа. Он је тиме предузео мере да предухотри Немце, да им наметне своју иницијативу и да их присили да они мењају своје оперативне планове.

Покушај пробоја у правцу Фоче

Командант немачких снага генерал Литерс обавестио је 21. маја генерала Лера, а овај немачку Врховну команду да се Операција „Сваре“ одвија према плану иако њихове снаге још нису избиле на доње токове р. Пиве и Таре, стоје планом предвиђено и што је било пресудно за даљи развој догађаја. Нарочито јак притисак Немци су испољили у међуречју р. Дрине и Ђехотине преко Црног врха у правцу Челебића, а Мајевичка и 6. бригада су се постепено повлачиле и постојала је опасност да Немци и домобрани избију на доњи ток р. Таре. У таквој ситуацији Прва пролетерска бригада после усљеног марша од 70 км, од с. Маоча 21. маја пристигла је код Челебића и из покрета прешла у противнапад на 4. домобранску бригаду у садејству са 6. источнобосанском и Мајевичком бригадом (бој код Челебића - схема 135). Почетне успехе бригада су особито експлоатисале у току ноћи и успеле делом да разбију и одбаце 4. домобранску бригаду према Црном врху. Овим је код Дринске Оперативне групе знатно попра-

Положај Главне оперативне групе био је веома неповољан и једини спас представљао је пробој из обруча

вљена ситуација. Противник је био одбачен према Трврху уз осетне губитке, чиме је отклоњена највећа опасност за угрожене прелазе на Тари код Узлупа и Шћепанпоља. У току 22. и 23. маја и даље су напредовале све три бригаде према Фочи преко Тро врха и Златног Бора, али нису заузеле ове објекте. Ови објекти су више пута прелазили у руке једне и друге стране, али су их Немци ипак заузели.

У складу са оперативном идејом о прегруписавању снага за пробој из окружења на север Врховни командант је 22. маја на фочански правац упутио и штаб 1. пролетерске дивизије са 3. крајишком бригадом. Наредио му је да обједини дејства свих пет бригада (1, 2, 3, 6. и Мајевичка) на овом сектору и да изврши пробој немачког обруча правцем Челебић-Фоча-пл. Јахорина. Истовремено је поново наређено штабу 1. босанског корпуса да своје снаге оријентише према источној Босни и да 5. дивизију хитно упути преко р. Босне према Јахорини и Горажду ради садејства окруженим снагама при пробоју из обруча. Тиме је Врховни командант тежио да дејством 5. дивизије на непријатеља споља олакша пробој снагама из окружења.

Усмеравањем пет бригада на фочански правац изражено је тежиште офанзивних дејстава ради извлачења из обруча целе групације са рањеницима преко Фоче према пл. Јахорини. Овај правац био је најпроходнији а у оперативном смислу и најповољнији. То су били разлози зашто се Тито одлучио за пробој на овом правцу, где је већ био постигнут почетни успех и непријатељу у сусретном боју код Челебића задат ударац. Међутим, то није била и једина иницијатива ВШ. Он је 22. маја наредио да се два батаљона 2. пролетерске бригаде који су били у саставу 3. дивизије код Никшића са Пивске висоравни упуте преко прелаза у Доњем Крушеву на Вучево (где су избијали први немачки извиђачки делови) да би обезбедили мостобран „за случај потребе“ и на овом правцу. Поседање Вучева и мањим снагама било је за даљи развој догађаја од изузетно значаја. Тито је још 19. маја наредио да се на

овај правац упути једна чета ради извиђања, што значи да је веома рано уочио његов значај.

Везивање непријатељских снага

Да би се олакшао планирани пробој из обруча, Тито је 23. маја издао наређење свим јединицама НОВ и ПОЈ, које је објављено преко Радио-станице „Слободна Југославија“, да изврше нападе на противничке гарнизоне, упоришта и комуникације и тако вежу непријатеља и олакшају ситуацију код Оперативне групе дивизија при пробоју из окружења.

Након пристизања у рејон Дринске оперативне групе штаб 1. пролетерске дивизије преузео је 23. маја команду над свим бригадама за пробој из окружења. Он је одмах приступио организацији и припремању напада у правцу Фоче. Сутрадан око 11.00 часова отпочео је напад свих бригада у две нападне колоне на главнину 118. немачке дивизије и 4. домобранску бригаду. Лева колона састава две бригаде нападала је преко Златног Бора и десном обалом Дрине, а десна састава три бригаде правцем Трврх - Фоча у међуречју Дрине и Ђехотине. У дводневним узастопним јуришима 118. немачка дивизија уз снажну подршку артиљерије и авијације и увођење резерви издржала је све нападе и задржала најважније земљишне објекте. Лева колона је избила до с. Копилово, а десна је задржана на Трврху. Из долине Сутјеске Немци су пребацили на овај правац и 118. извиђачки батаљон, али су тамо ослабили своје снаге које су иначе биле разноврне.

Поред појачања снага 118. дивизије на правцу Фоче, Немци су усмерили и 369. легионарску дивизију на југ преко р. Ђехотине (код Градаца) у правцу Челебића и тиме је била угрожена позадина целе групације која је вршила пробој. Претила је опасност да Немци са тог правца избију на р. Тару код Узлупа и да тиме одвоје групацију за пробој од главних снага и Централне болнице. Зато је поред неуспеха у пробоју и ради овог обустављен даљи напад

ка Фочи, а 3. крајишка бригада из леве колоне хитно је упућена према Градацу да спречи даљи продор 369. дивизије. Тако покушај пробоја на фочанском правцу није успео, па се према наређењу Врховног команданта 26. маја одустало до даљих покушаја пробоја на овом сектору.

Немци присиљени на прегруписавање снага

И поред тога овај противудар био је веома значајан за положај целе групације и даљи развој операције. Немачка 118. дивизија претрпела је знатне губитке и спречена да изврши главни оперативни задатак, тј. поседање р. Таре, Вучева и леве обале Пиве. Да би појачали одбрану код Фоче, Немци су ослабили снаге у долини Сутјеске. Били су присиљени да врше ново прегруписавање снага и корекцију оперативног плана. С друге стране, била је отклоњена непосредна опасност за Централну болницу, сачувани су прелазни доњим токовима Таре и Пиве и плато Вучева, што је било од изузетно значаја за прегруписавање и маневар снага НОВЈ ради извлачења из окружења. Нарочито је било значајно правовремено упућивање два батаљона 2. пролетерске бригаде на Вучево, који су предухитрили и одбацили Немце и посели сав простор између Пиве и Сутјеске, као и међупростор између Сухе и Кошура удолини Сутјеске. Тиме су два немачка батаљона код Граба и Поповог Моста билераздвојени.

На осталим секторима слободне територије јединице НОВ држале су положаје и постепено се повлачила, тако да Немци нису нигде могли продрети на слободну територију. Друга дивизија са 3. санџачком бригадом спречавала је наступање 1. брдске немачке дивизије преко Сињајевине и долином Таре, а 3. ударна дивизија бранила се пред 7. СС дивизијом и италијанском дивизијом „Ферара“ коју су преко висоравни Крнова и пл. Војника да што пре избију у рејон Шавника и у долину р. Пиве. Немцима се изгледа на овим правцима није сувише журило пошто 118. пешадијска и 369. легионарска дивизија нису затвориле обруч на Тари и Пиви, па је оцењено да би се тамо могла извући ГОГ. Немци су постепено стезали обруч очекујући да 118. дивизија поседне кањоне Таре и Пиве, па тек онда да појачају дејства и потисну 2. и 3. дивизију у међуречје доњих токова ових река.

У очекивању британске војне мисије

Тих дана је ВШ успоставио везу и очекивао долазак британске војне мисије. Војна мисија Велике Британије најавила је долазак у ВШ за 22. мај на слободну територију у Црној Гори у ширем рејону Жабљака. Међутим, она се после одлагања због невремена тек 27/28. маја спустила у с. Његовује код Жабљака, тако да су чекајући мисију снаге на Сињајевини биле доста далеко од оних које су већ почеле уводне борбе за пробој преко Фоче, а затим преко Вучева и Сутјеске према Зеленгори.

(Наставља се)
В. И.

Да ли је здравије воће или поврће

ТРЕБА БИТИ УМЕРЕН И СА „ВИТАМИНСКИМ БОМБАМА“

Одрасле особе треба да уносе седам порција, односно око 850 грама воћа и поврћа. Значи, постоји некаква дефинисана количина. Притом се та нека граница посебно односи на воће, а поготову током дијета, када у потпуности може да се замени поврћем. Значи, кад год нам је потребан мањи унос калорија, убаците поврће уместо воћа. Воће ваља резервисати за дане када сте физички активни.

Шта је здравије или шта изазива мање невоља: воће или поврће? Без сумње, ово је дилема која расплићу и лекари и нутриционисти, и кувари и конзументи, и гурмани и дијететичари... Наравно, као и у безброј других случајева „чаробна“ реч је умереност. Ипак, нека правила су генерално усвојена, попут оног да са воћем треба бити обазрив, док поврће спремно на „прави“ начин не може да науди.

Да ли воће, ипак, гоји?

- Ово је питање које свакодневно ових летњих дана постављају моји пацијенти који су иначе успешно губили у тежини на дијети коју смо договорили, а онда је одједном стало. На моје питање: „Шта сето променило у вашој исхрани?“, одговор је углавном исти: „Ништа, само једем мало више воћа, а то је ваљда здраво.“ Чињеница је да воће има нека јако добра својства: доста витамина попут бета-каротена, витамина Це, дијететских влакана, разних других антиоксиданата - поручује професорка др Јагода Јорга, лекар специјалиста за исхрану.

Чињеница је и да све препоруке на свету кажу - једите што више поврћа и воћа, то је добро за опште здравље срца, за дугочекност, за добро репродуктивно здравље... Такође, наставаља наша саговорница, чињеница је да и токомготово сваке редукционе дијете може да се уноси нека количина воћа. Али, у већини случајева то не прелази 200 грама! И то је у принципу једна већа бресква.

- А онда почне сезона мирисног, сласног и релативно јефтиневоћа. Тешко му је одолети. Све почне од те једне дозвољене брескве, а стигне се до три, четири, па још и неко зрно грождја или пар шљива, да не набрајам више. Није тешко појести килограм, па и више воћа, поготову у току летњих

врућина, а још када волите слатко и кад има епитет „здравог“ краја нема. И, управо, ту је негде проблем - упозорава докторка.

Она подсећа да не сме се да се заборава да „здрава“ храна није без калорија. Воће у односу на поврће са једнако добримхранљивим састојцима има троструко више калорија у истој количини.

Често помињемо пример зелених „партнера“: киви има 61 калорију и око 90 милиграма витамина Це, зелена паприка у 20 калорија даће вам 80 милиграма истог тог витамина, а у многу чему прецењена зелена јабука има свега пет милиграма витамина Це у више од 53 калорије. Килограм, два воћа је и преко 800 калорија, што је у односу на дозвољених стотинак огромна разлика, потпуно довољна да код великог броја људи доведе до добијања у тежини. И то се управо догађа мојим пацијенткињама које ових дана долазе несрећне и збуњене питајући како је могуће да се од воћа чак и угође, а не само престану да мршаве - прича др Јагода Јорга.

Познато је да се калорије лако гомилају чак и из здраве хране, када су количине те и такве хране веће од препоручених. Другим речима, неопходна

је стална контрола количине и то не само на дијети за мршављење већ током целог живота.

Не гоји воће, него количина, изричито је наша саговорница.

-И да разјаснимо шта то тачно каже наука. Одрасле особе треба да уносе седам порција, односно око 850 грама воћа и поврћа. Значи, постоји некаква дефинисана количина. Притом се та нека граница посебно односи на воће, а поготову током дијета, када у потпуности може да се замени поврћем. Значи, кад год нам је потребан мањи унос калорија, убаците поврће уместо воћа. Воће ваља резервисати за дане када сте физички активни. Оно је изузетно добар извор брзо доступне енергије - воћног шећера и као такво идеално је да се узме као лак оброк пре неке активности. И то је савет који дајем свима који су на редукционим ди-

Занимљивости
из биљног света

НЕ ПРЕТЕРУЈТЕ СА ШАРГАРЕПОМ

Према неким установљеним ботаничким правилима, парадајз спада у воће, док лубеница припада породици тикви, односно поврћу. Иако на први поглед овакве поделе изазивају и подсмех, у принципу сврставање плодова у једну или другу групацију зависи и од тога да ли се тиме баве ботаничари, баштовани или кувари. Примера ради, Централна америчка база хранљивих састојака „Food data central“ (ФДЦ) сврстава парадајз у поврће, али будући да он расте из цвета биљке и има семе, то га чини и воћем. Слично је и са боранијом. Углавном, наука је сагласна да треба уносити и воће и поврће. Неке дилеме постоје. Рецимо, када је реч о шаргарепи. Иако поседује многа лековита својства, њена прекомерна употреба може довести до појаве каротенодермије, што доводи до тога да дланови, стопала и други делови тела попримају наранџасту или жућкасту боју због високог нивоа бета-каротена у крви.

јетама. Користите воће као оброк пре физичке активности у количини од 200-300 грама. То је довољно да обезбеди енергију да вежбате пуним интензитетом, да задовољите потребу за слатким, а да не добијате у тежини. Другим данима, једите само поврће, наравно уз све оне друге ствари које су део балансиране дијете. Правило за све намирнице, изузев поврћа, гласи: колико год биле „здраве“ увек водите рачуна о количинама! - закључује др Јагода Јорга.

Милан Јанковић
Извор: *Здравље у тањиру*

Исхрана из дана у дан

ВОДА
ХИДРИРА
ТЕЛО

Неопходно је водити рачуна о начину припреме хране, што подразумева да се предност даје кувању и динстању, а не поховању или пржењу

Институт за јавно здравље Србије, др Милан Јовановић Батут[®] упозорио је да смо у летњем периоду, због високих дневних температура, често склони да прескачемо оброке и да уместо воде, уносимо хладне слатке газираних напитке. Ови напаци нас, у првом тренутку, расхладе, али нас не рехидрирају на прави начин. Осим тога, газирани, слатка пића садрже доста шећера, и временом, уз њихов већи дневни унос, може доћи до гојазности. Да би се спречила дехидратација, до које лети може лако да дође, веома је важно да унесемо до две литре воде дневно. Количина унете воде може да буде и већа у зависности од степена физичке активности. Поред обичне воде препорука је и да се уноси вода са неколико капи лимуна или биљни расхлађен чај. Кафу и алкохол би требало избегавати јер делују као диуретици и додатно појачавају губитак течности.

- Поред довољног уноса течности, у летњем периоду морамо да водимо рачуна и о начину исхране који би требало да буде прилагођен овом годишњем добу. Неопходно је водити рачуна о начину припреме хране, што подразумева да се предност даје кувању и динстању, а не поховању или пржењу. Избегавати брзу храну, пецива, јаку и масну храну. Исхрана базирана на воћу, поврћу, спремању обро-

ка динстањем или кувањем не искључује да повремено посегнемо за сладоледом и да се тренутно њиме расхладимо, али у томе морамо бити умерени и свесни да нас од дехидратације штити вода, а да ће нас расхладити, најпре, воће и поврће, односно намирнице које садрже доста воде као што су краставац, парадајз, зелена салата, тиквице, брескве, лубеница... - кажу у Институту „Батут“.

Лети се често, због врућина, не придржавамо времена оброка. Размаца између оброка су велики и обично се сведу на један или два у касним поподневним или вечерњим часовима. Без обзира на високе дневне температуре, у току дана морамо да имамо редовне, али лагане оброке и ужине са доста воћа, поврћа, салата, супа или чорбица. Правилним распоредом оброка, одабиром намирница и њиховом припремом уз адекватан унос воде чувамо здравље и спремамо дехидратацију.

Д. Д. К.

Извор: *Здравље у тањиру*

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне

буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и

услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

НАЈБОЛЈЕ Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel: 011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel: 011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

25

Godina sa
Vama

Остваривање права на погребне трошкове код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

ЗАХТЕВ за накнаду погребних трошкова

II. ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина и контакт телефон)

III. ПОДАЦИ О УМРЛОМ ЧЛАНУ ПОРОДИЦЕ ВОЈНОГ ОСИГУРАНИКА

.....
презиме, име родитеља и име

.....
датум смрти

Право на **погребне трошкове** остварује се на основу чл. 227. став 1- 4 Закона о Војсци Југославије у којем је прописано да у случају смрти члана уже породице војног осигураника, који је војни осигураник (није имао своју пензију), право на накнаду погребних трошкова припада војном осигуранику, члановима породице војног осигураника и сваком ко сахрани војног осигураника.

I. ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (заокружити приложене доказе)

1 Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија)

2 Оригинал рачуни, издати **на име подносиоца захтева**

3 Здравствена књижица умрлог члана породице војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена својеручно написана и потписана изјава у којој ће бити наведен датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

4 Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на накнаду погребних трошкова, оверено пуномоћје код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

5 Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун број,.....

отворен на

име,.....

ЈМБГ:.....

у банци

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У дана

године.....

.....
потпис подносиоца захтева

Остваривање права на посмртну помоћ код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

ЗАХТЕВ за остваривање права на посмртну помоћ

ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
_(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина)и контакт тлефон)

Право на посмртну помоћ остварује се на основу члана 227. став 4. и став 5. Закона о Војсци Југославије, у којем је прописано да у случају смрти војног осигураника, члановима његове породице, и то **брачном другу а осталим члановима** (уколико их је покојник до тренутка смрти издржавао), припада посмртна помоћ у висини двоструког износа пензије која му је припадала за последњи месец пре његове смрти.

ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (заокружити приложене доказе)

1- Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија).

2 -Извод из матичне књиге венчаних са датумом издавања не старијим од шест месеци (оригинал или оверена фотокопија) ако право остварује брачни друг.

У случају да право остварују дуги чланови породичног домаћинства, потребно је да доставе доказ да су издржаван лица (до 26 година живота достављају потврду да су на школовању, а преко 26 година живота одлуку суда којом је изречена мера лишавања пословне способности, и решење Центра за социјални рад)

3 -Потврда о висини пензије (пензиони чек или потврда из РФПИО) за последњи месец пре смрти.

4 -Изјава два сведока о издржаваним лицима у којој ће бити наведена сва лица које је умрли војни осигураник издржавао до свој смрти, са ЈМБГ тих лица, или уколико је брачни друг корисник цивилног здравственог осигурања. У Изјави теба да стоји да су се међусобно издржавали и ниједно друго лице. (оверена код органа надлежног за оверу).

5 -Здравствена књижица умрлог војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена, својеручно написану и потписану изјаву у којој ће бити наведено датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

6 -Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на посмртну помоћ, оверено Пуномоћје код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

7 -Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун

број,.....

отворен на

име,.....

ЈМБГ:.....

у банци

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У дана

године.....

.....потпис подносиоца захтева

Остваривање права на погребне трошкове код Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Србије

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Србије, на основу члана 124б Закона о пензијском и инвалидском осигурању, сплаћује сходно трошковима сахране корисника пензије, погребне трошкове у висини износа те накнаде на дан смрти корисника. Лице које је сносило трошкове сахране дужно је да Фонду достави и број рачуна, ради исплате накнаде погребних трошкова. Уколико је корисник пензије сахрањен преко Агенције надлежне за сахрану трошкови сахране се исплаћују Агенцији која је организовала сахрану. Висина накнаде погребних трошкова се утврђује у истом проценту као и пензија.

Документа потребна за исплату накнаде погребних трошкова

- Рачун о трошковима сахране у оригиналу, који гласи на лице које је сносило трошкове,
- Оригинал или фотокопији фискалног исечка или изјава издавања рачуна да нема обавезу евидентирања промене преко фискалне касе;
- Доказ којим се потврђује идентитет (лична карта на увид или уверење о пребива лишту),
- Извод из матичне књиге умрлих у оригиналу или фотокопији;
- Извештај кориснику, односно чек од пензије умрлог корисника, уколико га подносилац захтева поседује,
- Копија картице текућег рачуна подносиоца захтева са уписаним именом, презименом и бројем текућег рачуна,
- Изјаву о давању сагласности за исплату погребних трошкова,
- Изјава лица по чијем су захтеву пружене погребне услуге о сагласности да се исплата изврши правном лицу са којим Фонд има закључен уговор о пословној сарадњи у пуном износу припадајућим по Закону.

Прилог: Захтев који се подноси:

**РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И
ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ
ФИЛИЈАЛА _____
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА
НАДЛЕЖНА ЗА ПОСЛОВЕ ИСПЛАТЕ**

ЈМБГ / ЛБ _____

(попуњава овлашћени радник Фонда)

ЗАХТЕВ ЗА ИСПЛАТУ НАКНАДЕ ПОГРЕБНИХ ТРОШКОВА

I ПОДАЦИ О УМРЛОМ КОРИСНИКУ ПЕНЗИЈЕ

1. ПРЕЗИМЕ, ИМЕ РОДИТЕЉА И ИМЕ

2. а. ЈЕДИНСТВЕНИ МАТИЧНИ БРОЈ ГРАЂАНА
(ИЗ ЛИЧНЕ КАРТЕ УМЕРЛОГ)

б. ЛИЧНИ БРОЈ ОСИГУРАНИКА

3. ДАТУМ СМРТИ

II ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

Подносилац захтева је физичко или правно лице, односно установа социјалне заштите, орган државне управе или организација која је сносила трошкове сахране

1. ПРЕЗИМЕ, ИМЕ РОДИТЕЉА И ИМЕ ФИЗИЧКОГ ЛИЦА ИЛИ
НАЗИВ ПРАВНОГ ЛИЦА

2. ЈЕДИНСТВЕНИ МАТИЧНИ БРОЈ ГРАЂАНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА
ИЛИ МАТИЧНИ БРОЈ ПРАВНОГ ЛИЦА

3. а. МЕСТО ПРЕБИВАЛИШТА И ОПШТИНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА

(АДРЕСА ИЗ ВАЖЕЋЕ ЛИЧНЕ КАРТЕ)
(ЗА ПРИВРЕМENO РАСЕЉЕНА ЛИЦА СА ПОДРУЧЧА КУМ
АДРЕСА ИЗ ЗЕЛЕНОГ КАРТОНА ИЛИ ПОТВРДЕ МУП)
(ЗА СТРАНЦЕ АДРЕСА ИЗ ПОТВРДЕ О ВОРАВИШТУ)
ИЛИ СЕДИШТЕ ПРАВНОГ ЛИЦА

(УЛИЦА И БРОЈ)

(МЕСТО ПРЕБИВАЛИШТА)

[][][][][]

(ПОШТАНСКИ БРОЈ И ОПШТИНА)

4. БРОЈ РАЧУНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА, ОДНОСНО УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ
ЗАШТИТЕ, ОРГАНА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

НАЗИВ БАНКЕ

5. КОНТАКТ ТЕЛЕФОН

III Исплату накнаде погребних трошкова извршити подносиоцу захтева на:

текући рачун физичког лица или рачун правног лица које је сносило трошкове сахране

рачун правног лица на основу захтева за рефундацију погребних трошкова

рачун установе социјалне заштите, органа државне управе или организације

По одредбама Закона о општем управном поступку ("Службени гласник РС", број 18/16) Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће те податке прибавити сама.

IV ЗА СЛЕПЕИ СЛАБОВИДЕ ОСОБЕ

Да ли је потребно да писмено Фонда (обавештење, позив, закључак, решење и др.), које ће Вам Фонд доставити, буде штампано и на Брајевом писму?

ДА НЕ

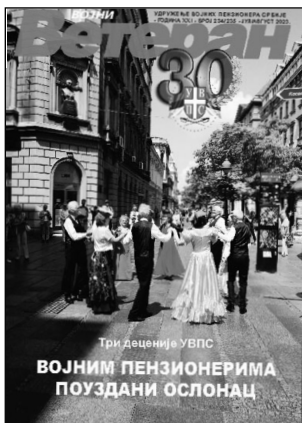
Сагласан сам да податке садржане у писмену Фонда (обавештењу, позиву, закључку, решењу и др.) ради њиховог штампања

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Звонимир
Пешић

Година XXI. Број 234 / 235
јул / август- 2023

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић, Влада
Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Јован Мђић (Крагујевац)
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић (Ниш)
и Трајче Митушев (Земун)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници и
сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:
***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*У несрећи се многи снађу,
у срећи мало ко...*

*Оглазим на сахране само
онима,
који би дошли на моју...*

*Ништа није иако
безгранично, као што је
људска отграниченост...*

*Човека лакше и брже
најриза изобиље,
но немаштина...*

*Вазда нам је јача сћрана
била осветла,
но просветла...*

Бранко Н. Ракочевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х